

Finančno računovodstvo je lani poslovalo uspešno

Naš sektor je imel v programu za leto 1976 predvidenih 31 postavk glavnih nalog, ki so izvršene v naslednjem obsegu:

1. a) Plan investicijskih naložb za družbeni sektor je bil sestavljen do 30. 4. in za zasebni sektor do 15. 2. 1976. Na seji DSP sta bila sprejeta 11. 5. 1976. Predračunska vrednost naložb za družbeni sektor je znašala 219,097.000 din, za zasebni sektor pa 58,288.346 din.

b) Plan obratnih sredstev je bil sestavljen do 10. 4. in sprejet na seji odbora interne banke dne 24. 5. 1976. Potrebe po kratkoročnih kreditih so bile ugotovljene v višini 152,740.000 din.

c) Devizni plan je bil glede na spremene predpise in nepravočasno uskladiitev v podjetju pripravljen in sprejet na seji DSP šele 20. 7. 1976. Poraba devizne kvote je bila določena na 19,745.000 obračunskih dinarjev.

d) Plan sredstev in virov za stanovanjske naložbe in potrošnje sredstev skupne porabe je bil pripravljen do 28. 2., katerega je sprejel odbor za medsebojna razmerja dne 5. 3. 1976.

2. Določanje limitov obratnih sredstev in njih spremljava se ni potekalo redno mesečno, kot je bilo predvideno. Glavni vzrok za to je bil v tem, ker vse TOZD pravočasno ne dostavljajo zahtevanih podatkov v času sestave periodičnih in zaključnih računov in glavni sezoni dopustov, pa zaradi angažiranosti in odsotnosti delavcev TOZD ni bilo mogoče sklicevati sej odbora interne banke, ki te limite določa. Kljub temu je na tem področju dosežen ustrezen nadaljnji razvoj, ki utrjuje delovanje internega bančnega mehanizma.

3. Vlaganje kreditnih zahtevkov bankam in drugim kreditorjem je potekalo analogno pripravljenim programom pri TOZD in investicijskem oziroma ekonomsko-organizacijskem oddelku. Pri tem se še vedno precej kasni, dosežena pa je tudi ustrezna kvaliteta, zaradi česar je precej problemov v odobravanju in koriščenju kreditov pri bankah. V tem pogledu bi morali v letu 1977 storiti korak naprej.

Za investicijske naložbe v družbeni in zasebni sektor je bilo vloženih kreditnih zahtevkov v višini 152,441.994 din, ali za 18,365.496 oziroma 14% več, izkoriščenih pa je bilo 83,043.440 din ali 22,781.761 din oziroma 38% več kot leta 1975.

Za naložbe v obratna sredstva je bilo vloženih kreditnih zahtevkov v višini 720,503.000 din, koriščenih 632,744.000 din, stanje kreditov v koriščenju 31. 12. 1976 pa je 247,082.000 din.

Vloženi zahtevki in koriščenje kreditov je napram letu 1975 približno v enakem obsegu, stanje kreditov v koriščenju pa je večje za 30,262.000 din ali za 20%.

4. Evidence centralnega saldakonti, ki se vodijo na elektronskem sistemu, se kljub

manjšim zastojem v glavnem vodijo ažurno, da lahko saldakonti in TOZD urejajo na tej osnovi odnose s kupci in dobavitelji. Izterjave zapadlih terjatev, ki niso zavarovane z instrumenti zavarovanja plačil, pa še ne izvaja dovolj ekspeditivno, kateri problem tiči predvsem v nepopolni kupoprodajni dokumentaciji, posli z nesolidnimi oziroma nesolventnimi kupci, indiferentnem odnosu nekaterih TOZD do reševanja teh zadev na relacijah saldakonti — pravna služba in nepredvideni izostanki delavcev v odseku saldakonti (bolezen, porodniški dopusti). Reševanju teh zadev je v bodoče nujno posvetiti več pozornosti oziroma osebne odgovornosti.

5. Kompenzacije in asignacije je saldakonti opravljal le do 13. 3. 1976, ko je stopil v veljavo zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev (Ur. l. SFRJ, št. 60/75). Iz tega razloga je bilo ukinjeno tudi DM referent za kompenzacije (dve osebi).

6. Centralni saldakonti je pravni službi predlagal v izterjavo v glavnem vse tiste terjatve, katerih postavke je bilo možno razčistiti.

7. Obveznosti do dobaviteljev so bile poravnane ob njih zapadlosti, v kolikor so TOZD pravočasno predložile fakture. Tudi v tem pogledu nekatere TOZD kasnijo, vendar so bili ti primeri tako utemeljeni, da iz tega razloga ni bilo kazni, po nepotrebnem pa zaradi tega nastajajo zamudne obresti.

8. Po uvedbi zakona o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev je bila poslovna likvidnost podjetja bistveno izboljšana, kar je omogočalo redno plačevanje vseh zapadlih obveznosti. Tudi v tem letu podjetje ni bilo nikoli blokirano.

9. Zbirni zaključni račun podjetja je bil pravočasno sestavljen in predložen SDK in bankam. Pregleda doslej še ni bilo.

10. Periodični obračun je bil sestavljen po stanju 31. 3., 30. 6. in 30. 9., kar je bilo tudi v roku opravljeno.

Problemov pri opravljanju teh nalog je pri vseh TOZD precej, in sicer z vidika kompliciranosti zakonodaje na eni, na drugi strani pa zaradi organizacijskih in kadrovskih problemov ter slabega poznavanja tozadevne zakonodaje ter internih navodil pri nekaterih TOZD, kar otežkoča in podražuje opravljanje nalog tudi za podjetje kot celoto. Menim, da je bila pomoč centralnega saldakontija pri tem ustrezna, ponekod verjetno preobsežna. Problem je tudi v tem, ker ponekod razvoja poslovanja ne dohiteva organiziranost finančno-materialnega poslovanja, kar ima negativne posledice. To problematiko bo potrebno konkretno obravnavati in ustrezno ukrepati v prid urejenemu in zakonitemu poslovanju.

11. Podbilance sredstev in virov po TOZD in skupaj za podjetje so bile pravočasno sestavljene, to je do 15. 3. 1976 za eksterno in interno uporabo.

12. Predhodni izračun obveznega pokrivanja povprečnih zalog z lastnimi in tujimi viri je bil pravočasno sestavljen.

13. Predlog formiranja obveznega rezervnega sklada je bil pripravljen, vendar je morala vsaka TOZD formirati ta sredstva, skladno lastni delitvi dohodka.

14. Dolgoročni in kratkoročni krediti so bili v določenih rokih odplačani, da ni prišlo do plačila zamudnih obresti.

15. Pričetek gradnje novih investicij in zagotovitev instrumentov zavarovanja plačil se je pravočasno izvajalo, čeprav je tudi tu bil nekaj problemov, ki so bili sicer rešeni v izogib sankcij.

16. Centralna evidenca osnovnih sredstev, ki se vodi na elektronskem računalniku, se ažurno ureja, vendar nekatere TOZD ne predlagajo pravočasno podatkov o nastalih spreplagajo (Nadaljevanje na 2. strani)

Hmelj se je dobro potegnil. Zato je v TOZD Kmetijstvo Zalec in Radlje zahteval polno izkoriščenost delavcev in strojev. Lepo obdelanemu in ohranjenemu želimo ugodne vremenske razmere v pričakovanju dobre letine

(Nadaljevanje s 1. strani)

memorij. Kasni zlasti dostava dokumentov za knjizenje razlik na podlagi inventurnih popisov, kar se mora v prihodnje hitreje reševati.

17. Blagajniško poslovanje glavne blagajne in izpostava HiP Zalec se je urejeno in pravilno izvajalo, manjkov in viškov ni bilo.

18. V letu 1976 je imel odbor interne banke 5 sej ter upravni odbor HiP 3 seje. Materiali za seje so bili v glavnem pravočasno in dobro pripravljene, odbora sprejemata poročila o izvajanju nalog.

19. Pravilnik o organizaciji in poslovanju interne banke ni bil pripravljen, ker je zakon bil sprejet šele 24. 12. 1976 (Ur. l. SFRJ, št. 2/77). Ta naloga bo opravljena v letošnjem letu, kar pa je vezano na samo reorganizacijo podjetja po zakonu o združenem delu.

20. V sodelovanju z ERO se je konec leta pripravil program za obdelavo zbirnih bruto bilanc tako, da je v sistemu že registrirano končno bilančno stanje in tako zagotovljena nadaljnja zbirna obdelava, ki se je doslej opravljala ročno. Program za vlaganje mandatnih tožb ni bil pripravljen glede na zakon o zavarovanju plačil, po katerem je pravne izterjave bistveno manj.

Programov za obdelavo posojil pri HiP in interni banki ter evidenc o stanovanjih pri SSS nam ERO ni pripravil zaradi angažiranosti na drugih področjih obdelav in nekaterih sistemsko nedorečenih zadev. Do teh rešitev moramo priti tekom letošnjega leta.

21. TOZD smo v okviru potreb in zahtev in možnosti dajali organizacijska in tehnična navodila s področja finančno-računovodskega poslovanja.

Menimo in ugotavljamo pa, da bi zlasti v organizacijskem pogledu bilo potrebno še več storiti, da bi na tem področju bolj organizirano in enotno poslovali, kar bi vplivalo na racionalnejše poslovanje.

To nalogo pa bi lahko sistematično opravljali le tedaj, če bi v našem sektorju sistemizirali ustrezno DM, za kar je bil že večkrat podan predlog, ki v škodo vsem ni uspel.

22. Sestanke računovodij TOZD smo predvideli enkrat mesečno, kar pa nismo uspeli. Skupnih sestankov je bilo 5, več sestankov ali dela v obliki komisij pa je bilo s posameznimi predstavniki TOZD za ureditev specifičnih zadev (npr.: nabava materiala brez prometnega davka za kooperante, razdelitev poslovnega sklada skupnih služb, sestava kreditnih zahtevkov, spremembe režima kreditiranja zalog hmelja pri naših TOZD in zunanjih proizvajalcih hmelja, evidentiranja ita.). Izredno veliko pa smo reševali posamezne zadeve s posameznimi predstavniki TOZD, bankami in poslovnimi partnerji podjetja kot celote v zvezi z izvajanjem nalog FRS.

23. Razmejitev poslovnega sklada skupnih služb je bila dokončana do 5. 1. 1977, ki je po sklepu DSP evidentirana v knjigovodstvu skupnih služb v korist posameznih TOZD.

24. Finančno stanje podjetja, interne banke in HiP je bilo analizirano zlasti ob vseh periodičnih in zaključnih računih in so bili na tej podlagi predloženi DSP in drugim pristojnim organom potrebni ukrepi.

Podrobneje je bilo analizirano poslovanje tistih TOZD, pri katerih se je ugotavljalo normalno angažiranje sredstev za tekoče poslovanje. Na tej osnovi so bili doseženi nekateri pozitivni rezultati.

25. Opise delovnih mest smo napravili za vse zaposlene, katere pa moramo vedno dopolnjevati glede na spremembe v režimu poslovanja. Z opisi DM so delavci zadolženi za redno in odgovorno izvajanje nalog. Osnove za nagrajevanje delavcev po rezultatih oziroma obsegu dela proučujemo, kar pa je za našo pestro področje dela zelo zahtevna naloga. Prizadevamo si, da bi tudi to vprašanje čimprej razčistili, kar pa je z vidika racionalnosti vezano na bodočo organiziranost podjetja. Na tem področju vzornikov nimamo.

26. Dopolnitev pravilnika o knjigovodstvu je bila opravljena do 31. 3. 1976, prav tako dopolnitev kontnega plana.

27. Oddelki in odseki FRS so v glavnem v določenih rokih sestavljali dekadna poročila,

ki služijo operativnemu poslovanju, informatiki in nadzoru o ažurnosti.

28. Predračun stroškov našega sektorja je bil v višini 4.959.278 din, dejanski obračun pa 5.160.199 din ali za 200.921 več. Večji so bili tudi dohodki in sicer za 50.497 din, torej prekoračitev 150.424, ki gre predvsem na račun povečanja materialnih stroškov in tujih storitev ter OD v zvezi s splošnim povečanjem vrednosti točke v podjetju. Menimo, da smo se do planiranih stroškov dovolj varčno in skromno ponašali.

V internem bančnem poslovanju pa smo po ZR izkazali 3.303.014 din pozitivnega finančnega rezultata, ki je bil v celoti razdeljen na TOZD. Če bi pa tega uporabili za kritje stroškov FRS, tedaj bi naši stroški v breme vseh TOZD znašali le 1.857.185 din.

Dejanski skupni stroški FRS napram celotnemu dohodku podjetja so znašali v letu 1975 0,23 %, v letu 1976 pa 0,25 %, dočim je celotni dohodek OZD večji za 16 %, akumulacija za sklade 10 % in DP 9 %.

29. Koordinacijo dela v FRS vršimo v okviru našega kolegija, ki se zaradi individualne angažiranosti članov tudi izven dela sektorja ni bil v stanju sestajati toliko, kot bi to sicer bilo potrebno. Temu bomo morali v bodoče posvetiti več časa.

30. Delo oddelka interne kontrole je bilo usmerjeno predvsem na kontrolo finančnega materialnega poslovanja, finančnih odnosov s kupci — privatniki, kooperanti in terjatvami za primanjkljaje ter na opravljanje kontinuiranega popisa osnovnih in obratnih sredstev.

Planiran obseg nalog je bil v glavnem izvršen.

Poleg navedenih nalog smo v letu 1976 opravili še naslednje večje naloge:

1. Na podlagi zakona o zavarovanju plačil, ki je bil objavljen v Ur. l. SFRJ, št. 60/75, smo pripravili v sodelovanju z ERO obsežna interna tehnična navodila in organizirali izvajanje tega zakona v praksi. V zvezi s tem smo sodelovali tudi v komisiji republiške zbornice.

2. V LB podružnici Celje smo uspeli spremeniti režim kreditiranja hmeljske proiz-

vodnje, zalog in izvoza, s čemer so bili doseženi pomembni finančni učinki.

3. Aktivno smo se vključevali tudi v razpravah o novem zakonu o bančnem in kreditnem poslovanju internih bank.

4. Aktivno smo sodelovali pri urejanju sporazuma o avaliranju menic, dajanju garancij in medsebojnem kreditiranju, pri čemer je bil pretežno osvojen naš predlog.

5. V splošni suficitni situaciji na področju sredstev smo uspeli tako poslovati, da so bila finančna sredstva vedno aktivirana, kar se je odrazilo v finančnih rezultatih TOZD in interne banke.

6. Dali smo ustrezen prispevek k vsebini sporazuma o uporabi depozitov pri NB za kreditiranje kmetijstva.

7. Aktivno smo urejevali in sodelovali z drugimi službami za dokončno ureditev finančnih odnosov s SLOVINOM Ljubljana za TOZD VITAL in še razne druge zadeve, ki jih podrobno ne navajamo.

31. Zasedba delovnih mest po stanju 31. 12. 1976 je naslednja:

VIŠI 1, VIŠI 5, SŠI 26, nepopolna srednja šola 8, ostali poklici 7.

Izredno se izobražuje:

1 delavec na II. stopnji VEKŠ,

3 delavci na I. stopnji VEKŠ,

1 delavec na I. stopnji VPS,

2 delavca na I. stopnji VUS,

2 delavca na srednji ekonomski oziroma administrativni šoli.

Vsi delavci študirajo na lastne stroške, ker nima nobeden statusa izrednega študenta. V nekaj letih se bo kadrovska struktura bistveno izboljšala.

Program dela za leto 1977, organiziranost in sistemizacija za FRS bomo še tekom tega meseca proučili s strokovno komisijo TOZD, ki bo lahko dala oceno našemu delu in reži. Naš namen je, da opravljamo naloge za vse TOZD, kar se da strokovno, racionalno in ažurno.

Direktor FRS
Ernest Marinc

delo SAMOUPRAVNIH organov

Delavski svet je imel 119. sejo in obravnaval potrditev zaključnega računa in delitev dohodka za delovno organizacijo za leto 1976.

Obrazložitev analize poslovanja za leto 1976 je podala tov. Grobler Marjetka, dipl. oec. V poročilu je pojasnila objektivne in subjektivne vzroke za nedoseganje postavljenih planskih obveznosti. Plan je realiziran samo s 94 %, ostanek dohodka + PAM pa je bila dosežena v višini 52 %. Najpomembnejši objektivni vzroki, ki so vplivali na nedoseganje plana, so: slabi vremenski pogoji, nesorazmerje med cenami mesa in mesnih izdelkov ter nabavnimi cenami surovin, povečanje zakonskih in pogodbenih obveznosti in drugi razlogi, na katere delovna skupnost nima vpliva.

Za nedoseganje plana pa so tudi subjektivni vzroki, kot so: premala delovna storilnost, slaba organizacija dela, zamujanje tehnoloških rokov, veliki kalori, odpisi in drugi vzroki, kateri se lahko odpravijo z doslednejšo organizacijo dela. Vendar so glavni vzrok objektivni razlogi, na katere pa delovna skupnost nima vpliva. TOZD Sadjarstvo Mirošan, Vrtinarstvo, Mešalnica krmil, Mlekarna, Gostinstvo, Strojna so dosegle sorazmerno ugodne rezultate. Na poslovanje teh objektivni vzroki niso imeli neposrednega vpliva. TOZD Kmetijstvo Zalec in Mesnine Celje sta zaključila poslovanje z izgubo zaradi neugodnih vremenskih razmer (TOZD KŽ) in zaradi nesorazmerja cen (TOZD ME).

Po razpravi je delavski svet potrdil vse zaključne račune in analizo poslovanja delovne organizacije HMEZAD za leto 1976.

Potrdil je tudi predlog delitve ostanka dohodka, oblikovanja razvernega sklada, sklada skupne porabe, sklada skupne porabe kme-

to, program ekonomske propagande za leto 1977 s formiranjem ustrezne službe v delovni skupnosti skupnih služb in dal soglasje k pogodbi z dne 7. 2. 1977, sklenjeno med Slovinom Ljubljana in Hmezadom ter predlog razdelitve obveznosti za pokrivanje znižane obrestne mere po tej pogodbi.

Delavskemu svetu je bilo posredovano več predlogov samoupravnih splošnih aktov, za katere je pristojen v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi, da jih sprejme.

Sprejel in potrdil je pravilnik o načrtovanju, financiranju in izvajanju investicijske dejavnosti s pooblastilom strokovne komisije, da izdela čistopis in pri tem upošteva utemeljene pripombe službe varstva pri delu.

*

Potrdil in soglašal je s sklenjenim samoupravnim sporazumom med TOZD MK, KŽ, KR, KŠ, ME in ML o združitvi sredstev za izgradnjo tovarne močnih krmil s silosi. Na predlog podpisnikov sporazuma je imenoval poslovni odbor, ki ga sestavljajo:

1. Marovt Stane, pdil. inž. agr., predstavnik KŽ,

2. Vrabič Anton, dr. vet., predstavnik KO,

3. Grabnar Ludvik, vodja nabave, predstavnik ME,

4. Lugič Franc, terenski kontrolor, predstavnik ML,

5. Senegačnik Alojz, dipl. inž. agr., predstavnik KŠ,

6. Vezonik Oto, poslovodja, predstavnik KR,

7. Petkovski Peter, dipl. inž. agr., predstavnik MK.

Potrdil in soglašal je s predlogom samoupravnega sporazuma za izgradnjo farme za proizvodnjo prašičev, ki ga bodo sklenile TOZD KŽ, ME, KO, KS, MK.

*

Sklenil je, da se na osnovi sklepov zborov delavcev vseh TOZD sprejmejo spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke TOZD kmetijske dejavnosti SRS v zvezi z uveljavitvijo sindikalne liste SRS.

*

Delovna organizacija Hmezad pristopi k samoupravniemu sporazumu o programiranju in izvajanju pospešene racionalizacije pretoka blaga, ki ga je predlagala Gospodarska zbornica Slovenije.

*

Na podlagi sklepov TOZD je DS sprejel sklep, da se sprejme samoupravni sporazum o temeljnih srednjeročnega plana razvoja SOZD DOBRINA za obdobje od 1976. do 1980. leta.

*

V skladu z zakonom o knjigovodstvu je imenoval komisijo za pripravo predloga sprememb in dopolnitev pravilnika o organiziranju in vodenju knjigovodstva, ki jo sestavljajo:

1. Vizovišek Drago, računovodja ME,
2. Turnšek Ivan, računovodja KŽ,
3. Lovrenčič Milka, računovodja ML,
4. Savinek Franc, sekretar podjetja,
5. Korošec Marija, računovodja podjetja,
6. Vogrinc Marta, vodja Ko skupnih služb,
7. Marinc Ernest, direktor FRS.

Potrdi naslednje investicijske programe:

1. za izgradnjo hmeljskih žičnic in nasadov na površini 110 ha v predračunski vrednosti 14.407.360,00 din;

2. za nabavo strojev za pridelovanje koruze in krme v predračunski vrednosti 2.221.513 din;

3. za nabavo hmeljskih strojev in opreme v višini 1.986.787 din;

4. za nakup kmetijskih strojev in opreme v višini 5.981.800 din;

5. za izgradnjo melioracij na površini 38,70 ha v predračunski vrednosti 2.435.150,70 din;

6. za izgradnjo melioracij na površini 97,80 ha v predračunski vrednosti 5.021.006,26 din;

7. za nakup 100 ha zemljišč v predračunski vrednosti 10.000.000 din.

*

Odobri najetje investicijskega kredita za kreditiranje preusmeritve 81 kmetij TOZD Kmetijstvo Ilirska Bistrica na področju »določenega« območja 7. člena sporazuma — Brkini ter višinske kmetije nad 600 m — v predračunski vrednosti 13.405.000 din.

*

Istočasno je sprejel sklep o najetju kreditov pri bančnih in drugih institucijah.

Glavni direktor Zvone Pelikan je delavski svet informiral o stališčih in oceni IK predsedstva CK ZKJ o aktualnih idejno-političnih in gospodarskih gibanjih. To problematiko so obravnavale OO ZK in svet ZK delovne organizacije.

Sprejetih je več stališč družbenopolitičnih organizacij:

Pristopimo k izdelavi analize stanja, ki naj obsega naslednje:

1. Ugotovi vse vrste obveznosti — analizo za zadnja tri leta v primerjavi z družbenim proizvodom, dohodkom in drugimi merili.

2. Analizira vse vrste vzrokov manjše produktivnosti, kot so:

- izkoriščenost delovnega časa, tudi več izmen,

- izostanki: bolezn, opravičeni, neopravičeni itd.,

- organizacija dela in prizadevnost pri delu,

- povečanje administrativnega aparata,

- stimulatívno nagrajevanje,

- kompliciranost evidenc, statistik, poročil itd.

3. Učinkovitost izvajanja programa investicijskih naložb kompleksno in za vsako posebej glede rokov, kvalitete in rentabilnega poslovanja po izgradnji.

4. Analiza vzrokov izpada dohodka:
 - suša, poplave, večje okvare — sploh elementarne vzroke, na katere delavec objektivno ne more vplivati;

- slaba organiziranost in produktivnost zaradi vzrokov pod 2. in 3.;

- sistemski predpisi: določene cene izdelkom, pridelkom, proste cene repromaterialu itd.;

- problem kompensacij.

5. Stanje dohodkovnih odnosov med TOZD v delovni organizaciji in solidarnost:

- udeležba na skupnem prihodku,

2. Predloge družbenopolitičnih skupnosti, ki jih sami ne moremo realizirati:

- dokončno zakonsko urediti kompensacije,

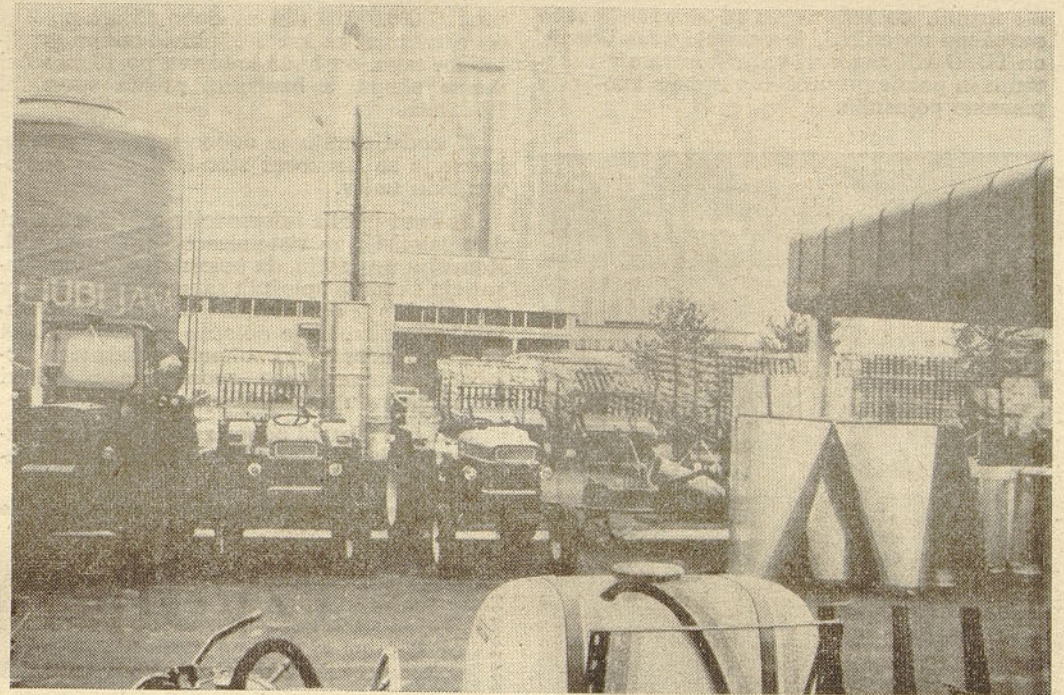
- znižanje obrestne mere, krediti na daljše roke, konverzija kreditov itd.,

- poenostavitev in poenotenje raznih evidenc, poročil itd.

3. Predlaganje in sprejetje predlogov samoupravne organiziranosti TOZD in DO v skladu z zakonom o združenem delu za večjo specializacijo in delitev in vzpostavitev medsebojnih dohodkovnih odnosov.

4. Dograditev — izpopolnitev interne zakonodaje v skladu z zakonom o združenem delu.

Poslovodni organi TOZD oz. delovne organizacije so odgovorni koordinatorji dela in morajo vztrajati na temeljiti pripravi analize in predlogov ukrepov, ki jih sprejmejo samo-

Del lepo urejene stalne razstave strojev pri novi blagovnici TOZD Notranja trgovina

- udeležba na dohodku na osnovi skupnega vlaganja,

- sanacije,

- združevanje za skupno porabo.

6. Kadrovska analiza z oceno potreb za srednjeročno obdobje:

- struktura,

- dejanska zasedenost,

- stanje študentov — izobraževanje ob delu.

7. Sistem nagrajevanja:

- analiza stanja,

- predlog sprememb v skladu z zakonom o združenem delu,

- nagrajevanje delavcev skupnih služb o soodvisnosti z rezultati delavcev v proizvodnji.

8. Ocena samoupravne organiziranosti.

V zvezi s prejšnjim sklepom se imenuje komisija v sestavi:

1. Četina Jože, predsednik — koordinacija.

2. Škafar Polde, član — dohodkovno področje.

3. Holobar Vojko, član — informatika.

4. Marinc Ernest, član — obresti, krediti — odnosi z bankami.

5. Vodlan Ivan, član — produktivnost, delovni čas itd.

6. Žilnik Minka, član — kadri.

7. Menžar Franc, član — cene — kompensacije.

8. Savinek Franc, član — stanje samoupravne organiziranosti.

9. Janše Jože, član — investicije.

Komisija pripravi predlog ukrepov, ki naj vsebujejo zlasti:

1. Ukrepe, ki jih lahko realiziramo znotraj TOZD, v delovni skupnosti Skupnih služb in v delovni organizaciji sami glede na ugotovitve analize stanja po točkah 1 do 8 prejšnjega sklepa. Določiti konkretne ukrepe, način izvršitve in zahtevne — osebne.

upravni organi, nato pa skrbijo na izvedbi in izvajanju ukrepov.

Analizo stanja vzrokov in predlog ukrepov je poslati vsem TOZD in delavskemu svetu podjetja.

*

Na podlagi poročila o predhodnih pripravah za izločitev TOZD Gradbeništvo Zalec iz delovne organizacije in pripojitev k Ingradu Celje, je delavski svet sprejel naslednji sklep:

Delavski svet sprejme na znanje informacijo o predhodnih pripravah za izločitev TOZD Gradbeništvo Zalec iz DO HMEZAD in pripojitev v DO INGRAD Celje.

Ob uspešno izvedenem referendumu v TOZD Gradbeništvo, ki je bil 31. 3. 1977, so imenovali komisijo za razmejitev obveznosti med TOZD Gradbeništvo, ki se izloča in drugimi TOZD v sestavi DO HMEZAD z nalogo, da pripravi predlog za ureditev medsebojnih pravic in obveznosti, ki izhajajo iz dosedanjih medsebojnih odnosov v DO HMEZAD vključno s sanacijskimi obveznostmi.

Komisijo sestavljajo:

1. Mikek Ivan, direktor TOZD Gradbeništvo.

2. Tratnik Stanko, predsednik OOS TOZD Gradbeništvo.

3. Rovšnik Anica, računovodja TOZD Gradbeništvo.

4. Janše Jože, pomočnik direktorja FRS.

5. Korošec Marija, računovodja DO Hmezad.

*

V razpisno komisijo za delovno mesto direktorja TOZD Mesnine Celje je delavski svet kot predstavnike delovne organizacije imenoval:

1. Savinek Franca, sekretarja podjetja.

2. Semprimožnik Ludvika, direktorja KO

3. Strašek Zvonka, direktorja KS.

(Nadaljevanje na 4. strani)

delo samoupravnih ORGANOV

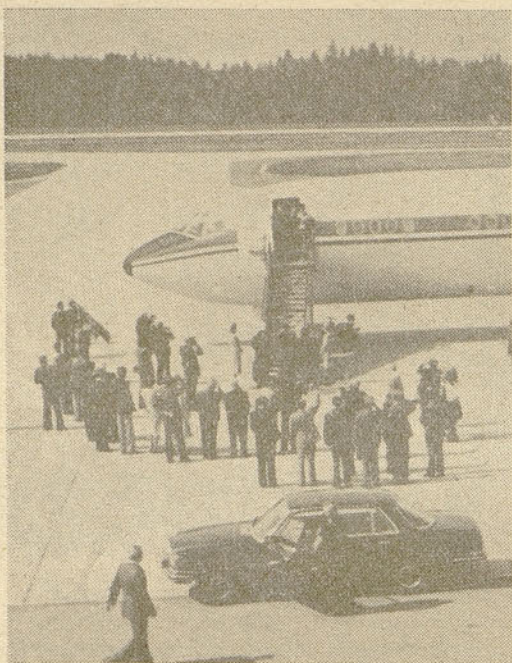
(Nadaljevanje s 3. strani)

Delavski svet so informirali o opravljenih službenih potovanjih glavnega direktorja v inozemstvo. DS je potovanja v inozemstvo odobril.

*

Delavski svet je o mešanem podjetju Unitra v inozemstvu sklenil, da podjetje »UNITRA« ukinje oz. izbrše iz registra pri Zveznem sekretariatu za zunanjo trgovino.

Na vprašanje in pripombo tov. Stimulaka glede polnjenja in etiketiranja vreč z močnimi krmili, ko teža vreče ni skladna s težo navedeno na etiketi, je delavski svet sklenil, da TOZD MK zagotovi večjo kontrolo pri tehtanju in polnjenju vreč in v zvezi s tem poda pismeno pojasnilo.

Pred kratkim je bil predsednik Tito dalj časa v Sloveniji. Ob njegovem odhodu v Beograd je uredniku uspel posnetek slovesa na Brniku

Skupni odbor za medsebojna razmerja je imel 6. redno sejo.

Na osnovi določil samoupravnega sporazuma o delitvi OD v Hmezadu in panožnega sporazuma z namenom, da se uveljavljajo določila sindikalne liste za leto 1977 je sklenil in določil: 1. dodatke k obračunski osnovi, 2. prejemke iz materialnih stroškov, 3. izplačila, ki se nadomeščajo iz dohodka, 4. prejemke iz sklada skupne porabe in 5. OD pripravnikov.

Celotno besedilo tega sklepa je posebej objavljeno pod naslovom »Uveljavitev določil sindikalne liste za leto 1977«.

V skladu s sklepom delavskega sveta delovne organizacije, ki je določil višino sredstev skupnega sklada skupne porabe, je odbor določil podroben načrt za uporabo sredstev skupnega sklada skupne porabe.

Na predlog kadrovske službe je odbor določil režim letovanj v počitniških domovih Hmezada in določil cene oskrbnega dne. Ta sklep je bil posebej objavljen in dostavljen TO.

Istočasno je bil podan predlog za izplačilo regresa za letni dopust, in sicer 70 % od skupnega zneska, ki bi se naj izplačal vsem upravičencem, 30 % ostanka sredstev pa bi se namenilo za regresiranje oskrbnega dne v počitniških domovih Hmezada.

Ostanek sredstev se razdeli po regresivni lestvici delavcem z nižjimi OD. Osnove si določi vsaka TOZD sama.

Na predlog komisije za skupne kadrovske zadeve je skupni odbor potrdil program izobraževanja in plan sredstev za leto 1977, razpis štipendij, odločal je o prošnjah za izredni študij in vračilu stroškov za izobraževanje. Program izobraževanja in razpis štipendij je bil posebej objavljen.

Odbor je obravnaval predlog komisije za družbeni standard in potrdil predlog za delitev posojil individualnim graditeljem. Seznam dodelitve posojil je bil posebej dostavljen TO v obravnavo.

Istočasno je bilo sklenjeno, da se v banko vroči 1.000.000,00 din za dobo 15 let po 2 % obrestni meri za kredite individualnim graditeljem tako, da bodo sredstva po 10-mesečni vezavi skupaj z bančnimi prosti spomladi 1978. leta.

V nadaljevanju je odbor sprejel predloge komisije za družbeni standard glede stanovaljskih zadev.

Podana je bila informacija o problematiki dela komisije za sistemizacijo in oceno DM. Komisija ugotavlja, da posamezne TO ne spoštujejo skupnih splošnih samoupravnih aktov pri določanju obračunskih osnov, ne spoštujejo postopka, ki je določen pri zasedbi DM in da se nepravilno tolmačijo nekatere določbe samoupravnega sporazuma o delitvi OD in sistema nagrajevanja po delu.

SKLEP: Skupni odbor za medsebojna razmerja v celoti podpira delo komisije za siste-

mizacijo in oceno DM. Odgovorne delavce TOZD pozivamo, da v skladu s samoupravnim sporazumom o delitvi OD spoštujejo delo organov, ki delajo na področju sistemizacije in ocene DM.

Komisija za sistemizacijo in oceno DM je zadolžena, da pri ocenitvah DM v TOZD, ki imajo taka DM, ocenjuje delovna mesta na osnovi ekonomskih efektov in v skladu z obstoječo metodologijo.

Skupni odbor za medsebojna razmerja ugotavlja, da:

1. Potrebno je dodelati sedanjo metodologijo za ocenitev DM, ker ni več mogoče vztrajati na enotnem rangiranju DM v vsem podjetju.

2. Potrebno je sistemizacijo delovnih mest ažurirati za dejanskim stanjem na osnovi potreb števila delavcev po letnih gospodarskih načrtih.

3. Potrebno je v skladu z zakonom o združenem delu do 1. 1. 1978 uskladiti naše interne akte s področja delitve osebnih dohodkov. V skladu s tem bi se naj TOZD dogovorili o enotnih merilih in načelih delitve, v okviru teh pa bo morala vsaka TOZD izdelati svoj pravilnik, ki ne bo smel biti v nasprotju z zakonom in samoupravnim sporazumom v okviru DO. Iz tega sledi, da morajo biti postavljene enotne osnove, na podlagi katerih izdelajo TOZD svoje pravilnike.

Skupni odbor je sprejel sklepe glede delitve in odklonitve finančnih podpor raznim socialnim in društvenim institucijam.

S. F.

Izvoljeni delegati

V SAMOUPRAVNE ORGANE SOZD DOBRINA V MAJU 1977

DELEGATI V DELAVSKI SVET

1. Omladič Edi, TOZD Kmetijstvo Žalec
2. Bukovnik Franc, TOZD Kmetijstvo Radlje
3. Černelič Stanko, TOZD Kmetijstvo Šmarje
4. Žele Anton, TOZD Kmetijstvo Ilirska Bistrica
5. Jelovšek Marjan, TOZD Kooperacija Žalec
6. Terglav Jože, TOZD Sadjarstvo Mirošan
7. Benčina Jože, TOZD Vrtnarstvo
8. Lovrenčič Milka, TOZD Mlekarna
9. Lemut Franc, TOZD Mesnine Celje
10. Zmrzlak Karel, TOZD Mešalnica krmil
11. Strmšek Karel, TOZD Združena hladilnica
12. Jeriček Zlatko, TOZD Hmezad export-import
13. Frankovič Mihael, TOZD Gostinstvo Celje
14. Jug Vinko, delovna skupnost Skupne službe
15. Žuža Ivan, TOZD Notranja trgovina

DELEGATI V ODBOR PROIZVODNJE

1. Jureš Anton, TOZD Kmetijstvo Žalec
2. Kolenc Vinko, TOZD Kmetijstvo Radlje
3. Kunst Zlatko, TOZD Kmetijstvo Šmarje
4. Šircelj Anton, TOZD Kmetijstvo Ilirska Bistrica
5. Pugelj Bogdan, TOZD Kooperacija Žalec
6. Napotnik Simon, TOZD Sadjarstvo Mirošan
7. Pristovšek Majda, TOZD Vrtnarstvo
8. Brilej Drago, TOZD Mlekarna

9. Rak Jože, TOZD Mesnina Celje

10. Pšenič Alfonz, TOZD Mešalnica krmil

DELEGATI V ODBOR TRGOVINE NA DEBELO IN ZUNANJE TRGOVINE

1. Bratec Stanko, TOZD Mlekarna
2. Pekošak Viktor, TOZD Mesnine Celje
3. Češarek Jože, TOZD Združena hladilnica
4. Jeza Maks, TOZD Hmezad export-import

DELEGATI V ODBOR TRGOVINE NA DROBNO

1. Novak Zvonko, TOZD Kmetijstvo Šmarje
2. Kvaternik Branko, TOZD Kmetijstvo Ilirska Bistrica
3. Farčnik Ivo, TOZD Kooperacija Žalec
4. Medved Jože, TOZD Vrtnarstvo
5. Komerički Jože, TOZD Mesnine Celje
6. Rezar Franc, TOZD Notranja trgovina

DELEGAT V ODBOR GOSTINSTVA

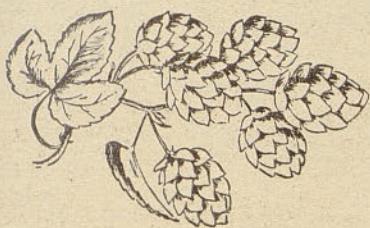
1. Lupše Vili, TOZD Gostinstvo

DELEGATI V ODBOR ZA INTEGRALNI TRANSPORT

1. Gobec Jože, TOZD Kmetijstvo Šmarje
2. Kolar Jože, TOZD Mlekarna
3. Kodelja Jože, TOZD Mesnine Celje
4. Kralj Friderik, TOZD Notranja trgovina

DELEGAT V ODBOR SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

1. Vogrinc Marta, delegat DO Hmezad

štipendije in učna mesta

za šolsko leto 1977-78

I. ŠTIPENDIJE

1. Biotehniška fakulteta	3 štipendije
— agronomski oddelek	1 štipendija
— živilnoredski oddelek	1 štipendija
— veterinarski oddelek	1 štipendija
2. Ekonomska fakulteta	1 štipendija
3. Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo	
— tehnična matematika	1 štipendija
4. Višja pravna šola	1 štipendija
5. Višja agronomska šola	
— pospeševalna smer	3 štipendije
6. Višja tehniška varnostna šola	1 štipendija
7. Ekonomska srednja šola	4 štipendije
8. Tehniška kmetijska šola	7 štipendij
9. Tehniška vrtnarska šola	1 štipendija
10. Tehniška mlekarska šola	3 štipendije
11. Tehniška mesarska šola	3 štipendije
12. Poklicna vrtnarska šola	2 štipendije
13. Poklicna mlekarska šola	3 štipendije
14. Poklicna sadjarska šola	2 štipendiji
15. Kmetijska strojna šola	2 štipendiji
Za otroke kooperantov podjetja, ki bodo po končanem šolanju ostali doma na kmetiji:	
16. Šola za kmetovalce	20 štipendij

Pogoji:

- Pri izbiri kandidatov za štipendije imajo prednost prosilci, ki so končali osmeteko, srednjo ali višjo šolo z odličnim ali prav dobrim učenim uspehom, ki imajo slabo gmotno stanje in ostale pogoje, ki so v samoupravnih aktih podjetja ter po kriterijih samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov.
- Prošnji za štipendijo, ki jo je treba pravilno izpolniti na obrazcu DZS 1.65 in jo ni treba kolkovati, naj kandidati priložijo:
 - prepis zadnjega šolskega spričevala oziroma potrdilo o opravljenih izpitih,
 - potrdilo o premoženjskem stanju in dohodkih družinskih članov (izpolniti obe strani!) obr. 0.12,
 - mnenje in priporočilo šole (za srednješolce).
- Rok za pošiljanje dokumentov je 30. junij 1977, za šolo pod št. 16 pa 31. avgust 1977.
- Prepozno vloženi prošnji ali prošnji brez zahtevane dokumentacije komisija ne bo obravnavala.

- Prošnje in dokumente pošljite na naslov: Hmezad, kadrovski oddelek, Žalec.

II. UČNA MESTA

- Poklicna živilska šola Maribor (za TOZD Mesnine Celje)
 - mesar proizvajalec (široki profil) 5 učnih mest
 - mesar-sekač prodajalec (široki profil) 5 učnih mest
- Šolski center za blagovni promet Celje
 - (za TOZD Mesnine Celje)
 - prodajalka v delikatesi 5 učnih mest
 - (za TOZD Kooperacija Žalec)
 - prodajalec v kmetijski preskrbi 3 učna mesta
 - (za TOZD Kmetijstvo Šmarje)
 - prodajalec 2 učni mesti
 - (za TOZD Notranja trgovina)
 - prodajalec 4 učna mesta
- Šolski center »Boris Kidrič« Celje
 - (za TOZD Strojna Žalec)
 - avtomehanic 6 učnih mest
 - strojni ključavničar 8 učnih mest
 - avtoelektrikar 1 učno mesto
 - kovinostrugar 2 učni mesti
 - (za TOZD Kmetijstvo Šmarje)
 - avtomehanic 3 učna mesta
- Gostinska šola Celje (za TOZD Gostinstvo Celje)
 - kuhar 3 učnih mest
 - natakar 6 učnih mest

Pogoj za kandidate za učna mesta je uspešno končana osemletka, zadovoljiv rezultat testiranja, fizična in psihična sposobnost. K prošnji za učno mesto morajo prosilci priložiti prepis zadnjega šolskega spričevala.

Rok za pošiljanje prošenj je 10. junij 1977.

Prošnje in spričevala pošljite na naslov: Hmezad, TOZD Mesnine Celje, Cesta v Trnovlje, za razpisana učna mesta pod št. 1 in 2a, za učna mesta pod št. 2b na Hmezad, TOZD Kooperacija Žalec, Ulica žalskega tabora 1, za učna mesta pod št. 2c in 3b na Hmezad, TOZD Kmetijstvo Šmarje, za učna mesta pod št. 2d na Hmezad, TOZD Notranja trgovina, Žalec, Celjska c. 7, za učna mesta pod št. 3a na Hmezad, Strojna Žalec, Ulica Ivanke Uranjekove 1, za učna mesta pod št. 4 na Hmezad, TOZD Gostinstvo Celje, Kidričeva 6. Kadrovski oddelek

Obvestilo

V mesecih juniju in juliju uvajamo v kmetijskih preskrbah Hmezad, TOZD Kooperacija, svetovalno službo za varstvo rastlin po naslednjem urniku:

Vsak prvi in tretji torek v mesecu:

- Vojnik, od 7. ure do 7.45;
- Celje, od 8. ure do 8.45;
- Šempeter, od 9. ure do 9.45;
- Polzela, od 10. ure do 10.45;
- Braslovče, od 11. ure do 11.45;
- Vrnsko, od 12. ure do 12.45;
- Prebold, od 13. do 14. ure.

Vsako prvo in tretjo sredo v mesecu:

- Žalec, od 7. do 8. ure;
- Petrovče (skladišče), od 8. do 9. ure.

Hmezad, TOZD Kooperacija Žalec

Mladinci Hmezada Žalec so si ogledali Rudarski šolski center v Velenju, delavnice in kabine za praktični pouk. Posebno doživetje pa je bil ogled jame in izkopa premoga. Pravijo, da so takšna srečanja zelo koristna, saj se sosedji prav malo poznamo med sabo

Vi sprašujete — mi odgovarjamo

Na javno vprašanje tov. T. M. iz neke naše organizacijske enote nas informira, da so se njegovi sodelavci svojevoljno odpovedali uporabi osebnih varovalnih sredstev, ki so predpisana ter hkrati sprašuje:

a) kako ukrepati, če je sklep zbora delavcev volja delavcev ter

b) kakšno odgovornost nosi in kakšne sankcije bo deležen:

— vodja TOZD,

— TOZD kot pravna oseba ali

— delavci v TOZD, če pride do poškodbe — nesreče pri opustitvi uporabe osebne varnostne opreme.

To vprašanje je bilo objavljeno javno v št. 3/4 letošnjega Hmeljarja.

Vprašanje predstavlja splet različnih situacij, s tem pa kršitev niz predpisov s področja varstva pri delu. Odločitev delavcev, da se odpovejo uporabi varstvenih sredstev (ne vemo, na katero vrsto varstvenih sredstev se nanaša odpoved uporabe), ki so predpisani za opravljanje določenih del, so ustvarila pogoje za različne pravne in dejanske posledice.

V danem primeru in na tem mestu ne moremo obravnavati postavljenega vprašanja s strani normative ureditve uporabe varovalnih sredstev in s tem v zvezi kršitve splošnih predpisov, ker nam primer ni konkretno poznan. Zato bomo poskušali odgovoriti le na to, kako to urejajo splošna in podjetniška pravila.

Uporaba predpisanih sredstev in opreme za osebno varstvo je izmed mnogih temeljnih pravic in obveznosti iz varstva pri delu s tem pa tudi pravic in obveznosti iz medsebojnih in delovnih razmerij. To pa obenem za vse naše TOZD pomeni, da se po sprejetju samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev in pravilnikom o varstvu pri delu Hmezad, tej pravici in obveznosti delavci nikakor ne morejo odpovedati. Nadzorstvo nad tem, kako se izvajajo predpisi o medsebojnih razmerjih delavcev, kakor tudi iz varstva pri delu, pa izvajajo inšpektorji za delo.

Iz vsega tega izhaja, da se dejansko delavci ne morejo odpovedati uporabi predpisanih varovalnih sredstev, niti posamično niti s kakršnokoli odločitvijo zbora ali določenega organa upravljanja. Uporaba je predpisana in ni v pristojnosti samoupravnega odločanja delavcev.

Če pa gre za odklonitev uporabe osebnih varovalnih sredstev zaradi neustrezne kvalitete sredstev, katere rabo so delavci odklonili, pa je vprašanje drugačne kakovosti. V tem primeru, ko so delavci ugotovili, da se jim zaradi uporabe nekega varstvenega sredstva pojavljajo neki stranski nezaželeni učinki (npr. potenje rok ali nog, če gre za rokavice ali obutev, težje dihanje, če gre za respirator ali neprijeten občutek v ušesih, če gre za uporabo antيفونov itd.), bi morali preveriti kvaliteto izdelave za namen uporabe določenega varovalnega sredstva. To je potrebno storiti že zaradi obveznosti po zakonu o varstvu pri delu in pravilnikom o varstvu pri delu Hmezad, ki predpisujeta obvezno evidenco o pregledih in preizkusih sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu.

Dokler pa vzroki za stranske učinke niso poznani, delavci ne bi smeli odkloniti njihovo uporabo, ker so lahko ti stranski učinki ali nevarnosti manjše zlo od tistega, ki lahko nastane zaradi opustitve uporabe predpisanih osebnih varovalnih sredstev.

Sankcije za kršitve za TOZD, vodje TOZD, službe varstva pri delu in za vsakega delavca so določene v VI. delu zakona o varstvu pri delu, pa tudi v določilih o kršitvah delovnih dolžnosti našega samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev.

Vprašanje odgovornosti drugih (organizatorji delovnega procesa, mojstri in drugi) se presoja posebej glede na okoliščine dejanskega stanja kršitve, koliko so takšne osebe sodgovorne za storjeno kršitev.

Za službo varstva pri delu
Janko Zupanek

Spodbudni prvi

Na področju najemanja in angažiranja kreditnih sredstev beležimo za prvo trimesečje naslednji promet in stanje:

I. Krediti za proizvodne naložbe

	1976	1977	(v 000 din) Indeks
1. Vloženi kreditni zahtevki	426.114	436.731	103
2. Odobreni krediti	373.133	402.988	108
3. Korišćeni krediti	321.617	414.480	129
4. Stanje kreditov	226.548	340.036	150

a) Priprava kreditnih zahtevkov kasni predvsem za pitanje pri Zavodu za rezerve in proizvodnji hmelja, ker TOZD v določenih rokih ne pošljejo zahtevanih podatkov.

b) Zahtevki, ki so bili vloženi, so bili v celoti odobreni.

II. Krediti za investicijske naložbe

a) Družbeni sektor

	31. 3. 1976	31. 3. 1977	
1. Vloženi kreditni zahtevki	—	—	
2. Odobreni krediti	—	—	
3. Korišćeni krediti	15.980	16.994	
4. Stanje kreditov	—	260.586	

Z ozirom na to, da se je v letošnjem letu podpisoval nov sporazum o kreditiranju naljati šele v II. trimesečju, nismo v I. trimesečju vložili nobenega zahtevka za dolgoročni ložb v kmetijstvu in pridelavi, ki je začel ve-kredit. Pripravljeni pa so bili zahtevki za naložbe v hmeljarstvo, za nakup zemlje, melio-

c) Korišćenje kreditov ni bilo omejeno, ker so bile banke likvidne.

d) Od stanja kreditov 31. 3. 1977 odpade na proizvodne kredite 127.674 din ali 50,18 % za zaloge blaga 53.842 din ali 21,16 %, na izvozne kredite 26.734 din ali 10,51 % in za ostale namene 46.201 din ali 18,15 %.

racije, nakup živine in nabavo kmetijske mehanizacije. Vsi ti zahtevki pa bodo vloženi čim bodo pridobljena vsa soglasja, ki jih predvideva nov sporazum. Korišćenje pa se nanaša na račun odobrenih kreditov iz prejšnjega leta.

b) Zasebni sektor

	31. 3. 1976	31. 3. 1977	Indeks
1. Vloženi kreditni zahtevki	—	—	—
2. Odobreni krediti	—	—	—
3. Korišćeni krediti	11.420	17.709	155
4. Stanje vseh kreditov	54.696	82.817	151

Kreditni zahtevki se v tem trimesečju ni-so vlagali iz razloga, ki je naveden h kreditiranju družbenega sektorja, zaradi česar tudi odobritev ni bilo.

Korišćenje pa je v celoti na račun tranš iz prejšnjih let. Neizkorišćenih kreditov za kreditiranje kmetov iz leta 1975 in 1976 je po tem stanju še 16.468.390 din, kar je deloma opravičeno v pomanjkanju gradbenega materiala, opreme, strojev in kvalitetne plemenske živine, pa v neobračunanih dobavah, ki so knjižene na terjatvah do kooperantov, končno pa v slabi tehnični pripravi izvedbe investicij.

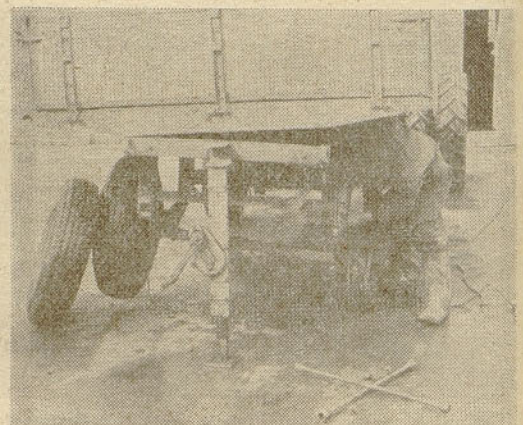
TOZD Kmetijstvo Šmarje ima neizkorišćenih kreditov 9.429.740, Kooperacija Zalec pa 7.038.650 din, kar je treba pospešiti.

Plasmaji sredstev

1. Krediti za obratna sredstva, ki so preneseni na TOZD	81.625
2. Kratkoročni krediti za proizv. naložbe	140.981
3. Krediti drugim OZD za obratne naložbe	37.227
4. Krediti TOZD za invest. naložbe	200.282
5. Krediti drugim OZD za investicijske naložbe	74.061
6. Saldo sredstev na žiro računu in dev. računu	18.662
7. Drugi plasmaji	5.906
S k u p a j	558.744

III. Interna banka izkazuje naslednje skupne vire in plasmaje sredstev:

Viri sredstev	31. 3. 1977
1. Kratkoročni krediti za OBRS	175.499
2. Srednjeročni krediti za OBRS	23.100
3. Krediti za trajna OBRS	33.621
4. Odstopljena sredstva NB	—
5. Kratkoročni in srednjeročni krediti za OS	21.847
6. Dolgoročni krediti za OS	192.998
7. Ostali viri	111.679
S k u p a j	558.744

Vse pre pogosto izzivamo nesrečo in celo smrt!

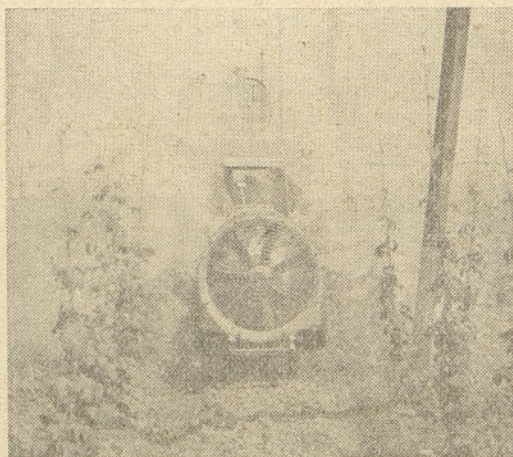
Hmezad v Vietnamu

Na predlog vlade SR Vietnam je v okviru pomoči SFRJ Socialistični republiki Vietnam v program sodelovanja bilo uvrščeno tudi sodelovanje na področju hmeljarstva. Priprave za sodelovanje sta vodila Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično in prosvetno-kulturno delovanje v Ljubljani in Zvezni zavod za mednarodno, znanstveno, tehnično in prosvetno-kulturno sodelovanje v Beogradu. Priprave sodelovanja so trajale eno leto. V tem času so predstavniki ambasade SR Vietnam v Beogradu tudi obiskali Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo, kjer so se s predstavniki Inštituta in Hmezada pogovarjali o oblikah in načinih sodelovanja.

V pripravah je bilo med letom na obeh straneh podano več predlogov o sodelovanju, vlada SR Vietnam pa se je v začetku letošnjega leta odločila, da prejme pomoč v obliki dobave 500 sadik hmelja in v obliki enomesečne misije enega strokovnjaka.

Pomoč je bila realizirana v začetku letošnjega leta. SFRJ je dala SR Vietnamu 500 sadik raznih sort hmelja. Izbor sort in transport sadik je pripravil Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo, strokovnjaka za konsultantsko misijo v času od 23. 3. do 23. 4. 1977 pa je dal Hmezad.

Ž. M.

Hmelj zahteva poleg intenzivne obdelave tudi pravočasno in temeljito škropljenje

Uspela prireditve

Ob praznovanju pomembnih zgodovinskih jubilejev, dneva mladosti in 15-letnici obstoja delovne organizacije Hmezad Zalec je priredila konferenca OO ZSMS naše delovne organizacije ZABAVNI VEČER S KVIZOM 28. maja 1977 ob 18. uri v veliki dvorani Hmezada Zalec.

V znanju so se pomerile OO ZSMS TOZD naše delovne organizacije in RSC Velenje, v programu pa so sodelovali humoristi, recitatorji in tamburaški orkester.

Po končanem programu so igrali Veseli hmeljarji.

Prireditve je bila dobro obiskana.

Konferenca OO ZSMS
Hmezad Zalec

Spodbudni prvi

(Nadaljevanje s 7. strani)

VII. Investicijske naložbe so realizirane v naslednjem obsegu:

	Realizirano	Angažirana sredstva	
		lastna	tuja
1. Kmetijstvo Zalec	6.345	2.509	3.836
2. Kmetijstvo Šmarje	408	284	124
3. Kmetijstvo Radlje	478	—	478
4. Sadjarstvo Mirošan	6	6	—
5. Vrtnarstvo Celje	301	301	—
6. Kooperacija Zalec	741	458	283
7. Mesnine Celje	1.572	1.413	159
8. Mlekarna Celje	994	552	442
9. Eksport-import Zalec	578	418	160
10. Mešalnica krmil Zalec	230	230	—
11. Strojna Zalec	821	821	—
12. Gostinstvo Celje	1.050	218	832
13. Združena hladilnica Celje	3.322	536	2.786
14. Notranja trgovina	6.742	3.592	3.150
15. Skupne službe	24	24	—
Skupaj	23.612	11.362	12.250

Plan teh naložb za letošnje leto še ni sprejet.

Pri realizaciji investicij gre v glavnem za nadaljevanje večjih investicij iz preteklega leta in sicer: zmrzovalnica za meso, blagovna hiša, hotel Prebold, telečnjaki v Podlogu in Zalogu ter briketirnica za hmelj. Vse drugo pa predstavlja v glavnem nabavo najnujnejše opreme za nemoteno poslovanje v letošnjem letu.

IX. Priliv in poraba stanovanjskih sredstev je izvršena v naslednjem obsegu:

Priliv sredstev	Realizirano
1. Saldo iz l. 1976	445
2. Tekoči priliv iz OD	1.430
3. Bančni krediti in drugi viri	89
Skupaj	1.964

Poraba sredstev	Realizirano
1. Odplačilo anuitet	190
2. Stanovanjska izgradnja	900
3. Stanovanjska posojila	—
4. Neangažirana sredstva	874

Plan za letošnje leto še ni sprejet. Neangažirana sredstva se začasno koristijo v obratnem namene.

X. Skupni sklad skupne porabe je bil porabljen v naslednjem obsegu:

Nameni	Plan	Poraba	Indeks
1. Prisp. sind. podr. KZ, KR, ME	56.500	—	—
2. Pomoč društvom, družbenopolitičnim organom in za druge skupne potrebe	90.000	19.800	22
3. Srečanje kolektiva Hmezad	75.000	—	—
4. Regresi delavcem KZ, KR, ME	1.289.900	15.598	1
5. Jubilejne nagrade	233.000	158.848	68
6. Vzdrževanje počitniških domov	340.000	13.080	3
7. Rezerva	36.500	21.658	59
Skupaj	2.114.900	228.984	11

XI. Stanje kupcev in dobaviteljev, ki jih vodi skupni saldakonti in ERO je naslednje:

TOZD	Stanje 31. 3. 1976		Stanje 31. 3. 1977		Indeks	
	Kupci	Dobavitelji	Kupci	Dobavitelji	Kupci	Dobavitelji
KZ	839	525	569	564	68	107
KŠ	3.255	4.864	1.627	3.999	49	82
KR	213	312	97	190	45	63
SM	202	66	194	72	97	10
VT	599	783	217	243	36	30
KO	3.747	2.603	1.914	2.146	52	83
ME	29.760	26.619	12.347	10.584	41	40
ML	10.961	6.873	9.013	4.789	83	69
HM	— 912	337	— 164	596	18	199
MK	3.178	— 12.101	604	— 17.516	19	145
ST	2.786	1.715	141	503	5	30
GR	476	483	418	2.120	84	424
GO	2.664	1.128	1.789	292	66	27
ZH	3.349	52	1.133	102	31	51
NT	31.645	19.407	12.878	9.398	41	48
SS	370	601	288	131	72	22
Int. banka	2.947	— 1.797	2.415	— 11.140	82	—
Poč. d. Ne-razp.	— 10.999	— 2.923	— 111	1	1	—
Skupaj	85.080	49.545	45.269	7.074	53	14

trije meseci

Terjatve do kupcev so se nasproti prejšnjemu letu v globalu znižale za 39.811 din ali za 47 %, obveznosti do dobaviteljev pa kar za 42.471 din ali 86 %. Takšno stanje je povzročil

XII. Pravna izterjava je bila v naslednjem:

	Stanje 31. 3. 1976	Stanje 31. 3. 1977	Indeks 77 : 76
Vložene mandatne tožbe	1.615	332	20
Vloženi izvršilni predlogi	706	423	60
Plačano po mandatnih tožbah	38	65	171
Plačano po izvršilnih predlogih	932	882	95
Predlagano za odpis	29	35	120
Plačane obveznosti po mandatnih tožbah in izvršenih predlogih	426	211	50

Glede na zakon o zavarovanju plačil se tudi obseg pravne izterjave znatno zmanjšuje. V reševanju so predvsem sporne zadeve iz prejšnjih let, ki se zaradi pomanjkljive dokumentacije zelo počasi zaključujejo.

XIII. Devizni program in plan uvoza v tem trimesečju še ni bil sprejet in trenutno še niso zbrani podatki o realizaciji. Te podatke bomo objavili v naslednji informaciji.

XIV. Na področju uveljavljanja premij je naslednje stanje:

	Nakazano zahtevki	Vloženi
Premije za pitanje	1.231	—
Premije za mleko	930	—
Razvojne premije	—	—
Namenski prispevek	800	—

Premije za živino so bile nakazane za mesec januar 21. 4. 1977 za TOZD Kmetijstvo Žalec, Šmarje in Radlje, za Kooperacijo pa dne 16. 5. 1977.

Zahtevki za premije za mleko in namenski prispevek so bili vloženi 31. 3. 1977 za meseca januar in februar, ker je prišel predpis o premiranju mleka in uveljavitvi namenskega prispevka 18. 3. 1977. Nakazilo pa še ni bilo izvršeno.

XV. Računovodstvo je v tem obdobju opravilo naslednje naloge:

Zaključni račun z vsemi obrazci in prilogami za IB, HIP in DS SS ter zbirnik istih. Zbirni zaključni račun za delovno organizacijo kot celoto.

Sodelovanje pri delitvi dohodka in sestavi ZR po TOZD.

Dnevno se obdeluje dokumentacija za kupce in dobavitelje.

Pregled obrestnih obračunov od dobavitelja in razporeditev obremenitev na TOZD.

Priprava podatkov za letni obračun amortizacije po TOZD in sestava obrazcev o revalorizaciji (samo delna revalorizacija). Priprava predloga pravilnika o knjigovodstvu.

Sodelovanje pri sestavi programov za register OS po nomenklturnih številkah in ostalih dopolnitvah programov.

Sestanek z računovodji glede sestave zaključnega računa in drugi sestanki s posameznimi TOZD.

Analiziranje tekočih nalog za leto 1977.

XVI. Oddelek interne kontrole je v prvem trimesečju opravil naslednje:

Na področju sredstev:

- popis blaga v kmetijskih preskrbah;
- popis blaga v 6 mesnicah;
- popis blagajn, vrednostnih papirjev, bi-feja SS;
- kontrola 21 blagajn v trgovinah, mesnicah, cvetličarne;
- obračun popisa v Kmetijstvu Žalec, Strojni, Gradbeništvu in SS.

predvsem nov zakon o zavarovanju plačil, ki je stopil v veljavo 1. aprila lani, pa tudi drugi interni ukrepi, ki so bili na tem področju podzeti.

Osnovna sredstva:

- popis osnovne črede v Kmetijstvu Žalec;
 - popis OS, razen črede v Kmetijstvu Žalec;
 - izdelava seznamov za prenos drobnega inventarja na OS in obratno za 11 TOZD.
- Na področju finančne kontrole:
- pregled blagajniškega poslovanja v 5 ZE Kooperacije Žalec, TOZD Eksport-import, Kmetijstva Žalec, Kooperacije Žalec, Mlekarnice Celje;
 - pregled poslovanja s kooperanti in kupci pri TOZD Kmetijstvo Šmarje — 5 ZE in terjatev do delavcev za primanjkljaje v trgovini Kooperacije Žalec.

Oddelek je bil tudi angažiran pri sestavi zaključnega računa za leto 1976. ZR v TOZD Kmetijstvo Ilirska Bistrica za sanacijski odbor.

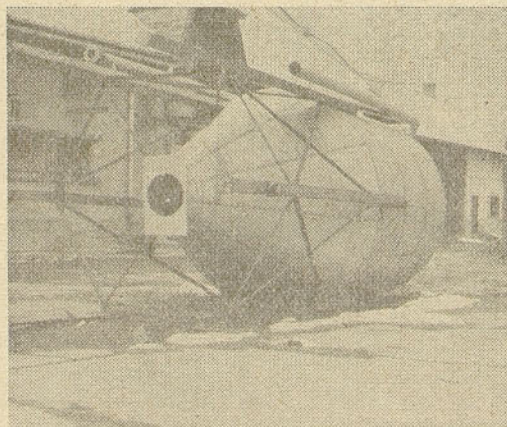
Problem, ki nastopa pri popisu OS je v tem, da TOZD sproti ne urejajo oštevilčenja osnovnih sredstev, kar urejajo naši popisovalci in tako onemogoča večji obseg popisov obratnih sredstev. TOZD vse predolgo primerjajo inventuro obratnih sredstev z dejanskim stanjem (nekateri tudi po 3 mesece), posledica tega pa je, da so pomožna knjigovodstva netočna in prikazujejo nepravilno stanje, ker se ne razkrijajo viški in manjki.

Nadalje naj omenimo neresnost inventurnih komisij, dostikrat se zgodi, da popisovalec ostane z enim članom. Predlagamo, da TOZD imenujejo enega člana komisije več, da sodeluje pri popisu v primeru, če kateri član zbolí ali je odsoten.

Nadalje nekatere TOZD ne odpravljajo danih naročil po opravljenih pregledih. Naloga naše službe je, da preventivno pomagamo TOZD in jih opozarjamo na nepravilnosti, dolžnost TOZD pa je, da nepravilnosti odpravljajo predvsem v lastno korist.

XVII. Stroški finančno-računovodskega sektorja so planirani v znesku 5.956 din, realizirani pa v višini 1.408 din ali 24 %.

Direktor FRS:
Ernest Marinc

Vse premalo cenjena draga investicija že čaka na postavitve nad tri leta

Uvodne misli ob objavi predloga internega pravilnika o varstvu pred požarom

Preventivno varstvo pred požarom v podjetju je toliko zahtevno, da mu je potrebno nameniti nekaj časa in poleg vsega tudi merico dobre volje.

Protipožarno varstvo ima svoje korenine že od nastanka človeštva. Z razvojem človeštva in proizvodnih dobrin pa je pomen varstva pred požarom vse zahtevnejši. Razvita tehnologija in novi materiali predstavljajo nove nevarnosti za pojav požara, eksplozije in drugih nevarnosti. Če poznamo vire in vzroke požara, če poznamo ustrezne postopke in ukrepe ter gasilna sredstva, če pravočasno ukrepamo oz. preprečujemo nastanek požara, dosežemo veliko. Če več pa bi dosegli, ko bi vsak delavec vedno in povsod imel pred očmi, da vsaka neprevidnost, malomarnost in nepoučenost lahko povzročijo težke posledice.

Zato spoznanje, da zaščita pred požarom v okviru varnosti pri delu vpliva na učinkovitost dela in na ostale neposredne in posredne činitele proizvodnje, je tudi del samoupravnih ekonomsko-druženih premikov v gospodarstvu. Potreba za izvajanje takšnega protipožarnega varstva je narekovala izdelavo in izdajo novih in sodobnejših uzanc s tega področja.

Novi osnutek internega pravilnika o varstvu pred požarom je narekovala uskladitev z:

— razširitvijo obsega poslovanja predvsem nekaterih TOZD

zato:

- ker je na podlagi ustavnih sprememb izšla vrsta novih zakonov in pravilnikov, ki več ali manj na novo urejajo medsebojne odnose tudi s tega področja;

- ker so se spremenili in na novo organizirali tehnološki postopki, organizacija dela, materiali itd.;

- ker se utrjuje zavest družbene samozastite pri vseh občanah in ne samo pri zaposlenih delavcih;

- novi zakon o varstvu pred požarom izrecno zahteva v 17. členu izdelavo in sprejetje pravilnika o varstvu pred požarom. (U. I. SRS 2/76)

Vse to je narekovalo skupni službi za varstvo pri delu, da izdelava osnutek pravilnika s tega področja.

Osnutek pravilnika je izdelan in dopolnjen tako, da v temeljnih določilih zagotavlja preventivne mere za preprečevanje škode in reševanje v primeru požara ali elementarnih nezgod. V poglavju organizacije varstva pred nezgodami ureja naloge samoupravnih organov in delavcev, čuvavajev — vratarjev, naloge gasilnih enot in obveščanja oz. alarmiranja.

V splošnih preventivnih določilih pa je naveden način vzdrževanja in organizacije požarne preventive. V tehniških ukrepih in normativih pa pravilnik konkretno obravnava predpise o:

- strelvodih,
- električnih instalacijah,
- kurilnih in dimovodnih napravah,
- nevarnih, lahkovnetljivih snovi, njihovega skladiščenja, prevozu, ravnanju s plini in postopek v lakirnicah,
- preventivna določila v kmetijstvu in gozdarstvu,
- preventivna določila o remontnih in servisnih delavnicah ter pri varjenju in rezanju kovin.

Priloge pravilniku so požarnovarnostni načrti, standardi za označevanje prevodnikov veznih medijev in legende alarmnih signalov.

Organi upravljanja v TOZD naj osnutek pravilnika o varstvu pred požarom sprejmejo in potrdijo.

Pravilnik je v Samoupravnih predpisih maj 1977, št. 26.

Služba varstva pri delu
Vinko Jug

ELEKTRONSKA OBDELAVA SALDAKONTOV NOVA ORGANIZACIJA

Saldakonti predstavljajo v vsaki delovni organizaciji določen problem, ne glede na njeno velikost. V malih delovnih organizacijah je res manj knjižb kot v velikih, vendar je problem v manjšem številu zaposlenih na tem področju, nemalokrat pa morajo ti delavci delati še na drugih področjih.

V večjih delovnih organizacijah, kot je Hmezad, je problem v množici podatkov, ki jih je potrebno obdelati sproti, takorekoč dnevno. Ne moremo si zamišljati, kako bi lahko tako velike saldakonte vodili ročno. Za saldakonte Hmezada je potrebno mesečno knjižiti za konto 1200 in 2220 ca. 22.000 dokumentov, kar bi zahtevalo dva strojna knjigovodja in na primer dve ascoti. (Ena ascota stane ca. 130.000 din.)

Knjiženje pa še ni vse, kar je potrebno za urejanje saldakonta. Na tem je potrebno delati v oddelku saldakontov. Temu se ne izognemo niti z elektronsko obdelavo, vendar se narava dela spremeni in dosti laže je priti do podatkov, ki so za poslovanje nujno potrebni. Ko saldakonti zaprejo dokumente, je možno z elektronsko obdelavo obdelati podatke tako, da so na razpolago odprte postavke pri kupcu ali dobavitelju, da avtomatično obračunavamo in knjižimo skonto, če je, da obračunavamo zamudne obresti, dajemo pregled odprtih postavk in prometa po TOZD, pripravljamo podatke za interno banko, ter dajemo podatke za bilanco.

Če bi morali saldakonti vse to delati ročno, bi bilo najbrž potrebno povečati število delavcev na teh delovnih mestih za tri ali štiri. Ročno vodenje je posebno problematično v času periodičnih obračunov, ko brez nadurnega dela ne bi šlo.

Vse to so problemi, ki so vredni določene pozornosti in razmišljanja. S primerno organizacijo na računalniku je možno zmanjšati stroške obdelave ali, kar je bolj rečeno, za isti denar dobiti več in boljše informacije.

Prednosti, ki jih je nudil računalnik IBM 360-20 Hmezada, montiran v maju leta 1970, so vodilni delavci finančno-računskega centra kaj kmalu izkoristili za elektronsko obdelavo saldakontov, posebno še, ker je to področje predstavljalo v letu 1971 precejšen problem, saj so bili med ostalimi prisotni tudi kadrovske problemi. Fakturiranje je bilo deloma že na sistemu in s tem tudi osnovni podatki za knjiženje na konto 1200 — kupci.

V letu 1971 je dobil ERO nalogo, da prenese obdelavo saldakontov konta 1200 na računalnik. Bili so problemi, ker smo imeli takrat le kartično verzijo, ki pa je bila zaradi množice podatkov neprimerna. Kljub temu smo se lotili naloge in pripravili organizacijo obdelave saldakontov, ki je v celoti stekla v drugi polovici leta 1972. Obdelava je bila težka, saj je bilo potrebno sortirati kartice cele ure, da so bile primerne za obdelavo. Težav ne bi opisoval podrobno, znane pa so bile in tako smo že v tem letu razširili sistem in ga dopolnili z diski. To je omogočilo nove metode dela. Takoj smo jih izkoristili in pripravili novo organizacijo saldakontov konta 1200. Bilo je veliko dela, saj je bilo treba napraviti vse programe na novo, spoznati pa je bilo treba tudi nove možnosti računalnika.

Ceprav smo dopolnili računalnik z diski, nismo mogli biti z njim zadovoljni. Imel je premalo spomina in tako so bile določene težave pri programiranju in organiziranju obdelave. Prednosti nove organizacije so bile nedvomno velike. Elektronska obdelava je omogočila, da so saldakontisti razčistili stanje in uredili konte tako, da je obračun začel potekati nemoteno.

Konto 2220 — dobavitelji, so v tem času vodili še vedno ročno. Leta 1973 je ERO dobil nalogo, da pripravi organizacijo za prenos in obdelavo tudi tega konta na sistem. Ceprav je šlo za podobno področje, je bila vendar potrebna nova organizacija in novi programi. Spomina na računalniku je bilo še vedno premalo, da bi lahko združili določene obdelave, bilo pa je tudi premalo prakse in časa za pripravo. Saldakonti konta 2220 so v celoti stekli z letom 1974.

Ker sta bili organizaciji saldakontov za konto 1200 in 2220 pripravljene ločeno, je bila ločena tudi obdelava. Vseh programov je bilo ca. 120. Pričeli smo obdelovati saldakonte 2220 za Merx in celotne saldakonte za Etol. Obdelava je bila pripravljena za Hmezad, kar je povzročilo določene probleme pri prevzemu saldakontov za druga podjetja. Vse konstante so bile sestavni del programa (na primer naslovi podjetja, vsak program je vseboval naziv Hmezada kot konstanto). Da bi lahko obdelovali saldakonte za omenjeni podjetji, je bilo potrebno popraviti konstante tako, da smo lahko na tabele pisali njihove

nazive. To je zahtevalo popravek programov in izdelavo nove verzije, ki so se od prejšnje le malo razlikovale, vendar jih je bilo potrebno vzdrževati s spremembami, ki so nastale.

Spremembe so malokdaj znane pravočasno. Največkrat se zgodi, da je potreba znana zadnji čas, saj računovodje izvedo, v kakšni obliki bodo morali dati podatke šele malo pred oddajo bilance in tako tudi mi nismo mogli predvideti, kako moramo pripraviti podatke. Vzdrževanje različnih verzij programov je bilo zaradi tega še bolj problematično, padlo pa je v čas, ko je na računalniku že itak veliko dela in je bilo testiranje dopolnjenih programov samo v breme obdelave.

Vsi omenjeni problemi so nas navedli na razmišljanje, da se lotimo nove organizacije saldakontov. Vedeli smo, da bo s tem veliko dela, vedeli pa smo tudi, da bomo lahko v novo organizacijo vključili znanje, ki smo si ga pridobili v šestih letih dela z računalnikom, kar bo vplivalo tudi na dolžino obdelave in na čas za pripravo.

V čem je prednost nove organizacije in kaj nas je navedlo, da smo se zanjo odločili

1. združili smo oba konta (prej dve obdelavi) v eno obdelavo,
 2. zmanjšali smo število potrebnih diskov od 8 na 5 (za Hmezad),
 3. odpravili smo nepotrebno dvojno pripravo za obdelavo,
 4. skrajšali smo čas obdelave za približno 15%, posebno še v času mesečnih obračunov, ko je sistemski čas posebno dragocen,
 5. sisteme delovnih organizacij in TOZD dobimo iz tabel, ki jih lahko spreminjamo, ne da bi morali prevajati program ali imeti različne verzije programov za različna podjetja,
 6. obdelujemo lahko istočasno 9 podjetij, ki imajo skupno največ 36 TOZD,
 7. vzdržujemo samo ene programe,
 8. prevzamemo lahko saldakonte nove delovne organizacije brez večjih problemov.
- Omenjene prednosti so prav gotovo zadostne, da opravičimo delo organizatorja in programerja za novo organizacijo.

Koliko dela je bilo potrebno za izdelavo nove organizacije saldakontov

Ceprav so bili principi obdelave organizatorju, ki je v veliki meri tudi sam programiral prejšnje organizacije, dobro znani, je bilo vendar potrebno vse nove principe napisati v taki obliki, da je bilo razumljivo programerju za programiranje. Odpraviti je bilo treba prejšnje pomanjkljivosti in uskladiti delovanje programov. Povečati spomin računalnika od 12 na 16 K (kilobytov) je omogočil združitve določenih obdelav v eno, kar je bilo potrebno dobro preštudirati in določiti način delovanja programa.

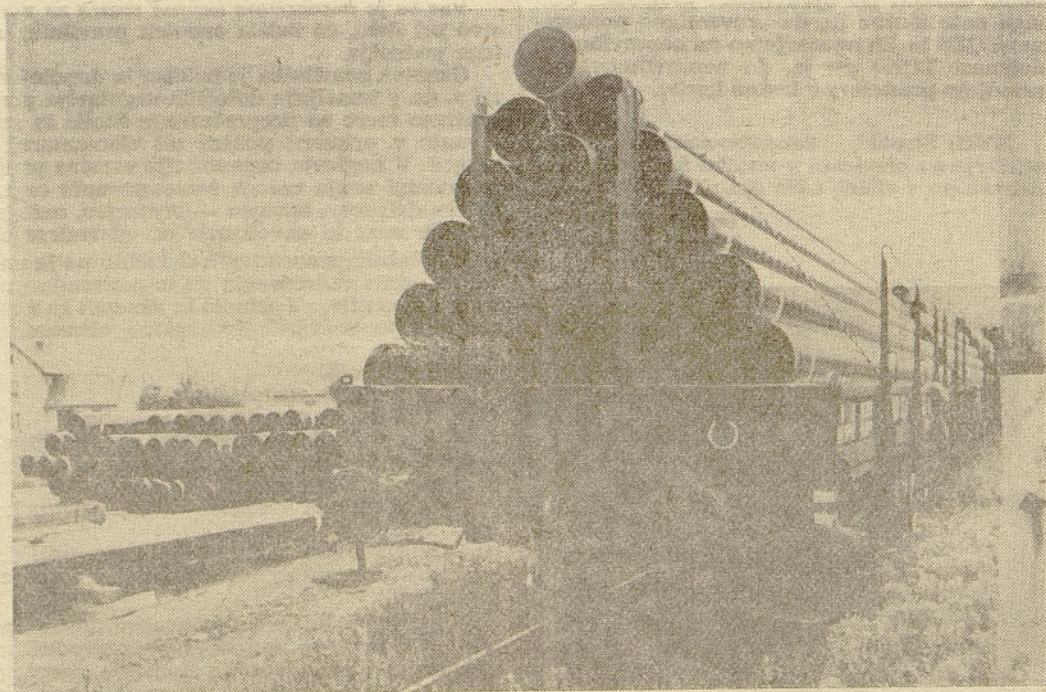
Saldakonti izgledajo v principu zelo enostavno. Za površnega opazovalca gre samo za knjiženje v breme in v dobro ter za zapiranje dokumentov. Temu pa vendar ni tako. Da lahko obdelava teče nemoteno in da ne bo prišlo do napak, je potrebno napraviti več kot samo knjižiti. Pri vsaki obdelavi je potrebno posvetiti veliko pozornost kontroli vhodnih podatkov. Knjižimo lahko samo pravilne, medtem ko je treba nepravilne izločiti iz nadaljnje obdelave in po možnosti tudi opozoriti, zakaj so bili izločeni.

Zamotana je tudi priprava za obdelavo plačil. Poglejmo, na kaj je treba misliti pri tem:

— vhodne podatke kontrolirati in ugotoviti če so pravilni,

— napraviti kontrolo zapiranja in obračunati skonto, če je, (pri tej kontroli je potrebno napisati napake, ki so nastale pri specifikaciji ali pri šifriranju, dokument je lahko na drugi šifri kot je plačilo, lahko je v celoti

(Nadaljevanje na 11. strani)

Priprave za gradnjo plinovoda so v polnem teku. Savinjska dolina bo dobila še eno žilo in vse kaže, da mimovodnico

(Nadaljevanje z 10. strani)

ali delno zaprt, lahko še ni knjižen, skonto je lahko obračunan neupravičeno, plačila je lahko preveč ali premalo itd.),

— vnesti je treba popravke, ki jih napravijo saldakontisti (nismo prevzeli principa avtomatičnega zapiranja zaradi napak, ki bi lahko nastale),

— knjižiti je treba podatke o plačilih, skontu, zapreti na primeren način dokumente v datoteki stanja, na listo napisati opombe, če nekaj ni možno pravilno izvesti, da saldakontisti vedo, kaj je vzrok napake pri nadaljnjem obravnavanju podatkov,

— podatke o plačilih prikazati na listah za uporabo v saldakontih, interni banki in na TOZD.

Za izvedbo vsega, kar je na kratko opisano, je bilo potrebno izdelati osem programov, ki morajo drug drugega dopolnjevati in drug za drugega pripraviti podatke za nadaljnjo obdelavo. Pri organizaciji obdelave mora organizator točno vedeti, katere podatke in v kakšni obliki jih rabi v določenem trenutku, ker bi lahko v nasprotnem primeru prišlo do neskladnosti, kar bi imelo za posledico kopico problemov pri usklajevanju. Nadaljnji problem pri obdelavi plačil je v tem, da teče obdelava dnevno, morebitne napake pa se pojavijo šele pri mesečni obdelavi, ko je napako zaradi množice podatkov zelo težko najti in napraviti ustrezne popravke.

Takšnih skupin obdelav kot je obdelava plačil, je pri obdelavi saldakontov več. Pri vseh skupinah gre za isti princip. Predhodni program pripravi podatke za naslednjega, vsi pa tvorijo celoto.

Za nemoteno delovanje organizacije saldakontov je potrebno obdelovati s 66 programi dnevno, mesečno ali občasno. Toliko jih je trenutno v uporabi kot delovni programi.

Pri prenosu je bilo treba napraviti pet programov, ki jih ne bomo več rabili in so bili napravljeni samo za enkratno uporabo.

Za izdelavo celotne organizacije, pripravo za programiranje, navodil za operaterje, pripravo vhodnih obrazcev in pripravo organizacijskih list, je bilo potrebnih ca. 320 ur dela organizatorja, za izdelavo vseh programov, združitve dveh organizacij v eno in izdelavo testnih tabel pa nekaj nad 500 ur programerja. Narisati je bilo treba 41 organizacijskih list in napisati ca. 11.000 programskih inštrukcij.

Če pogledamo povprečje inštrukcij na uro dela programerja (nad 20 na uro), se nam zdi morda malo in bomo rekli, kako neučinkoviti so naši programerji. Da pa temu ni tako, si pogledajmo, kakšno je svetovno povprečje inštrukcij na čas programerjevega dela. Po članku U. E. Fischerja — Nove metode in tehnike programiranja pride le 5 do 20 (pet do dvajset) inštrukcij na dan. V času za inštrukcijo je prav tako kot pri nas všteti čas za pisanje programa, za testiranje, za študij in poznavanje organizacije.

Da je v našem primeru povprečje tako visoko napram svetovnemu, gre deloma za sluga točnemu poznavanju gradiva, saj je isti organizator pripravil vse štiri organizacije saldakontov in sprogramiral velik del programov. O principih programiranja v ERO Hmezada bo govora v eni od naslednjih števil Hmeljarja, kar nam bo odgovorilo na vprašanje učinkovitosti.

Kaj lahko rečemo na vse to? Nepristranski bralec bo gotovo priznal, da je za to delo potrebna strokovnost in natančnost. Pri tem ne gre samo za pripravo organizacije, temveč je treba delo prenesti v življenje. Da lahko neka organizacija živi, jo je potrebno nenehno negovati in jo spreminjati, dopoljevati jo z novimi spoznanji in metodami. Le tako so lahko stroški obdelave čim nižji. Prihranek časa po sedanjih internih ceni predstavlja prihranek skoraj 10.000 din mesečno. To res ni veliko. Če pa bi zanemarjali principe ekonomičnosti obdelav, bi lahko kmalu postali tako dragi, kot so drugi centri.

O. Sagmeister

Tudi pred uradom znamenitih gorskih vodnikov se zbira veliko takih, ki imajo debelo denarnico. Za 700 tisočakov pripeljejo 7 oseb na vrh. Midva sva bolj skromna. Mi sliva si, bo že kako.

Tudi drugi dan dežuje. Popoldan se zvedri. Vsi trije se odpravimo peš na Montever. Od tu je lep razgled na največji montblanški ledenik — MER D EGLACE (39 km²). Zaradi železnice je izredno obiskan. Ledenik je skoraj neprehoden zaradi ogromnih razpok, ki kar čakajo na žrtve.

Zvečer smo spet pri »semaforu«. Gori rdeča luč. Torej nič dobrega za naslednji dan.

Ponoči in dopoldan dež rahlo potrkava po našem platnu. Poležavamo in kuhamo kosilo. Popoldan se zvedri. Z Jožetom jo ucvremo po čudovito speljani in združevani stezi na nama neznano planino Blaitiere. Steza se dviguje naravnost nad Chamonixem in šele od tu spoznamo lepoto tega malega mesteca, ki ga krasi poleg ostalega desetina športnih dvoran. Izgleda kot kakšno olimpijsko mesto. Na višini 2.200 m se nama za hip odpre meglena zavesa in nad nama se pojavi ledeno kristalna »igla« Aiguille du Midi (3.842 m). Sem je speljana izredno drzno najvišja žičnica na svetu. Takrat se nama razširi srce. Že verjetno jutri poskusimo srečo. Vračava se. V dolini je na »semaforu« zelena luč. Pripravljamo nahrbtnike.

Zjutraj je jasno. Hitimo na avtobus. Na »semaforu« gori spet rdeča luč. Nato z žičnico in kmalu smo na končni postaji zobate železnice. Čudne občutke ima človek v neznanem svetu. Čudovit dan je, vendar se po dolinah nabira morje megle. Igra svetlobe in senca mi je nekam tuja. Z Jožetom se le malo pogovarjava. Misli so uperjene le na težave in dvome. Bova zmogla? Bo vreme zdržalo? Po dveh urah smo na ledeniku in zavetišču Tete Rousse (3.167 m). Marko nama solznih oči zaželi srečno pot in se vrača. Nad nama na oko skoraj navpični steni, se nahaja najin današnji cilj — Aiguille du Gouter (3.817 m). Prečkati je potrebno precej širok leden ozebnik. Nisva se navezala, niti nisva uporabila derez. Skozi ozebnik neprestano pada kamenje. Uspel sem se nekako izogniti »bombam« in pobegniti. Jože ki je bil drugi, pa se je rešil s tem, da se je vrnil. Pod nama so zijale razpoke ledenika Biomassay.

Najina pot se dviga po zelo strmih in nekompatnem grebenu. Skale so nadevane druga na drugo. Pot je lahka, vendar višina dela svoje. Ves čas opazujeva kočo nad nama. Hoditi je treba počasi. Noče biti konca. Po treh urah le prikolovrativa do roba, kjer je kočica, kot prilepljena na steno.

Jožeta boli glava. Počutim se omotičnega. Tu se človeku odpre razgled na ledeno pokrajino — kot severni tečaj. Povsod sam led in sneg. Razsežna polja ledenikov, navpičnih sten, ledeniških razpok, ostrih vrhov in mogočnih kupol se blešče v popoldanskem soncu. Vse je belo in ledeno in brez očal ne vidiš ničesar. Tukaj šepeta tišina. Vlada blažen mir, v katerem se ti širi srce v mirni in nepopisni radosti. To je svet lepote in duševnega miru. Zdelo se mi je, da je s tem ves trud in prelit znoj poplačan.

Kuham kosilo. Celo večnost traja, da kuhar iz ledu izluži vodo. Vode tu ni, le za lep denar jo dobiš za čaj. Juho pojeva, drugo ne spravi več v sebo.

Ob 8. uri zvečer, ko zunaj sije sonce, morajo vsi k počitku. Francózi naju nauče, kako se reši stiska na ležišču. Vležeš se na ležišče. Zraven se vleže tovariš, ki je za 180° obrnjen in tako imaš pred svojim nosom na levo in desno smrdljive noge sosedu. Moja sosedu pa duhata moje, ki najbrž ne smrdijo tako kot njihove, saj sem si jih umil pred šestimi dnevi. Spati ni moč. Po glavi se ti roje le najslabše misli. Cilj je še tisoč metrov višje. Bo vreme? Razmišljaš o povratku, kajti že prehojena stena bo ob povratku prevlečena s požledom. Noč je dolga. Tik pred vstajanjem me vzame spanec. Toda zaradi »žaganja drv z motoriko« dobim v glavo sosedovo blazino. Ob enih nas zbudi oskrbnik (mene ne). Spet grem talit led za čaj. Nekaj popijeva, ostalo vlijeva v čutaro. Bo za vrh prav prišlo, si mi sliva.

(Nadaljevanje na 12. strani)

BELA LEPOTICA

Pred leti sva z Alenko raziskovala najlepša izhodišča k evropskim goram. Nekega kristalno čistega jutra sva iz šotora opazila dolg in od sonca osvetljen snežen greben. Bil je Mont Blanc (4.807 m). Nato sem o njem le sanjal.

Sele letos pozimi sva se z Jožetom na tistem dogovarjala za odhod v Francijo. Družini sta samoupravni sporazum za odhod podpisali. K sodelovanju sva povabila Marka, znanega alpinista in gorskega reševalca. Marku pa vedno bolj nagaja hrbtenica. Zato se sama s težkimi nahrbtniki podivapo brezpotjih in nabirava moči in duha. Časa je malo. Hodiva v hribe zvečer ali zgodaj zjutraj, ko ostali spe in se vračava, ko šele vstajajo. V temi na Krvavici ožemava prepotene majice.

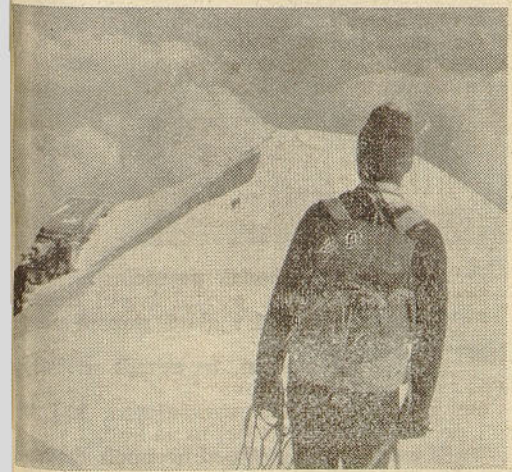
Drugič zjutraj prepodiva pod Mrzlico srnjaka preboldskim lovcem. Naj nama oprostite.

Nedelja je. V Jožetovo vozilo nabašemo hrano za 14 dni, šotor ter še vpo alpinistično opremo. Poslovimo se od najdražjih. Benetke, Verona so hitro za nami. Strahoten udarec in pok nas pri prehitvevanju vrže v zrak. Priletimo v odbojno ograjo. Vozilo skače po cestišču, končno se po več kot sto metrih ustavi. Tema je. Izskočimo. Nepoškodovani smo. Vozilo za nami vrže v zrak. Kaj se je zgodilo? Na prehitvalnem pasu je nek težek tovarnjak izgubil koto. Rezultat: pet vozil uničenih oziroma poškodovanih.

Šest ur iščemo ob Gardskem jezeru avtomehnika oziroma kleparja. Vozilo je nevozno. Obrtnikov je dovolj, vendar nam iz »spačka« nihče noče napraviti Renaulta, kakršnega smo vzeli z doma. V »igro« vržemo zadnji adut — 21 slivovke. Po treh dneh nam podvozje za silo popravijo. Vozimo bolj umirjeno.

Pot nas pripelje do 12 km dolgega montblanškega tunela. Vrtali so ga iz Italije in Francije. Leto 1965 je bilo praznik za petino 580 milijonov evropskega prebivalstva. 100 milijonov Francuzov, Italijanov in Švicarjev je praznovalo. Pot od Rima do Pariza se je skrajšala za 20 ur vožnje.

Hitro smo skozi »luknjo« in že smo v Chamonixu. Šotor si postavimo za pokopališčem v gozdu, kjer nas tabla opozarja »taborenje prepovedano«. Dežuje. Zvemo da že dalj časa dežuje in da vzponi niso bili mogoči. Tako se le malo potolažimo za izgubljen čas. V Chamonixu kar mrgoli gornikov in turistov. Ko pa posije sonce se mesto izprazne. Japoncev je izredno veliko. Vsi se zbiramo pri meteorološki postaji, kjer slabo kaže. Na barografu gori rdeča luč. Čakati bo treba. V teh gorah je vreme največji nasprotnih gornikom.

Tone nekje pri 4000 m

BELA LEPOTICA

(Nadaljevanje z 11. strani)

Navezujeva dereze, priveževa se na vrh. Na glavo si natakneva svetilke. Se cepin in že sva zunaj. Mrzlo in jasno je. Ura je dve. Nekaj jih je odšlo že pred nama. Zdi se mi, da smo kakor palčki iz Griminovih pravljic. Slišati je le trde korake po strmem in zmrznjenem snegu. Kakor reka kresničk izgledajo naši predhodniki. »Reka« se vije navzgor in konca ji ni videti. Po dveh urah se na vzhodu rojeva zora in šele sedaj sem pred sabo zagledal mojo izvoljenko, snežnobelo lepoticco, goro, o kateri sem sanjal. Čeprav mi je kot na dlani, pa naju loči še tri ure hoda. Sprva navzdol, nato po strmih grebenu navzgor. Sledi še položnejši a precej dolg greben. Veter neusmiljeno piha. Mraz je. Tudi maks spodnjice ne pomagajo. Srce razbija kot motor pred generalno. Jožeta zadržujem z vrvjo. Zame je njegov počasen korak še prehitel. Se malo. Krasno nedeljsko jutro ob sedmih. Divji veter raznaša snežne zavese po kopastem vrhu. Stisneva si roki in od sreče se na obeh pokaze kristalno čista solza, ki v mrazu zmrzne. Skozi ta ledeni kristal se lomijo jutranji žarki, ki mi nekje v daljavi osvetljujejo lepote naših gora in hribov. Sprehajam se po Dobrovljah. Pri Jugu teš in že prepoten jem sladke in hladne češnje z drevesa. Med tem si še sonce od spanja mane oči. Zvečer sem sredi strmega Kebrovega travnika, ki je ozalšan s travniškimi cveticami. Nad dolino se spušča mrak. Ustavim se. Poslušam večerni šepet narave. Kar omanjen sem od palete barv travišča in vonjav duhteče in najlepše cvetlice — zlatega jabolka. Prepoten se usedem na vlažna tla in vsrkavam vase čarobni napoj večera. Z Rade-gunde pa mi zvon oznanja večerni ave.

Oh saj res, na vrhu Mont Blanca sva. Prstov ne čutim. Napraviva par posnetkov za spomin. Ni romantike. Vstran, čimprej nazaj. Veter in mraz naju napodita po grebenu. Se-stopava počasi, zebe naju. Iz nahrbtnika vzameva čutarico s čajem. Ničesar ne spraviva iz nje. Vse nama je zmrznilo. Po mučnem podedenem grebenu sva spet pri nevarnem ozebniku. Megla je. S karabincem se naveževa na visoko fiksno vrv. Preko sva. Najtežje je za nama. Zejna in lačna sva. Čutara ne pusti, kvečjemu bi si lahko čaj le odžagal.

PRVOMAJSKA KRIŽANKA — NAGRADE

Prispelo je izredno veliko rešitev. Nismo jih niti šteli, zato tudi ne bomo povedali, koliko jih je.

Zrebal smo kot po navadi. To pot je žreb razdelil 10 nagrad takole:

1. Camp miza Alpos — TOZD Kooperacija (Kmetijska preskrba) KRAJNC Olga, Vrbje 75, Žalec

2. Slovar slovenskega knjižnega jezika — PODREKAR Marija, Ljubljanska 62, Celje

3. 10 kg fižola — TOZD Notranja trgovina STAKNE Hermina, Inštitut za hmeljarstvo Žalec

Savinjski zbornik III. — LESJAK Jakob, Preleska 40, Velenje

5. Savinjski zbornik II. — ZALESJAK Breda, Hmezad Žalec

6. Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941—1945 — KOS Pavla, Hmezad, export-import Žalec

7. Poslovilna pisma žrtev za svobodo, BUČAR Franc, Latkova vas 122, Prebold

8. Velika preizkušnja — ŠMIGOC Boris, Soseska Ložnica 81, Žalec.

9. Veliki finale na Koroškem — BUČ Štefan, Mesnine Celje

10. Kapital — MIKELN Breda, Petrovče 127.

Vsem izžrebancem čestitamo in si želimo še več sodelovanja.

Bližnji lahko dvignejo nagrade v uredništvu, daljni pa prejmejo nagrado po pošti.

Uredništvo

Pozno popoldan sva v šotoru. Kuhava go-bovo juho, ki se po dveh dneh posta imenitno prileže.

»Nikoli več ne grem tja gor, mi pravi Jože.« Zarečenega kruha pa se veliko poje. No, in Jože bi danes spet obiskal najino belo lepoticco. V lepem vremenu je krotka kakor jagnje, v slabem pa je kakor pobesnel tiger.

Tone Korenjak

Letne športne igre Hmezada

MALI NOGOMET

Prijavljene ekipe: Skupne službe, Strojna, Mlekarna, Kooperacija, Notranja trgovina, Mesnine, Kmetijstvo Žalec.

Po predhodnem žrebu sta bili dve skupini:

I. skupina:

Skupne službe
Kooperacija
Strojna

II. skupina:

Mesnine
Mlekarna
Notranja trgovina
Kmetijstvo

Rezultati — I. skupina:

Kooperacija — Skupne službe 1 : 1
Skupne službe — Strojna 1 : 2
Kooperacija — Strojna 2 : 1

Rezultati — II. skupina:

Mlekarna — Kmetijstvo 0 : 1
Mesnine — Notranja trgovina 1 : 1
Mlekarna — Notranja trgovina 4 : 0
Kmetijstvo — Mesnine 2 : 0
Mlekarna — Mesnine 1 : 1
Kmetijstvo — Notranja trgovina 4 : 0

Vrstni red — I. skupina:

1. Kooperacija 3 točke
2. Strojna 2 točki
3. Skupne službe 1 točka

Vrstni red — II. skupina:

1. Kmetijstvo 6 točk
2. Mlekarna 3 točke
3. Mesnine 2 točki
4. Notranja trgovina 1 točka

Finale:

Kooperacija — Kmetijstvo 2 : 1
po streljanju 9-metrovk.

Končni vrstni red:

1. Kooperacija
2. Kmetijstvo
3. Strojna
4. Mlekarna
5. Skupne službe
6. Mesnine
7. Notranja trgovina

ROKOMET

Odigran: 24. 5. 1977.

Udeležba:

1. Notranja trgovina
2. Kooperacija
3. Mlekarna

Rezultati:

1. Notranja trgovina — Mlekarna 8 : 8
2. Kooperacija — Notranja trgovina 8 : 6
3. Mlekarna — Kooperacija 9 : 9

Vrstni red:

1. Kooperacija 3 točke
2. Mlekarna 2 točki
3. Notranja trgovina 1 točka

PRVENSTVO HMEZADA V ŠAHU 1977

V četrtek, 19. maja, se je v prostorih šahovskega kluba Žalec pomerilo 14 šahistov iz petih TOZD Hmezada. Pomerili so se posamično in ekipno.

V posamičnem tekmovanju je bil dosežen naslednji vrstni red:

1. Mičič Veljko, Kmetijstvo Žalec, 13 točk.
2. Farčnik Ivo, TOZD Kooperacija Žalec, 12 točk.
3. Gubenšek Tone, DS Skupne službe, 11 točk.
4. Žagar Vojko, DS Skupne službe, 9 točk.
5. Goličnik Ivan, TOZD Mesnine, 7,5 točke itd.

Ekipo, ki sta jo sestavljala po dva člana, je imelo pet TOZD.

Vrstni red:

1.—2. DS Skupne službe (Gubenšek, Žagar) 13 točk.

1.—2. TOZD Kooperacija (Farčnik, Čmer) 13 točk.

3. TOZD Strojna (Jurak Janez, Mežnar) 6 točk.

4. TOZD Mesnine (Goličnik, Vižin) 5,5 točke.

5. TOZD Notranja trgovina (Kralj, Jurak Jože) 2,5 točke.

T. G.

Najbolj uigrana in srčna ekipa v malem nogometu je bila ekipa Kmetijstva Žalec — fantje so s farme Podlog. In za las so izgubili prvo mesto

Če gostuje rad vihar,
milo toži čebelar.
O Vidi skozi noč se vidi;
če se stegneš, v dan dregneš;
če se skrčiš, v dan trčiš.

Dobrodušnosti se bedak posmehuje.
Pameten človek zna poceni kupiti denar.
Poleti je treba imeti v glavi, pozimi pa v hlevu.

Udarec, ki ni smrten, te naredi močnejšega.

Do petdesetega leta vprašujemo: kaj te boli, po petdesetem pa: kaj te ne boli.

Vsak narod mora doživeti neuspeh, če svojo prihodnost išče v preteklosti.

Walter Leisler-Kiep

HMELJAR

1977/4

PRILOGA HMELJARJA

Poskusno škropljenje hmelja z listnim gnojilom flovit

VERONEK Milan, kmet. ing.

Dr. WAGNER Tone, mgr. agr.

UDK 633.819:631.18

Uvod

Že v prejšnjem stoletju je bilo dognano, da lahko rastline sprejemajo hranila tudi skozi listno površino. To odkritje so z dodajanjem hranil na list začeli praktično izkoriščati šele pred nekaj desetletji. Gnojenje skozi listno površino se je v svetu uveljavilo na osnovi uspehov, ki so jih s to metodo oziroma s tem načinom aplikacije dosegli ameriški sadjarji v proizvodnji. Od tega časa se je hitro širilo in postalo reden agrotehnični ukrep v posebnih pridelovalnih okoliščinah oziroma tam, kjer se zahtevajo ali želijo doseči posebni proizvodni uspehi.

Rezultati raziskovalnega dela na področju foliarne aplikacije in razvoj tehnike škropljenja ter naprav za škropljenje so pripomogli, da je prehrana rastlin skozi list postala uspešna in na vedno širšem in različnem področju kultur. Največkrat se koristi kombinirano s pesticidi ali herbicidi, to pa predvsem zaradi večje gospodarnosti ukrepa. Pri tako imenovani kombinirani aplikaciji je potrebno upoštevati dopustnost mešanja listnega gnojila z drugimi sredstvi.

Uspeh foliarne aplikacije je odvisen od mnogih činiteljev. Ugotovljeno je bilo, da rastline ne sprejemajo hranil samo na listu, ampak tudi na plodovih in drugih zelenih delih. Na listu je spodnja stran veliko bolj aktivna od zgornje, v časovno daljšem obdobju pa zgornja stran lista resorbira enako količino hranil enega tretiranja kot spodnja. Mlajši listi so bolj aktivni od starejših, vendar pa dokler listna površina ni dovolj velika (mlade rastline) ni pričakovati večjega uspeha s prehrano skozi list. To seveda ne pomeni, da ukrepa v določenih prilikah kot npr. pomajkanje mikroelementov ali pri kakšni drugi prizadetosti rastlin ne bi izvajali.

Pri varstvu rastlin se danes veliko uporabljajo pršilniki, ki za razporeditev pesticidov oziroma sredstev, poleg vode koristijo tudi zračne tokove. To omogoča, da so rastline, predvsem pa listna površina, orosene z vseh strani. Z dobro razporeditvijo vodnih kapljic so dani ugodni pogoji za učinkovito resorbcijo hranil na veliki površini. Vodne kapljice pršilnikov so sicer drobne, vendar ne prefine, običajno se med seboj ne zlivajo, tako da škropivo ne odteka z listne površine. Škropivo je enakomerno razporejeno po vsej površini, pri tem pa pri povečani koncentraciji na listni površini ni nevarnosti ožigov, v kolikor se le-ta izsuši pred končano resorbcijo. Nevarnejše je, kadar pade na površino (listi, plodovi) prebitek škropiva, ki se zlije na robove v večjih količinah in povzroča ožige. Pri pravilni razporeditvi kapljic je možna resorbcija hranil pri vsaki nadaljnji navlažitvi površine, v kolikor so še hranila na njej prisotna. Zaradi daljšega trajanja vlažnosti na listni površini in daljše aktivnosti lista se priporoča škropljenje s foliarnimi gnojili v večernih oziroma jutranjih urah. Škropljenje se lahko izvaja tudi v sončnem vremenu, vendar pri tem preide v list le manjša količina hranil. Skozi zelene dele rastlin je možno dodajati le manjše količine hranil glavnih elementov (NPK), zato je smatrat prehrano skozi list le kot dopolnilno. Bistveno drugače

je pri preskrbi rastlin z mikroelementi, ki so običajno potrebni v manjših količinah in jih je mogoče z nekaj škropljenji vnesti v rastline tudi v zadostnih količinah.

Problem

Prehrana rastlin skozi list pride do izraza in je posebno učinkovita v primerih, ko nastane v rastlini iz kakršnihkoli vzrokov pomajkanje enega ali več hranil ali pa so rastline kako drugače prizadete v rasti. Pri pridelovanju hmelja se dogaja, da zaradi slabih talnih prilik in prizadetega koreninskega sistema, kljub obilici hranil v tleh prehrana rastlin prek koreninske mreže ni zadovoljiva. Posebno izrazito je to v času, ko preidejo rastline v fazo bujne rasti. Koreninska mreža aktivnih korenin v tem času še ni polno razvita in je dopolnilna prehrana skozi listno površino v tem času zelo primerna. Hmelj je tipičen predstavnik skokovite rasti. Spomladi raste počasi. V maju in do sredine junija še nima veliko listne površine, v drugi polovici avgusta pa tehnično dozori oziroma obiramo pridelok. Hmelj preide v fazo bujne rasti in intenzivnega pridobivanja na masi v drugi polovici junija. Ta traja praktično do tehnične zrelosti. V tem času so potrebe hmelja po hranilih največje, za popolnejšo preskrbo pa je mogoče del teh dodatki z večkratnim foliarnim tretiranjem.

Izvedba poskusa

V letu 1976 smo za ugotovitev učinka foliarne gnojenja izvedli proizvodni poskus na hmelju sorte aurora. Zemlja v nasađu hmelja je srednje težka, peščeno ilovnata s prodnatim podtaljem, pomešanim z glino. Glavne kemične karakteristike so podane z analizo:

pH — 6,2
P₂O₅ — 22,0
K₂O — 28,0

Po kemični analizi je zemlja v hmeljišču rahlo kisle reakcije, s fosforjem in kalijem je srednje založena, kar bo ugodnih vremenskih razmerah omogoča visok ha donos.

Nasad velikosti 2,00 ha smo škropili s tekočim listnim gnojilom flovit, ki vsebuje NPK v odstotnem razmerju 10 : 2 : 8 in mikroelemente Mg, Cu, B, Zn, Fe, Mn. Flovit smo začeli dodajati škropivu v sredini junija in ga uporabili pri vsakem nadaljnjem škropljenju do obiranja hmelja v koncentraciji 0,3 %. Skupaj smo s flovitom škropili hmeljišče štirikrat in sicer:

1. škropljenje 14. 6. 1976 1100 l škropiva/ha
2. škropljenje 29. 6. 1976 2200 l škropiva/ha
3. škropljenje 15. 7. 1976 2200 l škropiva/ha
4. škropljenje 4. 8. 1976 2200 l škropiva/ha

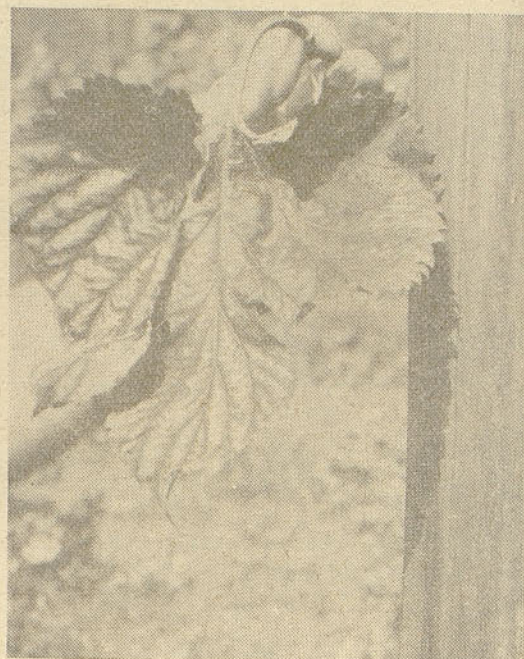
Škropljenje smo izvajali s škropilnikom Mayers super. Razporeditev škropiva je bila zelo dobra, škropljenja niso bila izvajana v sončni pripeki, kar je omogočilo daljši čas za resorbcijo hranil skozi zelene dele rastlin.

TEMPERATURE IN PADAVINE V ČASU VEGETACIJE 1976 V PRIMERJAVI Z VEČLETNIM POVPREČJEM

Mesec	Dekade	\bar{X} temperatura v °C	Temp. 20-letno povprečje 1951—1970	Odklon + od povpr.	Količina padavin v mm 1976	Padavine v 20-letnem povprečju 1951—1970	Odklon + od povprečja
April	1.	11,8	8,61	+ 3,19	16,2	30,6	— 14,4
	2.	11,0	10,06	+ 0,94	10,7	24,8	— 14,1
	3.	7,5	11,32	— 3,82	146,3	31,9	+ 114,4
\bar{X} °C, mm pad.		10,11	9,99	+ 0,12	173,2	87,3	+ 85,9
Maj	1.	15,1	13,71	+ 1,39	1,2	28,7	— 27,5
	2.	16,8	14,83	+ 1,97	21,4	35,1	— 13,7
	3.	14,4	14,95	— 0,5	55,2	46,3	+ 8,9
\bar{X} °C, mm pad.		15,34	14,44	+ 0,90	77,8	110,2	— 32,4
Junij	1.	16,2	16,84	+ 0,64	22,4	46,0	— 23,6
	2.	19,5	18,60	+ 0,90	19,1	42,6	— 23,5
	3.	21,8	19,55	+ 2,25	3,7	47,3	— 43,6
\bar{X} °C, mm pad.		19,14	18,34	+ 0,80	45,2	13,60	— 90,8
Julij	1.	22,2	19,47	+ 2,73	0,4	41,4	— 41,0
	2.	23,4	19,38	+ 4,02	30,2	47,7	— 17,5
	3.	17,8	19,50	— 1,70	90,2	39,2	+ 51,0
\bar{X} °C, mm pad.		21,00	19,58	+ 1,42	120,8	128,2	— 7,4
Avgust	1.	15,9	19,68	— 3,78	41,4	35,4	+ 6,0
	2.	16,5	18,70	— 2,20	39,5	41,5	— 2,1
	3.	16,3	17,41	— 1,11	4,8	50,4	— 45,6
\bar{X} °C, mm pad.		16,27	18,57	— 2,30	85,7	127,4	— 41,7
April—avgust povpr. °C		16,37	16,17	— 0,19			
Skupaj mm pad.					502,7	589,2	— 86,5

Začetek bujne rasti: škropljenje z listnim gnojilom

Pomanjkanje magnezija

Vremenske razmere

Vremenske razmere v drugi polovici vegetacije, ko smo dodajali listno gnojilo flovit za prehrano hmelja, niso bile ugodne. V fazi bujne rasti je trajala suša in velika vročina, tako da je bila preskrba rastlin s hranili prek korenin ovirana in nezadostna. Kljub temu, da je bilo hmeljišče namakano z oroševanjem, se je zgornja plast zemlje zaradi velike evaporacije hitro izsuševala. V tem času smo imeli nadpovprečno toplo vreme, padavine so pa občutno pod večletnim povprečjem, kot je razvidno iz razpredelnice.

Prevrat vremena je nastopil v zadnji dekadi julija, ko se je začelo hladnejše vreme. Le-to se je nadaljevalo do konca avgusta, padavine so bile nekoliko izdatnejše. Značilni za vegetacijo leta 1976 so veliki temperaturni ekstremi, kar je ob pomanjkanju padavin zelo neugodno vplivalo na razvoj in rast hmelja. Kljub temu pa povprečna temperatura za čas vegetacije ni bistveno različna od večletnega povprečja, saj je pod tem le za $0,19^{\circ}\text{C}$, padavin pa je bilo manj 86,5 mm. Proti koncu vegetacije so z izdatnejšim deževjem kljub močnim ohladičam nastopili ugodnejši pogoji za rast, zaključila pa se je tudi že vegetativna faza, ko rastline ne izkoriščajo več hranil iz zemlje tako aktivno. Zaradi neugodnih vremenskih razmer in talnih prilik, pomanjkljive preskrbe z vodo in hranili so rastline hmelja v rasti zaostale pod povprečjem. Smatrati je, da so bile razmere tega leta ugodne za dopolnilno gnojenje skozi listno površino oziroma foliarno aplikacijo.

Rezultati poskusa in diskusija

Za vrednotenje poskusa smo se poslužili običajnih metod zajemanja rezultatov. Na kontrolni in tretirani parceli smo ugotovili stanje rastlin in količino pridelka. Hmelj smo obirali 28. 8. na obiralnem stroju. Obrali smo po dve vrsti vsakega obravnavanja. Rezultati foliarnega gnojenja so pozitivni.

Podatki v razpredelnici kažejo, da je bilo za vrednotenje poskusa obranih na netretirani površini 798 rastlin, na škropljeni s flovitom pa 816, kolikor jih je v dveh vzporednih oziroma sosednjih vrstah. Mejnih vrst nismo jemali v obzir. Nasad je sajen v vrsti na 0,65 m, zaradi česar so v številu rastlin manjša odstopanja. Priderek po obravnavanju je preračunan na enotno suh hmelj in povprečno na rastlino. Na površini, kjer smo zaporednim štirim zadnjim škropljenjem za varstvo rastlin dodajali flovit, smo ugotovili za 12,7% višji priderlek. Na pridelku obeh obravnavanj v pogledu kvalitete po trgovski oceni ni opaznih razlik. Foliarno gnojilo flovit na pridelku ni puščalo sledov, ni povzročilo ožigov na storžkih, kljub temu da so bila tretiranja izvedena tudi v najbolj občutljivi fazi, času cvetenja in storžkanja.

čalo ožigov na storžkih, kljub temu da so bila tretiranja izvedena tudi v najbolj občutljivi fazi, času cvetenja in storžkanja.

Zaključek

Tekoče listno gnojilo flovit 10 : 2 : 8 + mg, Cu, B, Zn, Fe, Mn, je sestavljeno v razmerju (NPK), ki je zelo ugodno za hmelj. V gnojilu je poudarek na dušiku in kaliju, za katera je hmelj zahtevna rastlina. Pri delu z njim ni bilo zastojev, ker ne vsebuje trdih usedlin.

Za rastlinsko tkivo v koncentraciji 0,3% ni agresivno. Na storžkih hmelja ni povzročalo ožigov. Na pridelek hmelja je ob neugodnih vremenskih razmerah vegetacije leta 1976 vplivalo ugodno, pri čemer je zabeleženo povečanje v višini 12,7%. Uporaba foliarnega gnojila v kombinirani aplikaciji je ob majhnih vlaganjih v določenih prilikah lahko zelo gospodaren ukrep. Vendar se moramo zavedati, da so to ugotovitve enoletnega poskusa in da je potrebno z raziskovanjem nadaljevati, da lahko te rezultate utrdimo.

REZULTATI OBIRANJA PRIDELKA HMELJA

Obravnavanje	Število rastlin	Priderek		Relativno
		kg suhega z 11% vlage	kg suhega hmelja na rastlino	
Škropljeno pesticidi + O	798	189,18	0,2370	100
Škropljeno pesticidi + flovit 0,3%	816	218,10	0,2672	112,7

Strokovni problemi letošnjih spomladanskih del v hmeljiščih

VERONEK Milan, kmet ing.

Dr. WAGNER Tone

UDK 633.819:631.5

Res je, hmeljariti ne bi mogli brez strojev. V zadnjih letih so posebno po večjih površinah na obratih družbenega sektorja spomladanska dela popolnoma mehanizirali. Sledila so jim zelo vztrajno tudi manjša hmeljišča, kjer so individualno ali pa v okviru programa razvoja mehanizirali oskrbo. Ročne delovne sile je malo, ali pa je ni. Pa še ta ki je, postaja vedno manj kvalificirana in podvržena je nenehni fluktuaciji. Ročno delo v kmetijstvu ni privlačno, je težavno in marsikateremu delavcu je to delo le odskočna deska za boljšo zaposlitev. O tem se lahko prepričamo ob obisku obratov, pregledu hmeljišč,

saj preveč pogosto srečujemo nove obraze ne le med delavci temveč tudi med delovodji in tehniko. Škoda, da tako hitro odhajajo tisti, ki se niso niti navadili na delo, kaj da bi se njih izkušnja in strokovnost v hmeljarstvu tudi poznala. Kje so tisti, ki smo jih v organiziranih tečajih za delavce-hmeljarje učili in jim dali tudi poklic. Če že odhajajo, naj zaslužno, in tak odhod mora biti organiziran; na njihova mesta morajo prihajati mlajši, boljši, še bolj strokovno izobraženi in zagreti delavci.

Če pogledamo zgodovino pridelovanja slovenskega hmelja lahko rečemo, da je bila vseskozi prioriteta panoga, ne le zaradi rentabilnosti in trgovske usmerjenosti, temveč tudi po nivoju strokovnosti. Hmeljarska dela

so bila strokovno premišljena in vsa je vodil hmeljar, ali pa jih je osebno izvedel. Naj omenimo le rez hmelja, nadzor nad kvaliteto obiranja, sušenje itd. Res je gospodarska revolucija po vojni opravila svoje. Premostitev mnogih del je bila z mehanizacijo nujna. Ali pa ni ta premostitev pridelovanja hmelja marsikje zapostavila stroko in izključila pomen iskanja novih, boljših rešitev. Ali ne prihaja hmeljarstvo pri nas le prehitro na premostitve in morda le ne upoštevamo dovolj ali sploh ne dejstvo, da se odvija proizvodnja hmelja v različnih vremenskih in talnih pogojih, ki so bistvena komponenta hmeljne proizvodnje. Hmeljna rastlina je osnova proizvodnje in od njenega genetskega potenciala in kondicije zavisi kakšna bo proizvodnja hmelja.

V zadnjih letih vse bolj ugotavljamo, da se pridelki zmanjšujejo, ugotavljamo pa tudi, da je vse več šibkih rastlin v hmeljiščih. Vsekakor da so temu doprinesli neugodno vreme v zadnjih letih, obilna deževna in sušna razdobja, ki oslabijo rastlino, zgodnje strojno obiranje, izvajanje strojnih del ob nepravem vremenu, pa še in še. Eden od pomembnih pristopov k rastlini, ki odločajo o letnem pridelku in o življenjski dobi nasada — so tudi spomladanska opravila v hmeljiščih.

Pregloboko odoran hmelj in prenzka rez

Spomladanska dela v hmeljiščih so stekla v polni meri, ko je po okoliških hribih še ležal sneg. Kljub temu, da smo imeli v februarju nenavadno toplo vreme in da so se tla po 10. februarju že ogrela čez vegetacijski prag nad 5°C, je ponovna ohladitev s snegom ob koncu marca in v začetku aprila onemogočila normalen potek spomladanskih del v hmeljnih nasadih. Preveč razmočena tla pred rezjo niso dopuščala obdelave in predpriprave nasadov za rez hmelja, kar se je odražalo predvsem v slabi kvaliteti dela pri strojni rezi. Tla prek zime niso prezebla tako kot običajno, zato se je pomanjkljiva priprava nasadov, predvsem za strojno rez, še toliko bolj občutila.

Prva obdelava spomladi je brananje hmeljišč. Je že redno izvajan ukrep, s katerim

S travnatim plevelom je greben čvrsto povezan. Pred rezjo bi ga morali zrahljati, da se obrezline lažje ločijo od zemlje

poleg ravnanja površine in uničevanja plevelov očistimo hmeljišča tudi ostankov hmeljevine in vrvice. Brananje hmeljišč letos ni imelo večjega učinka na od snežne odeje močno sesedena tla in dokaj razvito plevelno vegetacijo. Marsikje se je ta posebno močno razrasla po grebenih. Prevladovali so travnati pleveli, predvsem enoletna latovka, ki je še čvrsteje povezala vlažno in stisnjeno zemljo grebena. Odoravanje z odkopalnikom tega ni razdrobilo, posebno če smo odoravali pregloboko. Pri preglobokem odoravanju poškodujemo precej skeletnih korenin, kar zmanjša rastni potencial rastlin. Preciznejše določanje globine odoravanja je nujno potrebno. Če ga izvajamo pregloboko, običajno napravimo več škode kot koristi.

Po odoravanju z odkopalnikom je s ponovnim brananjem s klinasto brano bil dosežen ugoden efekt. Zemlja razrahljanega grebena se je za obrezovalnikom bolj drobila in ločila od obrezlin. Prihranimo pa tudi pri ročni delovni sili ter pri spravlju obrezlin. Enakomernejša je bila tudi višina rezi.

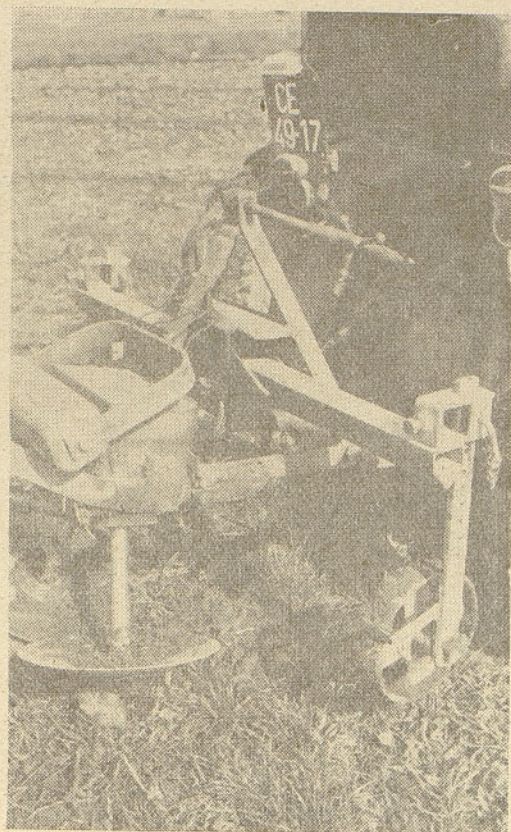
Strojno obrezana hmeljišča, pa tudi nekatera ročno obrezana, letošnjo pomlad po večini niso bila tako obrezana kot bi bilo

Posledic prevoza prek razmočenih tal ne moremo odpraviti brez globokega rahljanja

potrebno. Pri strojni rezi ugotavljamo, da globina rezi zelo niha. Ker so bila tla letos bolj suha, so bila nihanja še bolj odvisna od vrste tal in talnih prilik na površini. Večja nihanja so bila ugotovljena na robovih hmeljnih nasadov. S pravilno prireditvijo podpornih koles za določanje globine na obrezovalnike, nihanje globine rezi, ki je posledica spreminjajočega se specifičnega odpora zemlje, praktično ne bi bilo. Zaskrbljujoče pri strojni rezi je tudi to, da se globina rezi iz leta v leto bistveno spreminja navzgor in navzdol, ker pač opravljamo rez hmelja vsako leto ob različno vlažni zemlji. Trenutna in letna nihanja višine rezi pa ne zagotavljajo konstantne kondicije korenike oziroma rastlin v nasadu.

Poleg varstva rastlin hmelja pred boleznimi, so hmeljarji letošnjo pomlad posvetili veliko skrbi tudi obdelavi tal in zatiranju trajnih plevelov, ščavja in osata, ki sta zadnja leta v nekaterih hmeljiščih že kar nadenža. Obdelava hmeljišč spomladi do napeljave hmelja bi morala biti bolj osredotočena na zatiranje plevelov kot pa na rahljanje zemlje. Prisotnost trajnih plevelov v medvrstnem prostoru kaže na to, da smo pri zatiranju teh spomladi, ko so najbolj ranljivi, premalo temeljiti. Pomanjkljivosti pri tem je več, najbolj pogoste pa so nepravčasnost, napačna izbira priključkov, prevelika globina

Enostavna a učinkovita izboljšava: pravilno naravnana podporna kolesa, zgoraj težka utež, če so tla suha

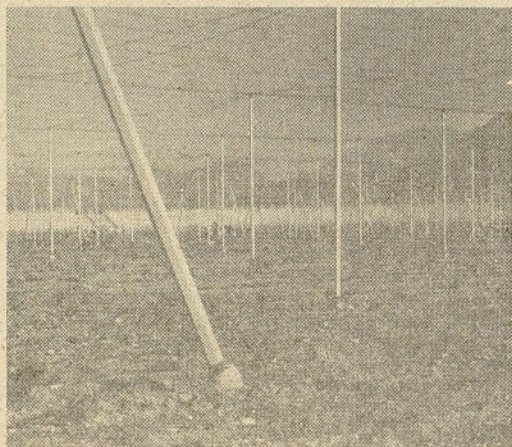
obdelave na začetku, premajhna pogostnost prehodov, neprimerna vlažnost zemlje itd.

Po napeljavi vodil je do napeljave hmelja zaplevljene hmeljne nasade potrebno običajno dvakrat prekultivirati in sicer:

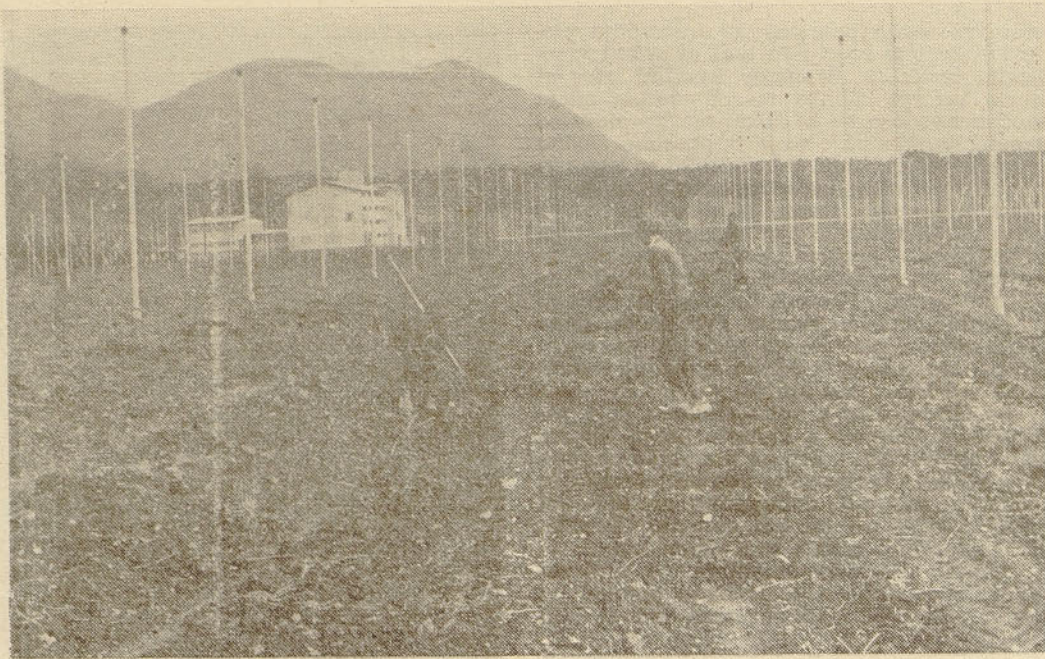
1. takoj po končani napeljavi opore in
2. preden se poganjki pričnejo povešati v medvrstni prostor, če napeljava še ni bila opravljena.

Ta kultiviranja opravimo s kultivatorji, ki so opremljeni z lastovkami in sicer plitvo, da plevela spodrežemo, a ne presajamo. Globino večamo postopoma tako, da zbito in preveč stisnjeno zemljo zrahljamo postopoma po plasteh. Če je prvo kultiviranje izvedeno globoko s kultivatorji, ki imajo dletasta rezila (sulice), plevela kot so npr. ščavje, v glavnem, če so globoko spodrezani, le premikamo, precejšen del pa se jih izmuzne še temu, ker rezila na prehodu ne pokrijejo obdelovalne širine v celoti. Učinek takšne obdelave na tla se izraža v velikogrudasti, kepasti strukturi zemlje, poleg tega pa ima globoko prvo kultiviranje s kultivatorji z dletastimi rezili, pogosto še druge škodljive posledice.

Ne glede na vrsto rezil kultivatorjev, s katerimi spomladi obdelujemo hmeljišča, je v večini primerov pri prvih kultiviranjih treba prehode ponavljati in obdelovati dvakrat po mestu v nasprotni smeri. To po eni strani omogoča postopno obdelavo v tanjših plasteh do večje globine in zanesljivejše uničevanje predvsem trdoživih plevelov.

Rano jutro, zlato jutro, posebej zlato v brezvetrju pri napeljavi vodil

Obrezline hitro spravimo, če se jih ne drži zemlja niti

Zadnja leta ugotavljamo, da se napeljava hmelja zavleče tudi v drugo polovico maja. Tudi letos je nekaj takih primerov. Znano je pravilo, nastalo iz dolgoletnih izkušenj, da moramo hmelj, če hočemo doseči velik pridelek, čimprej dvigniti od tal. To velja toliko bolj za tiste, ki pri izbiri poganjkov delajo to napako, da ne glede na čas in dolžino po-

ganjkov vedno (tudi v drugi polovici maja) odbirajo najmanjše poganjke. Znano je, da najmanjši poganjki dajo zanesljivo številne cvetni nastave, žal pa ne tudi velikega pridelka, ker ostanejo storžki drobni, puhli in do obiranja ne dozoriijo. Izguba pridelka je dvojna, takoj direktno na obiralnem stroju, indirektno pa se odrazi še v naslednjem letu,

zaradi večjega negativnega učinka rezanja tret pri strojnem obiranju, ker je bila rast in dozorevanje rastlin pač predčasno prekinjeno.

Maksimalno globoka obdelava, kombinirana z dognojevanjem z NPK-gnojili, ki je možna s kultivatorji, bi naj praviloma sledila po napeljavi hmelja. Od razpoložljivega je najprimernejši kultivator z dletastimi rezili (sulicami), ki mu je pripeta še klinasta brana. S tem kultivatorjem, ki spravi raztrošena NPK ali PK-gnojila v globino in pripravi rahlo zemljo za plitvo prvo osipanje, sledi obdelava s križno brano (če je na razpolago) ali pa z lastovkami. Glavni namen obdelave s krožno brano je, premakniti zemljo bližje vrstam in rastline zgodaj rahlo prisuti.

Do prvega osipanja hmelja obdelave hmeljišč ni mogoče bistveno spreminjati brez večjih posledic za tla ali vegetacijo v hmeljnih nasadih. Nadaljnja obdelava hmeljišč pa je lahko upoštevalna okolščine individualna in tudi zelo različna. V večji meri se ravna po potrebi in presoji hmeljarja. Upoštevati moramo razraščanje aktivnih hmeljnih korenin vedno bliže k površini, zato mora globina obdelave zemlje proti obiranju pojemati. Priporočljivo je v drugi polovici vegetacije obdelavo zemlje zaradi uničevanja plevelov nadomestiti s škropljenjem s herbicidi. Pri pregledih hmeljnih nasadov v času spomladanskih opravil smo opazili pri hmeljarjih veliko vneme in iznajdljivosti v težnji, da bi imeli večji gospodarski uspeh pri hmeljarjenju, na žalost pa tudi raznolikosti v tehnologiji in premalo pošluha za napotke strokovne službe. Tem raznolikostim niso vzrok le neugodne vremenske razmere na začetku letošnjih spomladanskih del.

INTEGRALNO VARSTVO V HMELJIŠČIH

Miljeva KAC, dipl. ing. agr. (Nadaljevanje)

UDK 633.819:632.934

Integralno varstvo so uvedli v prakso entomologi. Kajti prav pretirana uporaba insekticidov, ki so navadno najbolj strupeni in imajo najbolj energično delovanje ima tudi najhujše ekološke in biološke posledice. Kmalu pa so se za principe integralnega varstva začeli zanimati tudi fitopatologi in celo herbologi. Učinkoviti sistemski fungicidi so namreč v zelo kratkem času selekcionirali

boj nekoliko razlikuje. Pogoji dajejo velik poudarek študiju ekologije škodljivcev in bolezni, da bi čim bolj izpopolnili metode signalizacije, in kjer je možno tudi prognoze. Entomologi dajejo razen tega glavni poudarek študiju ekologije predatorske favne, ter testiranjem sredstev in rokov škropljenja glede na razvojne stadije predatorjev. Razen tega se trudijo, da bi v različnih pogojih čim točneje ugotovili pragove škodljivosti in

na vpliv pesticidov na rast in razvoj tretiranih rastlin, kajti stimulatívno delovanje nekaterih pesticidov ustvarja ugodne pogoje za razvoj nekaterih bolezni. Testirati moramo pesticide tudi na trofobiotske učinke, to je na delovanje snovi preko lista na razvoj nekaterih škodljivcev (DDT, ultracid na pršice).

Tudi herbologi skušajo omejiti uporabo herbicidov, da ne bi prišlo do nezaželjenih posledic. Tak ukrep je uvajanje mulčenja v nasade, kar omeji uporabo herbicidov na pasove pod drevjem. Druga naloga herbologov je, čim manjša uporaba totalnih herbicidov. Dajejo prednost specifičnim pripravkom, ki uničujejo nevarne plevelce, dopuščajo pa razvoj plevelom z majhno listno maso — slabim potrošnikom vode in hranil, ki ovirajo pokrivajoč vso površino razvoj nevarnim plevelom.

Poglejmo, kakšni so najbolj pereči problemi varstva pred boleznimi in škodljivci v hmeljiščih po svetu.

Hmeljišč je na svetu le 70—80.000 hektarjev. Raztresena so po vseh kontinentih, čeprav jih je večidel (80 %) skoncentriranih v Evropi, 15 % v ZDA, v vseh ostalih državah in kontinentih pa le okoli 4.000 hektarjev. Največje površine so torej v gospodarsko razvitih deželah. Hmeljarstvo je zaradi velikih investicijskih in obratnih sredstev zelo intenzivna panoga.

Perspektivnost hmeljarske proizvodnje v povojnih letih je hitro vpeljala v hmeljišča tako imenovano totalno varstvo pred boleznimi in škodljivci s kemičnimi sredstvi. Zaradi tega so se v hmeljiščih že pred 15 leti pojavili odporni soji hmeljne pršice in zelenih hmeljnih uši (Nemčija, Anglija) in so se nevarno povečale populacije listnih uši in hitro razširile nekatere do sedaj redke glivične bolezni: pepelasta plesen, verticilij, fitoftora. Vse to je prepričalo hmeljarske strokovnjake za varstvo rastlin, da je treba upoštevati v hmeljiščih načela »integralnega varstva« pred boleznimi in škodljivci.

Julija 1975 so se v Linzu sestali hmeljarski entomologi in fitopatologi iz Anglije, ZRN, DDR, Poljske, ČSSR, Jugoslavije in ZDA, na prvi sestanki kot podsekcijska za integralno varstvo v hmeljiščih, večje delovne grupe integralno varstvo v sadovnjakih in internacionalne organizacije: Biološko zatiranje škodljivih živali in rastlin (OILB). (Se nadaljuje)

Deformacija listja zaradi spomladanskih mrazov

rali odporne soje glivic. Stalna uporaba talnih herbicidov pa je zatrla nekaj zelo nevarnih plevelov, je pa tudi razširila doslej nekatere nepomembne plevelce, ki se pogosto še težje uničujejo kot do sedaj razširjeni pleveli.

Način dela fitopatologov in entomologov se pri uvajanju integralnega varstva med se-

upoštevajoč vse naštetu zmanjšali število škropljenj z insekticidi.

Pri zatiranju glivičnih bolezni je razen dobre signalizacijske službe glavna teža problema, kako zmanjšati število škropljenj pri zlahtniteljih, ki morajo pri svojem delu, kot zelo važen faktor, upoštevati odpornost sorte proti nevarnim boleznim. Zelo važna naloga pri integralnem varstvu je vsestransko testiranje pesticidov. Ne samo njih delovanje na škodljivce in predatorsko favno, ampak tudi

SAMOUPRAVNI

predpisi

JUNIJ 1977

PRILOGA HMELJARJA

ŠTEVILKA 26

PRAVILNIK
o varstvu pred požarom

HMEZAD ŽALEC

Delavski svet TOZD je na svoji seji dne
na osnovi 17. člena Zakona o varstvu pred požarom (Uradni list SRS, št. 2/76) in 32. čle-
na Pravilnika o varstvu pri delu podjetja ter čl. Statuta TOZD
..... sprejel

P R A V I L N I K o varstvu pred požarom

1. TEMELJNA DOLOČILA

1. člen

Varovanje ljudi in premoženja pred po-
žari in drugimi elementarnimi nezgodami,
je skrb in dolžnost vseh delavcev podjetja
oziroma temeljne organizacije združenega
dela ter njihovih organov upravljanja.

2. člen

Škoda na premoženju lahko nastane s
požarom, poplavami, potresom ali drugimi
elementarnimi nezgodami ter drugimi ob-
likami škodljivih vplivov. V zvezi z obli-
kami škoda na premoženju pa obstaja tudi
nevarnost za življenje delavcev in drugih
ljudi.

3. člen

Pri varovanju ter reševanju življenj lju-
di in premoženja podjetja, morajo reševal-
ci najprej nuditi pomoč človeku in šele ko
obstaja jamstvo, da so vsi ljudje varni za
svoje zdravje in življenje, pristopiti k va-
rovanju in reševanju premoženja.

4. člen

Z določili tega pravilnika je namen za-
gotoviti preventivne ukrepe in normative
za preprečevanje škode ter predvideti re-
presivne ukrepe v primeru pojava požara
ali drugih elementarnih nezgod, posebno
pa:

— varovati in v primeru požara, poplave
in potresa reševati življenja delavcev
ter življenja drugih ljudi;

— varovati stavbe, stroje, naprave, po-
lja, gozdove, živino in drugo premoženje
podjetja pred požarom, poplavo in drugimi
elementarnimi nezgodami;

— odkrivati in preprečevati pojave, za-
radi katerih bi se lahko pripetila škoda
ljudem ali premoženju podjetja;

— skrbeti, da so osnovna in druga sred-
stva zavarovana pri pristojnih zavodih;

— postaviti v okviru podjetja oziroma
TOZD tako organizacijo požarne varnosti,
katera bo v stanju usposobiti delavce de-
lovnih organizacij za preprečevanje požar-
ov in drugih nezgod;

— v okviru vsake TOZD je usposobiti
skupine delavcev, ki bodo znali ukrepati in

voditi reševanje in omejevanje v primeru
požara in drugih elementarnih nezgod;

— preprečevati nepoklicnim osebam
dostop v stavbo in druge prostore, kjer ni
mesto njihove zaposlitve in sploh prepre-
čevati dostope vsem tujim in nepoklicnim
osebam na deloviščih, poljih, hlevih, v de-
lovnih prostorih, dvoriščih, stavbah in dru-
gih objektih podjetja oziroma TOZD;

— odkrivati kršilce varnostnih predpi-
sov pred požari in drugimi nezgodami ter
jih prijavljati v disciplinsko kaznovanje;

— po potrebi organizirati čuvajsko služ-
bo v času, ko ni delavcev na delovnih me-
stih;

— ukrepati o vsem drugem, kar bi bilo
potrebno, da se zavaruje premoženje pod-
jetja, prepreči kakršnokoli škodo in od-
straniti vse, kar moti red in pravilno delo
na posameznih delovnih in proizvodnih
enotah ter deloviščih.

2. ORGANIZACIJA VARSTVA PRED NEZGODAMI

Naloge samoupravnih organov in delavcev

5. člen

Samoupravni organi in odgovorni de-
lavci v podjetju imajo v zvezi z varova-
njem življenja ljudi in premoženja pred
požarom in nezgodami zlasti tiste naloge,
ki so navedene v tem pravilniku.

2.1. Naloge organov upravljanja

6. člen

a) Delavski svet TOZD:

— predpisuje in sprejema pravilnik o
varovanju ljudi in premoženja pred požar-
i, eksplozijami;

— imenuje komisijo za požarno varnost
in varovanje premoženja TOZD;

— imenuje in zadolžuje gasilsko skupi-
no;

— zagotavlja potrebna sredstva za na-
mene požarnovarnega varstva skupno z let-
nim gospodarskim načrtom podjetja;

— razpravlja in sklepa o poročilih komi-
sije za požarno varnost in varovanje
imovine ter o poročilih odgovornih delav-
cev s področja požarne varnosti.

7. člen

b) Svet delovne enote:

- imenuje in zadoljuje gasilsko skupino;
- daje predloge za spremembe in dopolnitve tega pravilnika;
- daje predloge delavskemu svetu TOZD za urejanje požarnovarnostne službe oziroma preventivne;
- razpravlja in sklepa o poročilih komisije za požarno varnost in varovanju družbene imovine;
- obravnava potrebe o materialnih sredstvih za izpopolnjevanje in vzdrževanje naprav za požarno in drugo zaščito premoženja delovne enote ter v ta namen zagotavlja potrebna sredstva z letnim gospodarskim načrtom delovne enote;
- daje priznanja in nagraduje zaslužne delavce pri preprečevanju škode ob neizgodah;
- imenuje posebno komisijo za občasni pregled objektov zaradi ukrepov požarnovarnostne preventivne;
- določa delavce, ki so v pomoč vodji delovne enote oz. vodji poslovne enote pri izvajanju ukrepov požarne preventivne.

2.2. Naloge delavcev

8. člen

a) Direktor TOZD

- skrbi za nadzor nad organiziranjem požarnovarnostne preventivne;
- koordinira delo med službami v smislu požarno varnostne preventivne in preventivne varstva pred elementarnimi in drugimi nesrečami;
- daje naloge za mobilizacijo delavcev v TOZD v primerih, kadar je to nujno za preprečevanje neizgod in škode;
- skrbi, da so pri projektiranju, izgradnji in uporabi objektov in naprav upoštevani tudi predpisi o požarnem in splošnem varstvu.

9. člen

b) Vodja delovne enote:

- je odgovoren za preventivno požarno varnost v delovni enoti;
- skrbi za nadzor nad napravami in sredstvi za varstvo pred požarom;
- izdaja naročila za popravila in pravilno vzdrževanje požarno-varnostnih naprav, naročila za nabavo novih sredstev in opreme za požarno varnost v okviru letnega gospodarskega načrta delovne enote;
- neposredno skrbi za izvajanje določil tega pravilnika in drugih predpisov s področja požarne varnosti;
- daje naloge in smernice odgovornim delavcem za uresničevanje sklepov organov upravljanja in zahtev inšpekcijskih ali nadzornih organov;
- predlaga uvedbo disciplinskega postopka zoper kršilce predpisov tega pravilnika.

10. člen

- c) Vodja poslovne enote, obratovodja, skupinovodja ali neposredni vodja:
 - je neposredno odgovoren za uresničevanje določil tega pravilnika;
 - je dolžan izvajati ukrepe, določenih v drugih predpisih s področja požarne varnosti;
 - je dolžan izvajati naloge organov upravljanja; vodje delovne enote ter organov inšpekcijskih služb;
 - pregleduje in nadzira naprave in sredstva za varstvo pred požari, eksplozijami in elementarnimi neizgodami v svoji enoti;
 - skrbi, da so v objektih in napravah vedno na razpolago s požarno-varnostnim načrtom predvidene gasilne naprave in orodja ter da so le-te funkcionalno brezhibne, vidno označene in na dostopnih mestih. V kolikor tega ni, o tem obvesti vodjo delovne enote ali SVD pri podjetju;
 - skrbi, da se orodje in naprave namenjene gašenju, uporabljajo samo za gašenje požarov in za gasilske vaje ter da se orodje in naprave takoj po vsaki uporabi očistijo, in namestijo na za to določeno mesto;
 - je odgovoren, da so prostori v poslovnih enoti redno čiščeni in, da je mogoč neoviran prehod po hodnikih in prometnih poteh posebno skozi zasilne izhode v objektu;
 - skrbi, da se v prostorih, kjer je nevarno za požar, ne kadi ali na kakršenkoli način ne uporablja odprt ogenj ter da so povsod, kjer je potrebno, na vidnem mestu nameščena opozorila o prepovedi kajenja in uporabi odprtega ognja;
 - je odgovoren, če zaposleni delavci niso seznanjeni z vzroki, zaradi katerih lahko nastane požar in da so večji uporabljati razpoložljive gasilne naprave in orodja;
 - posredno s SVD skrbi, da so vse električne in strelovodne naprave izvedene skladno s tehničnimi predpisi ter funkcionalno brezhibne;
 - skrbi, da so snovi in lahko vnetljive tekočine uskladiščene in hranjene na za to določenih mestih skladno z veljavnimi predpisi;
 - vodi kontrolno knjigo o kurilnih enotah po objektih;
 - nadzira, če delavci upoštevajo predpise o požarni varnosti in druge predpise o varovanju ljudi in premoženja pred nesrečami.
 - obvešča vodjo delovne enote o kršitvah tega pravilnika.

11. člen

V odsotnosti vodje delovne enote ali poslovne enote preide odgovornost na njegovega namestnika. Vodja delovne enote ali poslovne enote je pred odhodom iz delovnega mesta dolžan določiti delavca, ki ga

načomešča, v kolikor namestnik že ni določen.

12. člen

d) Za izvajanje ukrepov proti požaru in elementarnim nezgodam so odgovorni posamezni vodje, vsak na svojem področju.

Ob izbruhu požara so vsi delavci organizacijske enote in delovne organizacije kot celote dolžni podrediti se nalogam vodje, kateri je odgovoren za vodstvo pri gašenju požara ali preprečevanju drugih elementarnih nezdod.

Vsak delavec delovne organizacije je dolžan pomagati pri reševanju ljudi, gašenju požarov, pri preprečevanju drugih elementarnih nezdod, reševanju imovine delovne organizacije in imovine delavcev.

13. člen

Če delavec sodeluje pri gašenju požara za časa njegovega rednega dela, se mu prizna nadomestilo osebnih dohodkov, kot da bi delal.

14. člen

Če se delavec pri gašenju požara ali pri gasilskih vajah poškoduje, se šteje, kot da se je poškodoval na svojem delovnem mestu pri opravljanju rednega dela.

15. člen

e) Splošne naloge in dolžnosti delavcev
Delavci so dolžni:

— spoštovati in upoštevati s tem pravilnikom določeno požarno-preventivne ukrepe;

— prijaviti požarnovarnostno pomanjkljivost, če jo ne morejo sami odpraviti;

— udeleževati se strokovne vzgoje in izobraževanja s področja požarne varnosti;

— v primeru požara izključiti električni tok ali obvestiti rajonskega elektrika, da izklopi tok v trafopostaji;

— zapreti dovode za pline, vnetljive tekočine, lake, zapreti in po možnosti evakuirati plinske jeklenke;

— zaustaviti stroje, tekoči trak, dvigala, ekshausterje in ventilacijo;

— odstraniti snovi, ki jih ogroža požar;

— pokriti stroje z nezgorljivimi ponjavami;

— zapreti vrata sosednjih prostorov, okna, lopute, zračnike, itd. in preprečiti prepih.

16. člen

f) Čuvaj — vratar

V času svojega dela evidentira požarnovarnostne pomanjkljivosti in jih takoj po možnosti odpravi. Pomanjkljivosti vpiše v knjigo opažanj in ob prvi možnosti posreduje le-te pristojnemu nadrejenemu delavcu;

— gasi začetni nastali požar;

— pri večjem požaru zagotovi čim hitrejši dostop gasilskim enotam, jih seznanja

s terenskimi razmerami in vodjo gašenja seznanja z razmerami na požarišču;

— prepreči ali organizira fizično varstvo družbene imovine;

— poznati mora sistem alarmiranja in sporočanja najbližji gasilski enoti ali postaji milice;

— biti mora izprašan gasilec in večš upravljanka z gasilskimi sredstvi (aparati, hidranti, itd.).

(Te zahteve so sestavni del opisa delovnega mesta čuvaja in vratarja).

17. člen

g) Gasilske enote

TOZD so dolžne, da organizirajo v skladu s predpisi o požarnem varstvu in CZ svoje gasilske enote ali trojke. Ravno tako so dolžne, da preskrbijo potrebne priprave in drugo gasilsko opremo za požarnovarnostno preventivo in represivo, ki je po planu, ali kako drugače predvidena ali določena.

Naloga gasilske enote oziroma trojke je:

— biti večša gašenja začetnih požarov z razpoložljivimi gasilskimi sredstvi in napravami;

— nuditi pomoč pri elementarnih nesrečah v okviru programa in načrta CZ;

— skrbeti za dosledno izvajanje preventivnih ukrepov;

— vsak mesec pregledati vse objekte, gasilno orodje ter ostala sredstva za gašenje požarov;

— vodja enote oziroma trojke je dolžan sestaviti poročilo o pregledu. Poročilo je dolžan dostaviti vodji TOZD ter skupni službi za varstvo pri delu.

V smislu prvega odstavka tega člena mora vsaka TOZD zagotoviti in usposobiti najmanj 5% od zaposlenih delavcev, ki bodo usposobljeni za strokovno preventivo in represivo.

Izvid o sestavi in organizacijska shema gasilskih skupin je sestavni del tega pravilnika.

3. SPLOŠNA PREVENTIVNA DOLOČILA

18. člen

Uporaba orodij in naprav namenjenih gasilstvu v druge namene, je najstrožje prepovedano.

Ta orodja in naprave se smejo uporabljati le za gašenje požarov, gasilske vaje in pouk gasilcev.

19. člen

Za javljanje požara, alarmiranje ter obveščanja postaj milice in gasilskih enot, se delavci poslužujejo telefonov in siren.

Sirena z zvočnim obsegom do 2 km je namenjena za alarmiranje zaposlenih in bližnjih gasilskih enot v primeru večjega požara ali elementarne nesreče.

V namene notranjega in zunanjega obveščanja služi telefonsko omrežje.

20. člen

Za učinkovitost in pravilno uporabo alarmno obveščevalnih naprav mora biti:

a) pri vseh telefonih na vidnih mestih izpostavljena pozivna telefonska številka in način posluževanja, in to za klic:

postaja milice 92
najbližja poklicna gasilska enota 93
služba varstva pri delu 710-400

b) pri stikalu za vklop električne sirene pa legenda znakov za pravilno alarmiranje.

Alarmni znaki so sestavni del tega pravilnika.

21. člen

V požarnovarnostnem načrtu mora biti poleg ostalega tudi način javljanja požara.

22. člen

Z namenom usposabljanja delavcev in spoznavanja preventivnih in represivnih ukrepov varstva pred požarom TOZD vsako leto v zimskem času organizira predavanja in seminarje. Predavanja organizira vodja enote v TOZD skupno s službo za izobraževanje in varstvo pri delu.

23. člen

Na kmetijskih proizvodnih obratih je posevčati posebno skrb otrokom. Starši in drugi delavci na gospodarskih dvoriščih so nenehno dolžni voditi skrb nad otroki, jih nadzorovati in opozarjati o nevarnosti pred požarom.

24. člen

Za reševanje oseb, ki so v nevarnosti in za gašenje požara mora organizacijska enota poskrbeti vse potrebno: zgradbe, zlasti večnadstropne, morajo biti tako urejene, da jih lahko ljudje, ki so ogroženi od požarne nevarnosti, hitro zapustijo (izhodi v sili s posebnim stopniščem, zavarovanim zoper požar itd.).

Izhodna vrata ne smejo biti med delom zaklenjena, niti založena. Dohodi morajo biti posebej zaznamovani in tako urejeni, da se dajo vsak čas odpreti. Vrata izhodov v sili se morajo odpirati navzven.

25. člen

Gasilni aparati morajo biti vedno napolnjeni in nameščeni na določenih mestih na konzolah. Za vsako vrsto gašenja — elektrike, električnih strojev, lahko vnetljivih in eksplozivnih snovi — morajo biti vedno pripravljene ustrezni aparati. Odgovorna oseba oziroma člani gasilskih enot morajo redno kontrolirati uporabnost gasilskih aparatov. Prav tako je aparate na vodo in peno varovati pred zamrznjenjem.

26. člen

Člani ekip civilne zaščite morajo znati pravilno ravnati s pripravami za gašenje požara, prav tako so dolžni nadzirati stanje požarne preventive. Delavci zaposleni v delovni organizaciji, morajo znati ravnati z aparati.

27. člen

Tam, kjer se za gašenje požara ne sme uporabljati voda (za olje, elektriko, elektromotorje, lahko vnetljive tekočine), morajo biti pripravljena posebna gasilna sredstva (pesek, aparati na prah, itd.) za varno gašenje požara. Pri električnih napravah je posebno paziti, kje in kako se izključijo naprave in električna napeljava.

4. SKUPNA PREVENTIVNA DOLOČILA TEHNIŠKI UKREPI IN NORMATIVI

4.1. Strelovodi

28. člen

Strelovodi morajo biti nameščeni na objektih, v katerih skladiščimo nevarne in lahko vnetljive ter eksplozivne snovi, na hmeljskih sušilnicah, večjih skladiščih, gradbenih silosih, hlevih, proizvodnih objektih, trafo postajah, hlevih, garažah, delavnicah, vseh višjih objektih in ostalih objektih s predvidenimi strelovodi v projektih.

29. člen

Strelovodi morajo biti tehnično brezhibni, pregledani in izmerjeni na upornost ozemljitve najmanj v naslednjih časovnih razdobjih:

— po vsakem popravilu ali rekonstrukciji objekta oziroma strelovoda,

— po vsakem udaru strele v instalacijo ali objekt,

— vsako leto je izmeriti upornost in ozemljitev, pregledati vpliv korozije na objektih, kjer so skladiščene nevarne, lahko vnetljive ali eksplozivne snovi,

— vsaki dve leti je izmeriti upornost in ozemljitve na objektih, posebno ogroženih od nevarnosti požara,

— vsake tri leta je opraviti meritve upornosti in ozemljitve na visokih objektih kot so sušilnice, silosi, skladišča in proizvodni objekti,

— vsakih pet let je izmeriti upornosti in ozemljitev na vseh ostalih objektih.

30. člen

Pri pregledu upornosti ozemljitve strelovoda je zlasti posvetiti pozornost:

— okvaram zaradi korozije na celotnem strelovodu ali posameznih delov strelovoda, upornosti posameznih ozemljitev in celokupni ozemljitvi strelovoda (meritve je opraviti v suhih tleh);

— stanju priključkov strelovoda;

31. člen

Za vsako meritev upornosti strelovoda mora biti v poročilu navedeno: objekt, datum, pogoji, meritve, podatek o uporabljenem instrumentu, izmerjena upornost in podpis merilca.

32. člen

Organizacijska enota je dolžna voditi evidenčno knjigo o vzdrževanju in popravilih strelvodov. Vanjo vpisujemo vsa popravila, preglede in meritve na strelvodih. Knjigo vodi oziroma nadzoruje pooblaščen varnostnik ali drugi odgovorni delavec organizacijske enote.

33. člen

Strelvodne naprave organizacijske enote redno pregleduje pooblaščen varnostnik ob rednih ali drugih pregledih.

4.2. Električne instalacije in električni postroji

34. člen

V stavbah, skladiščih, sušilnicah, delavnicah, hlevih, skladiščih lahko vnetljivih in nevarnih snovi morajo biti električne instalacije za moč in razsvetljavo tako izbrane, inštalirane, dimenzionirane in varovane, da odgovarjajo vsem pri nas veljavnim predpisom in standardu. Električne instalacije morajo biti prirejene vsem zahtevam obratovanja, tehnološkemu procesu in potrebam okolice za redno in varno obratovanje električnih naprav.

Električne instalacije in električni postroji morajo biti ozemljeni in varovani proti preobremenitvam, kratkem stiku in varovani proti pregretju in dotiku.

35. člen

Pri projektiranju in adaptaciji objektov je obvezno upoštevati: vsak objekt mora imeti centralni izklop, od katerega so ločeni vodeni primarni vodniki za moč in razsvetljavo.

Vsak primarni vodnik mora biti opremljen z ločilnim stikalom področja ali namena uporabe in opremljen z zaščitnim stikalom za varnost dotika pred napetostjo. Omarice in stikala za vklop in izklop toka morajo biti vidno in jasno označena ter vzvodi stikal predpisano varovani. Dostop do omaric mora biti vedno prost.

Uvodna mesta vodnikov električnega toka v poslopja morajo biti prosta gorljivih snovi. Vsa razdelilna mesta električnega toka in druge električne omarice z različnimi varovalkami, avtomati in stikali morajo imeti podnapise, katerim strojem oziroma napeljavam pripadajo. Varovalke morajo imeti tudi podnapis s podanim tokom v amperih. Varovalke ne smejo biti krpane. Na zalogi mora biti zadostno število rezervnih varovalk. Uporabljati smemo le predpisane — hitre ali počasne varovalke.

36. člen

Posebno pozornost je posvetiti uporabi in vzdrževanju prenosnim napravam, kablom in spojnicam. Vsi priključki kablov

in prenosnih naprav smejo biti izvedeni samo po predpisih, vsak provizoričen priključek je prepovedan.

37. člen

Prenosne svetilke se smejo napajati z malo napetostjo (24 V), v barakah in lahko vnetljivih stavbah morajo biti omarice ustrezno obzidane. V upravnih prostorih po končanem delu pregledamo, če smo izklopili kuhalnike, računalnike in druge stroje in naprave. Prepovedana je uporaba električnih peči z direktnim ogrevanjem (infra žarčenjem).

Pri pregrevanju električnih vodnikov za moč in razsvetljavo izklopimo električni tok.

38. člen

V prostore z lahko vnetljivimi ali eksplozivnimi snovmi (plin, pare, prah, aerosoli), smemo vgraditi ali namestiti samo tiste električne porabnike, ki so za te prostore potrebni in varni. Izdelani morajo biti v zaprti izvedbi, svetlobna telesa pa predpisano varovana (izvedba-S). V teh prostorih ni dovoljeno vgraditi vtičnic ali uporabljati premičnih električnih porabnikov.

39. člen

Za gašenje električnih instalacij in naprav ne smemo uporabljati vode in ne aparatov na peno. Najboljši način gašenja je suh način (prah, CO₂); aparati za gašenje morajo biti nameščeni v bližini omaric na vidnem in dostopnem mestu.

40. člen

Za električne varilne aparate veljajo splošni predpisi o električnih napravah, in predpisih o varjenju in rezanju kovin, ki so sestavni del tega pravilnika člen 181.

Na vseh nevarnih mestih električnih naprav in napeljav morajo biti nameščena ustrezna varnostna opozorila, navodila, obvestila in prepovedi z nazivom pripadnosti in funkcijo posameznega elementa.

4.3. Kurilne in dimovodne naprave

41. člen

4.3.1. Peči za ogrevanje, sušenje in industrijsko uporabo za kurjenje s trdimi, plinskimi in tekočimi gorivi morajo biti vedno dostopna, v določenih rokih pa čiščena in ometana. V kurilnicah ni dovoljeno imeti kakršnokoli navlako, barve, laka ali drugih vnetljivih snovi.

Kurišče mora biti postavljeno na negorljivo podlago, pepel sproti odvažamo iz kurišč ter ga deponiramo na požarno varno način in zato določen prostor (zaprt kontejner).

42. člen

Kurišče ali peč mora biti najmanj 50 centimetrov oddaljena od gorljivih sten, stene pa dodatno požarno varno izoliramo. Vsi priključki kurišč na dimnike morajo biti izvedeni tako zanesljivo, da je onemo-

gočeno vsako uhajanje plinov dima in isker. Kurišča v stavbah se ne smejo priključiti na kakršnekoli ventilacijske kanale.

43. člen

Peči za ogrevanje morajo ustrezati jugoslovanskemu standardu za te vrste peči. Individualne peči v prostorih ne smemo uporabljati, če povzročajo onesnaženje večje od onesnaženosti zunanjega zraka, nastajanje ogljikovega monoksida, žveplovega dioksida ter nastajanje eksplozivnih snovi.

44. člen

Pri skladiščenju premoga v debelejšem depozitu obstaja nevarnost samovžiga. Zato premog ne smemo skladiščiti za dalj časa v debelejši sloj kot 2 m visoko, premog mora biti uskladiščen vsaj 2 m od peči.

45. člen

Konstrukcija dimnika mora poleg požara odpornosti zagotoviti tudi toplotno zaščito zunanjih in negrethih delov stavbe, predpisan vlek ter odvod (disperzijo) zgorelih plinov. Notranje površine dimnikov morajo biti iz odpornega materiala proti produktom zgorevanja.

Pri spremembi goriva za peči, moramo ugotoviti ustreznost konstrukcije dimnika in jo po potrebi prilagoditi novemu gorivu.

4.3.2. Čiščenje kurilnih naprav, dimovodov in dimnikov

46. člen

V obratih družbene prehrane, gostinskih obratih in obratih, ki kurilne naprave stalno uporabljajo, so dolžni čistiti:

- dimnike, dimovode in kurilne naprave na trda goriva vsakih štirinajst dni;
- dimnike, dimovode in kurilne naprave na tekoča goriva, če moč peči presega 1000 kW (860 Kal/h), čistimo najmanj vsaka dva meseca;
- dimnike, dimovode in kurilne naprave na plinasta goriva čistimo po potrebi, najmanj pa enkrat letno.

47. člen

V industrijskih obratih in obratih s povečano požarno in eksplozijsko nevarnostjo se na zahtevo uporabnikov čisti dimnik pogosteje, kot je določeno v prejšnjem členu. Rok določita sporazumno uporabnik in dimnikarska organizacija.

48. člen

Meritve sajavosti dimnih plinov, opravljamo enkrat v kurilni sezoni. Naprave za naravno prezračevanje v obratih družbene prehrane, gostinskih obratih in obratih, ki te naprave stalno uporabljajo ter naprave za naravno prezračevanje v kurilnicah čistimo najmanj enkrat na leto.

Meritve sajavosti dimnih plinov, naprave za prezračevanje in izžiganje saj lahko zahteva ali določi pristojni organ za po-

žarno inšpekcijo tudi v krajših rokih.

Potrebo izžiganja saj v dimnikih uredi dimnikarska organizacija.

4.3.3. Kurjač — hišnik

49. člen

Organizacijska enota mora voditi evidenco vzdrževanja in čiščenja kurišč in dimnikov. Za vodenje evidence in vpisovanje je odgovoren obratovodja ali vodja poslovne enote.

4.3.4. Tehniško-tehnološke snovi

Nevarne in vnetljive snovi

50. člen

Razvrstitev vnetljivih snovi v razrede

a) Nevarnostna skupina:

Vnetljive tekočine, ki oddajajo vnetljive hlape izpod 21° C. To so: bencin, bencol, aceton, eter, vsi alkoholi, špirit, etileter, etilklorid, etilacetone in nekateri laki. V to skupino spada večina gorljivih plinov.

b) Nevarnostna skupina:

Vnetljive tekočine, ki oddajajo vnetljive hlape od 21° C do 55° C. To so: petrolej, nekateri laki (odvisni od sestave baze), plinsko olje, gospodinjsko olje, rudninsko olje, terpentini, itd.

c) Nevarnostna skupina

Vnetljive tekočine, ki oddajajo vnetljive hlape pri temperaturi od 55° C do 100 stopinj Celzija. To so: katran, nekatera maziva in rudninska olja in mazut (85° C—130° C).

51. člen

Vnetljive snovi tvorijo z zrakom vnetljivo in eksplozivno mešanico, ki se vname ali eksplozira, zaradi tega velja posebna pozornost ravnanju in manipulaciji ter varnostnim ukrepom v zvezi z vnetljivimi snovmi.

52. člen

Za vnetljive snovi so določene cone nevarnosti:

Skladišče vnetljivih snovi:

1. cona: notranjost posod
2. cona: notranjost skladišč
3. cona: 12 m širok pas okrog cone 2

Črpalka za gorivo:

1. cona: avtomat za polnjenje goriva in armaturo
2. cona: 2,5 širok pas okrog avtomata in 1 m okrog tanka za gorivo na motornem vozilu
3. cona: 5 m širok pas okrog cone 2

Cisterne za gorivo:

a) nadzemna

1. cona: notranjost cisterne
2. cona: 3 m širok pas nad in okoli cisterne vključno z armaturo
3. cona: 10 m širok pas okrog cone

b) podzemna

1. cona: notranjost cisterne in jaški z armaturo
2. cona: 5 m širok pas okrog gabarita in 1 m nad cevovodom
3. cona: 2 m širok pas okrog cone

53. člen

Za vse cone nevarnosti velja stroga prepoved uporabe odprtega ognja, kajenja, varjenja, delo z razžarjenimi predmeti ali orodje, ki povzročajo iskenje. Nadalje velja stroga prepoved napeljave nadzemnih električnih vodov ne glede na napetost. V vseh conah morajo biti na vidnih mestih napisi, ki opozarjajo na navedene prepovedi.

4.3.4.1. Prevoz nevarnih snovi

54. člen

Prevoz nevarnih snovi se ne sme izvršiti, če voznik ni prejel pismeno navodilo o posebnih varstvenih ukrepih pri prevozu za zadevno vrsto nevarnih snovi. Sem spadajo poleg lahko vnetljivih tekočin (benzini, goriva za diesel motorje, kurilna olja, laki in topila ter jeklenke plina), še sredstva za varstvo rastlin (strupene in jedke snovi). Navodilo o posebnih varnostnih ukrepih pri prevozu nevarnih snovi, mora navajati:

— vrsto nevarnosti posamezne snovi (požar in zastrupitev okolice) in možne posledice;

— posebne ukrepe, ki jih je treba storiti oziroma protiukrepe (da ne nastane požar, razbitje steklenic, itd.);

— ravnanje z osebo, ki pride v dotik z nevarno snovjo (sevanje, itd.);

— ime in naslov delovne organizacije (TOZD), ki ga je treba obvestiti, če se pri takem prevozu zgodi nesreča.

55. člen

Voznik, ki prevažata nevarne snovi, mora imeti spremljevalca. Za prevoz večjih količin nevarnih snovi vozilo ne sme ostati brez nadzora na cesti. Z nevarnimi snovmi smejo ravnati le polnoletne, strokovno usposobljene osebe. Hitrost vožnje vozil ne sme presegati 70 km/h za osebna vozila, oz. 80 % dovoljene hitrosti posameznih vrst vozil (tovorna do 7,5 t = 64 km/h, težja tovorna in če vleče prikolice = 56 km/h. O vsaki nezgodi pri prevozu, če posadka ne more sama odstraniti posledic in ne nadaljevati vožnje, mora eden od članov posadke ali mimoidoči takoj obvestiti postajo milice.

56. člen

Nevarne snovi se smejo prevažati z motornimi vozili, ki so namenjena za prevoz omenjenih tovorov in kombi vozila, ki ustrezajo predpisanim pogojem.

Izjemoma smemo dostavljati manjše količine nevarnih snovi z osebnim vozilom, s traktorjem, ki ima prikolico, tovornim triciklom z motorjem ali brez njega, vprežnim vozilom, ročnim vozičkom ali tovrno živaljo.

Prevoz nevarnih snovi iz drugega odstavka tega člena ni dovoljen ponoči in pri zmanjšani vidljivosti.

57. člen

Vozilo, ki prevažata nevarne snovi, mora biti opremljeno:

Dve posebni oranžni luči premera 10 centimetrov, nameščeni na zgornjih vogalih sprednje strani kabine.

Dve posebni okrogli rdeči luči premera 10 cm, nameščeni na zgornjih vogalih zadnje strani vozila.

Dva znaka za označevanje vozil za prevoz nevarnih snovi. Znak je velik 50 × 40 centimetrov, prevlečen z odsevajočo snovjo oranžne barve in 5 cm širokim črnim robom, en znak mora biti nameščen na sprednji, drugi pa na levi polovici zadnje strani vozila, oddaljen najmanj 40 cm od površine ceste.

Če ima vozilo prikolico, mora biti zadnji znak nameščen na prikolici. Posebne luči morajo biti prižgane v času zmanjšane vidljivosti in goreti skupno s pozicijskimi lučmi vozila.

Posebne luči ne smemo uporabljati, kadar ne prevažamo nevarnih snovi.

58. člen

Če izjemoma prevažamo nevarne snovi z vprežnim vozilom, traktorjem s prikolico, osebnim avtomobilom, tovornim triciklom ali prenašamo na tovorni živali, se uporablja namesto znaka 50 × 40 cm zastavica enake velikosti, oblike in barv. Zastavica je nameščena tako, da je vidna za voznike, ki prehitevajo ali srečujejo vozilo oziroma tovrno žival.

59. člen

Poleg predpisane opreme mora imeti motorno vozilo za prevoz nevarnih snovi še naslednjo opremo:

— dvigalo in orodje za popravilo okvar vozila,

— vsaj dva gasilna aparata, eden za vozilo, drugi za tovor vozila z zadostno kapaciteto za gašenje (S-9),

— dve ročni baterijski svetilki z utripajočo ali stalno svetlobo oranžne barve, vidno na razdaljo vsaj 150 m,

— dva varnostna trikotnika,

— dva znaka, s katerima se označuje prevoz nevarnih snovi v obliki zastavice,

— dve lopati in en kramp,

— prenosno svetilko s priključkom na vozilo (akumulator) izdelano tako, da ne more povzročiti eksplozije ali požara.

60. člen

Če nevarne snovi prevažamo z motornim vozilom, ki vleče prikolico, na kateri

so le enojne gume, mora imeti vozilo posebno napravo, ki z zvočnim ali svetlobnim signalom opozori voznika, če katera guma na prikolicci izpusti. Motorno vozilo in prikolica za prevoz nevarnih snovi mora imeti napravo za odvod statične elektrike. Prikolica mora biti zvezana z vlečnim vozilom še s posebnimi verigami. Na vozilu, s katerim se prevažajo nevarne snovi, ne smejo biti snovi, ki lahko povzročijo požar, niti niso dovoljena popravila, ki bi zaradi udara ali isker povzročila požar ali eksplozijo oziroma poškodovala embalažo.

61. člen

Motornega vozila ni dovoljeno ne ustavljati in parkirati na vozišču v naselju. Voznik, ki je zaradi višje sile ustavil na vozišču, mora opozoriti ostale udeležence:

— postaviti dva varnostna trikotnika za vozilo podnevi in ponoči,

— postaviti dve ročni baterijski svetilki 50 m daleč ponoči in ob zmanjšani vidljivosti,

— poslati sovoznika 100—150 m za vozilo in podnevi z zastavico, ponoči pa z baterijsko svetilko opozarjati voznike na nevarnost.

62. člen

Embalaža, v kateri prevažamo nevarne snovi, mora biti zaprta in nepropustna ter dovolj močna za prevoz. Embalaža iz zdrobljivega materiala ali neodporne plastike mora biti še v posebni varstveni embalaži. Posode vsebine 200 l ali več morajo biti iz jeklene pločevine. Jeklenke z nevarnimi snovmi se smejo prevažati le na paletah v navpični legi, jeklenke s plini pa tudi v vodoravni legi. Jeklenke morajo biti zavarovane proti padcu ali kotalenju ali premikanju. Jeklenke morajo imeti brezhibne ventile, zavarovane z zaščitno kapo in dobro zaprte. Jeklenke smemo prevažati z odprtim prevoznim sredstvom, toda tovor mora biti zavarovan pred vročino (eksplozija), vlago in padavinami.

63. člen

Prazne neočiščene posode (sodi, itd.) nevarnih snovi morajo biti zaprte. Prevozna sredstva za prevoz praznih posod so označena enako kot za polne posode.

64. člen

Na nakladalnih mestih za vnetljive tekočine mora biti za nočno razkladanje zagotovljeno zlasti:

1. električna napeljava, izdelana v S — izvedbi,

2. ne uporabljati odprtega ognja ali delati z njim,

3. kaditi in uporabljati vžigalice, vžigalnike itd. ni dovoljeno,

4. delovanje motorja na vozilih ni dovoljeno,

5. delati z orodjem ali napravo, ki iskri, ni dovoljeno,

6. vozilo mora biti za čas nakladanja in razkladanja ozemljeno,

7. nakladališče mora biti opremljeno z gasilnimi aparati.

65. člen

Prepovedano je zahtevati prevoz nevarnih snovi, če niso izpolnjeni pogoji za varen prevoz.

Prevozna sredstva morajo biti tehnično brezhibna.

Vse razsute snovi ali izlite tekočine mora prevoznik pobrati, odstraniti ali neutralizirati, da niso več nevarne.

Prevoznik, ki med prevozom ugotovi, da prevažava nevarno snov, ki ne izpolnjuje za prevoz predpisanih pogojev ali je nepravilno deklarirana, mora ustaviti nadaljnji prevoz in o tem obvestiti pošiljalca.

66. člen

Prevoz radioaktivnih snovi terjaja še dodatne določbe, ki tu niso zajete.

4.3.4.2. Tekoči naftni plini

67. člen

Tekoči naftni plini so naftni ogljikovi vodiki (butan, propan in njihovi izomeri) ter njihove zmesi v tekočem ali plinastem stanju. V prometu smejo biti v atestiranih jeklenkah po 10, 15 in 35 kg plina.

68. člen

Za uporabo plinov v gostinstvu in družbeni prehrani je uporabljati sistem jeklenk. V prostoru za kuhanje sme biti nameščena 1 jeklenka do 15 kg plina. V gostiščih so lahko shranjene največ 3 jeklenke po 10 kg plina, ali pa 2 jeklenki po 15 kilogramov plina v posebej določenem in urejenem prostoru. Jeklenke morajo biti od izvora toplote odmaknjene najmanj 1,5 metra in ne izpostavljene sončnim žarkom.

69. člen

V poslovnem prostoru do 70 m³ prostornine je dovoljena uporaba 1 jeklenke po 10 kg plina.

Če so potrebe po plinu v gostiščih, družbeni prehrani itd. večje, mora biti izvedena stabilna instalacija jeklenk.

70. člen

Plin je dovoljeno rabiti le s plinskimi trošili — gorilniki — izdelanimi za določeno vrsto plina. Če je na dovod priključnih več trošil, mora biti na vsakem priključku pred trošilom zapiralni ventil, ne glede na to, če je tak ventil na samem trošilu.

71. člen

V kmetijski proizvodnji sme biti plin uporabljen za segrevanje pitališč piščancev in podobnega le, če je izvedena plinska postaja in urejena po veljavnih pred-

pisih. Trošila za plin morajo imeti termomagnetno varovalo, pred vsakim trošilom pa varnostni ventil za zapiranje. Poleg tega mora biti med dvema zapornima organoma vselej varnostni ventil.

72. člen

S plinom ogrevani prostori (pitališča piščancev itd.), ki predstavljajo povečano požarno nevarnost, morajo imeti nameščene naprave za avtomatsko gašenje požarov z vodo ali drugimi gasili (sprinkler) in javljanje.

73. člen

Zgoreli plini se ne smejo voditi v dimnik ali ventilacijo za zračenje, temveč v posebne plinske dimnike, če je kapaciteta trošil plina večja kot 1 kg/h.

74. člen

Ventil jeklenke mora biti pri skladiščanju in transportu vedno zavarovan z brezhibno jekleno kapo, ki ga ščiti pred poškodbno, zaprt in zavarovan iztek z zaščitno matico (butan).

75. člen

Prostor s sistemom stabilne instalacije z jeklenkami mora biti urejen tako, da je iz negorljivega materiala in streha iz lahke konstrukcije. Prostor sme biti dostopen samo od zunaj. Na najvišji in nasprotni najnižji točki mora biti nameščena ventilacija za učinkovito zračenje prostora. Vrata takega prostora morajo biti odporna proti ognju najmanj 2 uri. Če se tak objekt naslanja na drug objekt, ki ima klet, nameščeno pod nivojem terena, moramo do 3 m od prostora za plin zazidati okna takih prostorov. Kot zunanji prostori se štejejo tudi ločeni prostori z ognjavarnimi stropi in stenami. Da omogočimo iztekanje plina iz jeklenk, pri nižjih temperaturah (butan do 0° C, propan do -50° C), izvedemo ogrevanje teh prostorov s posrednim ogrevanjem (centralna kurjava in pod maksimalno +40° C). Električna instalacija, strelovodne naprave in ogrevanje mora biti izvedeno v skladu s predpisi. Toplota kaloriferjev za ogrevanje jeklenk ne sme prekoračiti 40° C.

76. člen

Sistem stabilne instalacije z jeklenkami tvorijo nepremične in spiralne cevi in instalacije, jeklenke, priprave za redukcijo, regulacijo in razdelitev plina do trošila. Za plinsko instalacijo smemo uporabljati le sredstva, odobrena za plin. Instalacija mora biti izvedena po pooblaščenca (Plinarna).

77. člen

V prostoru, kjer je instaliran sistem z jeklenkami in je v objektu, ki ni izključno

za to namenjen, sme biti največ 6 jeklenk. Prostor mora biti predpisano urejen. Ventilacijske odprtine morajo dosegati 10% tlorisne površine in z nameščeno žično mrežo.

78. člen

V prostor s sistemom stabilne instalacije jeklenk se sme postaviti izparilnik za plin s kapaciteto do 15kp/h, ki pa mora biti čim bolj oddaljen od jeklenk.

79. člen

Sistem z izparilnikom večje kapacitete kot 15kp/h, sme biti nameščen le v prosto stoječem objektu, oddaljen od vira vžiga najmanj 7,5 m. Tak sistem sme imeti največ 20 jeklenk. Sistem z izparilnikom je dovoljen tudi na prostem, vendar sme imeti največ 29 jeklenk. Pri tem mora biti oddaljen od meje sosednjega zemljišča, javne ceste ali slehernega stalnega vira vžiga vsaj 15 m.

80. člen

Jeklenk za plin ne smemo hraniti v bivalnih ali skupnih prostorih, stopniščih, kletih ali pod nivojem terena (plin je težji od zraka). Sistem z jeklenkami v prosto stoječem ali naslonjenem objektu, v katerem se ne uporablja izparilnik, sme imeti največ 28 jeklenk.

81. člen

Jeklenke smemo skladiščiti na prostem ali pa v pokritem prostoru. Skladišče mora biti oddaljeno od objektov, kjer se zbira veliko ljudi, dvignjeno nad okolico, obdano z 2 m visoko ograjo. Okrog skladišča mora biti pas nasutega gramoza širok vsaj 7,5 m. Skladišče mora biti osvetljeno, električna instalacija pa izdelana v izvedbi »S«.

4.3.4.3. Tehnološki plini

Skladiščenje in transport jeklenk s komprimiranimi plini (kisik, ogljikov dioksid, dissous plin, itd.).

82. člen

V skladišču je lahko največ 30 jeklenk enakega plina, katere so skladiščene v stoječem položaju in zavarovane pred padcem. Jeklenke morajo biti oddaljene med seboj najmanj 10 cm. Posebej morajo biti shranjene prazne jeklenke. Jeklenke z gorljivimi plini morajo biti strogo ločene od jeklenk kisika. Višina skladišč mora znašati najmanj 2,30 m. Tla morajo biti iz neiskrečnega materiala. Prostor mora biti toplotno izoliran, da ne naraste temperatura nad 40° C. Zid skladišča mora biti debel 25 cm. Streha skladišča mora biti lahke konstrukcije. Oddaljenost od industrijskega objekta ali javnih instalacijskih naprav mora biti 20 m. Za skladišče veljajo isti predpisi kot za sisteme s stabilno plinsko instalacijo (glej 75. člen).

83. člen

Vse jeklenke s komprimiranimi plini morajo biti opremljene z reducirnimi ventili in v posameznih primerih ozemljene v uporabi.

Reducirni ventili tekočih naftnih plinov smejo prepuščati pritisk do največ 50 mm vodnega stolpa.

84. člen

Strupeni plini morajo biti uskladiščeni nad nivojem okolice. Skladišča morajo biti opremljena z detektorji plina, napravo za nevtralizacijo plina in ustrezno alarmno napravo.

85. člen

Dissous plin je raztopljen aceten v acetonu v jeklenkah z vložkom iz porozne mase. Jeklenka z dissous plinom je označena z belim pasom in belo kapo. Pri odvzemu plina mora stati pokonci, zavarovana proti prevrnitvi ali pa ležati pod kotom 30°, tako da ne more iztekati aceton. Odvzem plina je dovoljen iz ene jeklenke do 1000 l/h. Pred ventili ali na držalu gorilca morajo biti nameščene varovalne patrone, ki preprečujejo povratni udar plina (Dräger, Aksman).

86. člen

Če nastane požar na ventilu jeklenke, povratni udar plamena na gorilniku ali zunanje prekomerno segrevanje jeklenke, potem v takem primeru takoj zapremo ventil, zato morajo biti vedno nameščeni na jeklenkah ključki. Ko je ventil zaprt, demontiramo reducirni ventil, da se jeklenka izprazni oziroma plin zgori. V primeru, da se jeklenka še naprej segreva, jo hladimo z vodo. V nasprotnem primeru lahko jeklenka eksplodira v 6—8 minutah. O tem obvezno opozorimo ljudi in pokličemo gasilce.

87. člen

V kolikor jeklenke ne moremo iznesti, moramo v stavbi odpreti vsa okna in vrata, tako da ne bi iztekajoči plin tvoril z zrakom eksplozivno zmes. Izklopimo električni tok, pogasimo izvore odprtega ognja in prepovemo kadi. Jeklenko moramo hladiti z vodo iz zaklona. Če plin gori, je nujna takojšnja intervencija gasilcev. Poškodovano jeklenko takoj izločimo iz uporabe.

88. člen

Jeklenke za kisik so označene z modrim pasom in modro kapo. Polnjene so s pritiskom 150 kp/cm². Jeklenk ne smemo odpirati in prijemati z maslnimi rokami, oljem itd. Prepovedana je uporaba pokvarjenih armatur, manometrov, cevi in gorilnikov.

89. člen

Skladišča in prostori, kjer se uporabljajo plini v jeklenkah za segrevanje, kurjavo, varenje ali drugo, morajo imeti dovolj gasilnih aparatov za gašenje jeklenk. Na 100 kg gorljivega plina mora biti 5 kg prahu ali drugega gasilnega sredstva.

90. člen

V razdalji do 30 m od skladišč plinov morata biti najmanj 2 hidranta.

91. člen

V skladiščih, prostorih, dostopih in na mestih, kjer potekajo plinske instalacije, morajo biti ustrezni varnostni napisi: »Prepovedano kajenje in »prepovedan dostop z odprtim plamenom«, »nevarnost požara in eksplozije« ter »obvezna uporaba orodja, ki ne iskri«.

92. člen

Jeklenke smemo prevažati po delavnicah največ dve na posebnem vozičku posevno leže, tako, da se ne moreta kotaliti.

Pri prevozih jeklenk v javnem prometu morajo biti vozila posebej opremljena, prevoz jeklenk z neoznačenimi vozili je prepovedan. Med prevozom mora biti na jeklenko pritrjena zaščitna kapa. Jeklenke ne smejo biti izpostavljene sončnim žarkom, mrazu in padavinam. Jeklenk ne smemo premetavati, posebno ne v mrazu.

93. člen

Nošenje jeklenk in dviganje z dvigali ali žerjavi ni dopustno. Ravnanje in delo z namestitvijo jeklenk lahko opravlja le strokovno usposobljena oseba.

4.3.4.4. Skladiščenje vnetljivih tekočin

94. člen

Uskladiščenje vnetljivih tekočin (benzini, razredčila, laki, plinsko olje, kurilno olje) v gradbenih objektih:

- Objekt mora izpolnjevati tele pogoje:
- da so zidovi, podi, vrata in stropi odporni proti ognju vsaj 2 uri,
 - da je streha iz lahkega materiala,
 - učinkovito naravno ali izjemoma umetno prezračevanje (izvedba S), kjer se sistem vklopi izven skladiščnega prostora,
 - da se okna in vrata odpirajo navzven,
 - da je električna instalacija izvedena po predpisih za skladišča eksplozivnih snovi,
 - pod v prostoru mora biti nepropusten do nivoja vrat z naklonom in kanalom za možen odtok v zbiralnik s posebno posodo, ali pa v tehnološko kanalizacijo s posebnimi lovilci vnetljivih tekočin.

95. člen

— Prehodi v skladišču morajo biti široki najmanj 1 m, glavni prehodi 2 m. Vznožja sodov so lahko betonska ali lesena (premaz z ognja odporno snovjo) visoko najmanj 15 cm. Blizu vrat ne sme biti nobenih ovir ali posod.

— Hermetično zaprte posode različnih vnetljivih tekočin morajo biti medseboj oddaljene najmanj 0,50 m.

— Na posodah mora biti označena vrsta vnetljive tekočine, zmogljivosti posode, ime proizvajalca ter napisi: »Vnetljivo, ne približuj se z ognjem«.

— Ogrevanje skladišča je lahko izvedeno le s toplo vodo, paro nizkega pritiska ali toplim zrakom izven con nevarnosti. Temperatura v prostoru ne sme presegati + 18° C.

96. člen

— Količina vnetljivih tekočin v skladišču je odvisna od odpornosti zidov proti ognju in znaša od 2000—4000 litrov.

— V prostoru mora biti skupina gasilnih aparatov na razdalji do največ 10 m in vsaj 2 hidranta na razdalji do 30 m.

— Skladišče mora biti posebej označeno z varnostnimi napisi.

97. člen

Podzemne ali nadzemne cisterne.

Podzemno cisterno je v primeru potrebe izdelati z dvojnimi plaščem, ki sega do višine polnjenja, ali pa cisterno namestimo v nepropustno betonsko korito, ki sega 20 cm nad nivo talne vode. Korito mora biti tako veliko, da lahko sprejme vso količino iz cisterne. Cisterno zasidramo zaradi nevarnosti talnih voda, položimo na temelje in ozemljimo. Jašek za pokrov cisterne mora biti iz betona ali jekla in dovolj velik. Cisterno izoliramo in zasujemo z zemljo v vsaj 60 cm debelem sloju.

98. člen

Nadzemna cisterna mora biti prav tako izdelana z dvojnimi plaščem. Z dovoljenjem pristojnega organa lahko izjemoma zgradimo drenažo, ki vodi na toliko oddaljeno prosto zemljišče, da ga morebiten požar cisterne ne zajame. Oddaljenost od stavb znaša 5 m. Za gospodinjsko olje ali plinsko olje se oddaljenost poveča za 100 odstotkov. Polvkopana cisterna — os cisterne je v nivoju zemljišča. Nad zgornjim plaščem mora biti najmanj 1 m debela plast zemlje.

99. člen

Cisterne v posebej zato zgrajenih stavbah.

Stavbe morajo biti iz nevnetljivega materiala in vrata vsaj 6 ur odporna proti ognju. Če stoji objekt ob kotlovnici, mora biti zid ognjeodporen, vrata v stavbo pa vgrajena nad višino izliva. Prostori pa morajo biti dobro zračeni.

100. člen

V zgradbo lahko namestimo cisterno le, če ni drugih možnosti. Takšno skladišče lahko hrani do 30 m³ kurilne vsebine v eni cisterni, oziroma 100 m³ kurilne vsebine kot seštevke prostornin vseh cistern.

Prostor mora imeti direkten izhod na prosto in biti od ostalih prostorov vodo-

ravno in navpično požarno ločen. Prostori, v katerih so cisterne, morajo biti obrnjeni k ulici ali dvorišču.

Vsi ostali predpisi glede iztoka, zračanja in drugega so enaki kot za ostale vrste cistern.

101. člen

Pogonske (dnevne) cisterne so lahko v kotlovnici, prostornina cisterne ne sme biti večja od dnevne potrošnje in sme doseči največ 2000 litrov.

V industrijskih objektih je lahko več cistern v istem prostoru, vendar posamezna cisterna ne sme biti večja kot 1000 l. Potrošniki z manjšo potrošnjo smejo imeti večdnevno zalogo do 500 l.

102. člen

Vse cisterne morajo biti opremljene z:

- navadnim oddušnikom,
- varnostnim oddušnikom,
- oddušni cevovod s \varnothing več kot 50 mm in pripravo, ki prepreči pod ali nadtlak,
- dušilnik plamena oddaljen na več kot 4,5 m in ne manjši \varnothing kot 32 mm,
- kazalce višine tekočine v cisterni,
- pripravo za polnjenje in praznjenje ter pripravo proti prepolnitvi cisterne,
- odprtine za vstop in pregled cisterne,
- odprtine cevovodov skozi beton ali nasip morajo biti tako zatesnjene, da ne prepuščajo olja,
- sistem za odstranjevanje usedlin.

103. člen

Vse podzemne ali nadzemne cisterne morajo biti zavarovane pred statično elektriko (ozemljene) in imeti strelovode v skladu s predpisi. Nadalje mora biti vsaka cisterna zavarovana pred vsemi toplotnimi viri.

104. člen

V bližini cistern in skladišč morata biti vsaj 2 hidranta oddaljena največ 30 m. Cisterna z 20 m³ goriva mora imeti prevozen gasilni aparat z zmogljivostjo 50 kg prahu ali ustrezno količino ročnih aparatov.

105. člen

Za kurilno olje veljajo naslednji varnostni ukrepi:

Kurilno olje ne smemo segreti z odprtim plamenom. Segrevamo ga do 20° C izpod vnetišča. Če je vnetišče višje kot 100° C, ga ne smemo segreti nad 80° C.

Za preprečitev segrevanja nad določeno temperaturo moramo namestiti avtomatske regulatorje temperature ali termostate z zvočnim signalom.

106. člen

Za začetno gašenje požara gospodinjskega olja mora biti:

— v skladišču od 1000—5000 l 2 aparata S-6,

— v skladišču od 5000—3000 l 2 aparata S-9.

V kotlovnici pa mora biti aparat S-9 na gorilnik in ustrezen hidrant.

Na osnovi 25. in 151. člena samoupravnega sporazuma o združitvi, 1. člena samoupravnega sporazuma o osnovah srednjeročnega plana razvoja Hmezada ter po predhodni javni razpravi v vseh TOZD in sklepih delavskih svetov TOZD sprejme delavski svet delovne organizacije Hmezad na seji, dne 28. marca 1977

PRAVILNIK

o načrtovanju, financiranju in izvajanju investicijske dejavnosti

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Za zagotovitev skladnejšega in bolj dinamičnega razvoja delovne organizacije Hmezad kot celote in posameznih TOZD, za racionalno gospodarjenje z družbenimi sredstvi v cilju ohranjanja in povečevanja proizvodnih zmogljivosti se s tem pravilnikom določajo naloge in pristojnosti organov in strokovnih služb na področju načrtovanja, urejanja, financiranja in izvajanja investicijske dejavnosti.

2. člen

Investicijske odločitve kot neposredna oblika planiranja so dolgoročne in zato eden od pomembnih elementov družbenega planiranja. Zato se mora poleg osnovnih kriterijev, kot so produktivnost, rentabilnost, ekonomičnost in boljših delovnih pogojev upoštevati tudi opredelitve, ki izhajajo iz narodnogospodarske, regionalne in lokalne usmeritve z namenom, da se zagotovi skladnejši razvoj celotnega gospodarstva. Poleg tega se mora upoštevati obveznosti, ki izhajajo iz samoupravnega sporazuma o osnovah srednjeročnega plana razvoja Hmezada.

3. člen

Pri obravnavi in odločanju o investicijski naložbi se nameravana investicija presoja iz družbenoekonomskega, organizacijsko-tehnološkega, prostorskega in socialnega vidika.

1) Družbenoekonomski vidik:

- skladnost investicije s prednostnimi nalogami v družbenem planu,
- skladnost investicije z razvojnim programom in investicijsko politiko,
- ekonomska utemeljenost in rentabilnost investicije,
- tržna perspektivnost,
- vpliv investicije na večjo intenzivnost gospodarjenja,
- urejanje dohodkovnih odnosov, združevanje dela in sredstev.

2) Organizacijsko-tehnološki vidik:

- energetske in surovinske osnove,
- sodobnost tehnološke rešitve,

— vključevanje dosežkov raziskovalnega dela v proizvodni proces,

— izbor in uporaba tujih patentov in licenc,

— vpliv vključitve investicij na usklajenost z obstoječimi kapacitetami.

3) Prostorski vidik:

— vpliv prostorskih faktorjev na izbiro lokacije,

— transport,

— zaščita okolja.

4) Socialni vidik:

— potrebna in razpoložljiva delovna sila in strokovni kadri,

— minimalni standardi za življenje zaposlenih delavcev,

— stanovanja in drugi infrastrukturni objekti.

II. NOSILCI PRIPRAV INVESTICIJSKIH NALOŽB

4. člen

Nosilci priprave investicijskih naložb so:

a) TOZD:

- za povečanje obratnih sredstev,
- za zamenjavo osnovnih sredstev,
- za rekonstrukcijo in modernizacijo objektov in strojne opreme,
- za povečanje dejavnosti v okviru svojega poslovnega predmeta;

b) delovna organizacija:

- za razširitev dejavnosti,
- odpiranje novih dejavnosti,
- vlaganje v modernizacijo poslovanja delovne skupnosti Skupnih služb.

5. člen

Kadar je nosilec priprav investicije v nove dejavnosti delovna organizacija, združujejo TOZD v ta namen del sredstev za investicijske naložbe po določbah samoupravnega sporazuma o temeljih plana srednjeročnega razvoja ali po posebnem samoupravnem sporazumu, ko se odloči za tako investicijo.

Ko je investicija končana, jo prevzame TOZD in vodi ločen obračun ali pa se organizira nova TOZD. Obstoječa TOZD ali nova TOZD, ki prevzame objekt v upravljanje, prevzame obveznosti za vračilo posojila pod enakimi pogoji, kot je bilo posojilo sprejeto.

III. ORGANI ZA ODLOČANJE O INVESTICIJSKIH NALOŽBAH IN NJIH PRISTOJNOSTI

6. člen

Organi za odločanje o investicijskih naložbah so:

- 1) delavski svet TOZD,
- 2) delavski svet delovne organizacije Hmezzad,
- 3) skupni odbor za medsebojna razmerja,
- 4) komisija za investicije,
- 5) komisija za zemljišča.

7. člen

Pristojnosti delavskega sveta TOZD so:

- 1) sprejme letni načrt investicijske izgradnje;
- 2) sprejema sklepe o začetku izgradnje določenega investicijskega objekta oziroma o nabavi investicijske opreme;
- 3) sklepa o financiranju investicijskih naložb in predlaga delavskemu svetu delovne organizacije, da odloči o najetju tozadevnih posojil;
- 4) na predlog delavskega sveta delovne organizacije odloča o sovlaganju lastnih investicijskih sredstev v investicijske naložbe v druge TOZD znotraj delovne organizacije ali izven;
- 5) sklepa o nabavi, odprodaji in brezplačnem prenosu osnovnih sredstev;
- 6) sprejema ukrepe za realizacijo sprejetih investicijskih naložb.

8. člen

Pristojnosti delavskega sveta delovne organizacije so:

- 1) sprejema skupni letni načrt investicijskih naložb;
- 2) na podlagi sklepov delavskih svetov TOZD o izgradnji investicijskega objekta ali naložbi v opremo odloča:
 - potrjuje investicijske programe in odloča o najemanju posojila za investicije,
 - sklepa o najetju posojil pri inozemskih partnerjih;
- 3) določa investicije, katerih organizacija izvedbe se poverijo investicijskemu oddelku;
- 4) odloča o investicijskih naložbah v nove dejavnosti;
- 5) imenuje komisijo za investicije;
- 6) imenuje komisijo za zemljišča;
- 7) odloča o sporih glede investicijskih naložb:

— med glavnim direktorjem in sklepi delavskih svetov TOZD,

— med komisijo za investicije in TOZD,

— med komisijo za zemljišča in TOZD.

9. člen

Pristojnosti skupnega odbora za medsebojna razmerja so:

- 1) sprejema letni načrt izgradnje in nakupa stanovanj in drugih objektov družbenega standarda iz združenih sredstev sklada skupne porabe;
- 2) odloča o najemanju kreditov za vlaganje v družbeni standard.

10. člen

Komisija za investicije deluje kot notranja recenzijska komisija. Komisija šteje 5 do 7 članov. Imenuje jo delavski svet delovne organizacije izmed delavcev delovne organizacije. Investicijske naložbe, ki jih določi delavski svet delovne organizacije, se morajo predložiti komisiji v oceno.

Pristojnosti komisije so:

- 1) ugotavlja in preverja sodobnost tehnoloških rešitev investicijskih naložb, usklajevanje kapacitet, tipizacijo opreme in odklanja naložbe, ki prekrivajo zmogljivosti v TOZD;
- 2) daje soglasje k tehničnim in tehnološkim projektom;
- 3) obravnava in preverja ekonomsko upravičenost naložb;
- 4) usklajuje konkretne investicijske naložbe z razvojnim programom TOZD, delovne organizacije, SOZD in širše družbene interese. Ugotavlja ter povezuje interese pri tistih naložbah, ki so pomembne za več TOZD;
- 5) predlaga dopolnitve tega pravilnika in usklajuje postopek o investiranju v delovni organizaciji z zakonskimi določili in internimi predpisi;
- 6) daje soglasje za spremembo specifikacije v okviru potrjenega investicijskega programa po pismeno obrazloženem zahtevku.

Kadar komisija meni, da investicijski programi (naložbe) niso utemeljene, se ne morejo realizirati. Če TOZD vztraja pri svoji odločitvi, odloči o tem delavski svet delovne organizacije. Komisija lahko pritegne tudi druge strokovnjake in institucije izven delovne organizacije za recenzijo predlaganih investicijskih elaboratov.

Komisija ocenjuje tehnične in tehnološke projekte, upoštevajoč predpise človekove sredine in okolja.

Stroški recenzije bremenijo zagonske stroške investicije.

11. člen

Komisijo za zemljišča imenuje delavski svet delovne organizacije, ki deluje kot koordinator politike pri prometu z zemljišči.

Pristojnosti komitaja so:

- 1) proučuje in ugotavlja interes posameznikov (fizičnih in pravnih oseb) za prodajo oziroma nakup zemlje, za zamenjavo in za izdajo raznih soglasij za razne posege v zemljišča ter predlaga delavskim svetom TOZD, da o tem odločijo;

- 2) proučuje možnosti nakupa zemljišča za ustvarjanje fonda za arondacijo in formiranje večjih proizvodnih površin;

- 3) usklajuje s finančno-računovodskim sektorjem možnosti za zagotovitev potrebnih finančnih sredstev za nakup zemlje in skrbi, da se sredstva od prodane zemlje strogo namensko uporabijo za ponovni nakup zemlje.

Pravne in administrativne zadeve v prometu z zemljišči in stavbami opravlja oddelek za zemljišča in pravni oddelek.

IV. ORGANI, ODGOVORNI ZA IZVAJANJE INVESTICIJ

12. člen

Odgovorni organi za izvajanje investicij so:

- 1) glavni direktor delovne organizacije,
- 2) direktorji TOZD,
- 3) gradbeni odbori,
- 4) režijski odbori.

Pristojnosti teh so določene v tem pravilniku.

13. člen

Glavni direktor delovne organizacije je na področju načrtovanja, urejanja, financiranja in izvajanja investicij pristojen:

- 1) predlagati delavskemu svetu delovne organizacije predlog letnega plana investicijske izgradnje;

- 2) predlaga delavskemu svetu delovne organizacije konkretne sklepe za realizacijo posameznih investicijskih naložb, ki se financirajo iz združenih sredstev TOZD, zunanjih kreditorjev (posojilodajalcev) za razširitev dejavnosti v posamezne TOZD ali za izgradnjo novih dejavnosti;

- 3) imenuje gradbene odbore za izvedbo večjih investicijskih naložb;

- 4) daje navodila in predlaga ukrepe za realizacijo sklepov delavskih svetov;

- 5) daje soglasje TOZD za investicijska vlaganja iz njihovih sredstev, da je investicija v skladu s razvojnim programom in z dejavnostjo TOZD.

Ce smatra, da posamezna naložba ni v skladu s skupnim razvojnim programom, z investicijsko politiko ali dejavnostjo TOZD in z načeli delitve dela med TOZD, opozori na to delavski svet TOZD. Če ta ne spremeni svojega sklepa, odloči o naložbi delavski svet delovne organizacije.

14. člen

Direktor TOZD je na področju načrtovanja, urejanja, financiranja in izvajanja investicijskih naložb pristojen:

- 1) usklajuje predlog letnega plana investicijskih naložb s srednjeročnimi pro-

grami in načrti drugih TOZD v delovni organizaciji;

- 2) predlaga delavskemu svetu TOZD predlog letnega plana investicijske izgradnje;

- 3) predlaga delavskemu svetu TOZD konkretne sklepe za realizacijo posameznih investicijskih naložb in predlog financiranja;

- 4) odgovarja za izvedbo investicije;

- 5) podpisuje vse dokumente v zvezi z izgradnjo investicijskega objekta, nabavi in prodaji osnovnih sredstev, če za to ni poblastil drugega delavca;

- 6) daje navodila in predlaga ukrepe za realizacijo investicijskih naložb po sklepih delavskega sveta TOZD;

- 7) kadar TOZD sama izvaja investicijsko naložbo, je direktor TOZD odgovoren za pravilno pripravo in izvedbo investicije v skladu s tem pravilnikom in zakonskimi določili;

- 8) sklepa pogodbe za vse investicijske naložbe, ki niso poverjene v izvedbo investicijskemu oddelku;

- 9) odloči o nujni nabavi za nadomestitev investicijske opreme za preprečitev zastoja v proizvodnji;

- 10) in druge zadeve za uspešno realizacijo sprejetih načrtov investicijskih naložb.

15. člen

Za izvedbo izgradnje vsakega pomembnejšega investicijskega objekta in nabavo opreme imenuje glavni direktor gradbeni odbor. Gradbeni odbor se imenuje izmed delavcev TOZD in drugih služb v delovni organizaciji glede na značaj naložbe.

Pristojnosti oziroma naloge gradbenega odbora so:

- nadzira pripravo in izvedbo investicije,

- izvede zbiranje ponudb oziroma licitacijo,

- določi izvajalca gradbenih del in dobavitelja opreme,

- sprejema ukrepe za pravočasno izgradnjo objekta oz. nabavo opreme,

- skrbi za pravilno in pravočasno izgradnjo objekta v okviru odobrenih sredstev.

Pri izbiri opreme iz uvoza sodeluje predstavnik uvoznega oddelka TOZD Eksport-import Zalec in službe varstva pri delu.

Zapisniki in sklepi gradbenega odbora so sestavni del dokumentacije vsake investicijske naložbe.

16. člen

Posamezna TOZD lahko izvaja investicijske naložbe in velika popravila v lastni režiji, ki so v zvezi z osnovno dejavnostjo, predvsem pa naslednje:

- dela za vzdrževanje obstoječih objektov,

- izgradnja in obnova hmeljskih žičnic,
- sadovnjaki in rastlinjaki,
- agromelioracije,
- hidromelioracije,
- pogozdovanje,
- druga podobna dela.

Za večje investicije v lastni režiji imenuje glavni direktor režijski odbor, ki vodi izvedbo investicije.

V tem primeru se med režijskim odborom in TOZD — izvajalcem sklene pogodbe za izvedbo investicije.

Pristojnosti oziroma naloge režijskega odbora so smiselno enake kot gradbenega odbora, navedene v prejšnjem členu.

V. NALOGE STROKOVNIH SLUŽB PRI NAČRTOVANJU IN IZVAJANJU INVESTICIJSKIH NALOŽB

Investicijski oddelek

17. člen

Investicijski oddelek prevzame izvedbo investicijskih naložb, ki so določene z letnim planom in druge investicije po pogodbah s TOZD.

Investicijski oddelek prevzame vso odgovornost za pripravo in izvedbo za tiste investicijske naložbe, ki so določene z letnim planom, da jih on izvede, in sicer:

1) poslovno pripravo izvedbe investicije:

- priprava idejnih in glavnih načrtov,
- pridobitev potrebnega gradbenega zemljišča,
- lokacijsko dovoljenje z vsemi soglasji,
- gradbeno dovoljenje,
- posreduje podatke interni banki za prijavo pričetka del SDK;

2) izvedbo investicije:

- odgovarja za izvedbo investicije,
- podpisuje vse dokumente v zvezi z izgradnjo investicijskega objekta, nabavi in prodaji osnovnih sredstev,
- daje navodila in predlaga ukrepe za realizacijo investicijskih naložb po sklepih delavskih svetov TOZD in delovne organizacije,
- opravlja nadzor nad izvajanjem investicijskih del,
- izvede tehnični pregled in skrb za izdajo obratovalnega dovoljenja,
- izvede kolodracijo in izdelava končni obračun investicijske naložbe za aktiviranje objekta — prenos v evidenco OS,
- obvesti pristojni inšpektorat za delo vsaj 8 dni pred pričetkom obratovanja investicijskega objekta ali nove dejavnosti,
- sklepa tozadevne pogodbe.

Investicijski oddelek je nosilec izdelave tehnično-tehnološkega dela investicijskih programov.

Investicijski oddelek izvaja vse strokovne in administrativne posle v zvezi realizacij investicijske naložbe:

- izvrši prijavo investicijske naložbe Gospodarski zbornici,
- Zavodu za statistiko,
- Kmetijski raziskovalni skupnosti,
- organu za ljudsko obrambo za objekte po zakonu.

Kadar investicijski oddelek prevzame pripravo in izvedbo investicijske naložbe po pogodbi s TOZD, opravlja tiste naloge, ki se določijo s pogodbo.

18. člen

Investicijski oddelek zaračunava svoje storitve naročnikom — nosilcem investicijske naložbe po ceniku, ki se določi z vsakoletnim gospodarskim načrtom za delovno skupnost Skupne službe, ki ga potrdi delavski svet delovne organizacije ali po posebni pogodbi.

O načinu evidence in plačila opravljenih storitev se investicijski oddelek in investitor dogovorita s posebnim dogovorom ali pogodbo.

Interna banka

19. člen

Naloge interne banke na področju načrtovanja, urejanja, financiranja in izvajanja investicijske politike so:

1) izdelava letnega finančnega načrta za investicijske naložbe za delovno organizacijo kot zbir načrtov vseh TOZD in določa metodologijo planiranja;

2) vodi evidenco vseh razpoložljivih finančnih sredstev za investicijske naložbe za vsako TOZD ločeno;

3) vodi evidenco združenih sredstev za investicijske naložbe;

4) predlaga — pripravi konstrukcijo financiranja za vsako naložbo posebej;

5) po sklepih pristojnih organov najema kredite in sklepa tozadevne pogodbe z notranjimi in zunanji kreditorji;

6) pred pričetkom gradnje ali nabave osnovnega sredstva preskrbi potrebno dokumentacijo o zagotovitvi finančnih sredstev in izvrši prijavo začetka del SDK;

7) po nalogih nosilcev investicije izvršuje plačila v breme odobrenih finančnih sredstev za določeno investicijsko naložbo;

8) opravlja kontrolo računov in gradbenih situacij o namembnosti uporabe za odobreno investicijsko naložbo in dinamično izvajanja investicij.

Delavci interne banke po potrebi aktivno sodelujejo kot člani v gradbenih in režijskih odborih za izvajanje investicij.

Tehnologi in tehnološke službe

20. člen

Tehnološke službe oziroma tehnologi v TOZD imajo pri načrtovanju, urejanju in izvajanju investicijskih naložb naslednje naloge:

1) nadomeščanje — zamenjava amortizirane oziroma zastarele opreme:

— predlagajo nabavo nove opreme za zagotovitev kontinuirane proizvodnje in za povečanje storilnosti z nabavo sodobnejše opreme.

Predlog mora biti utemeljen z izračunom rentabilnosti in prikazom možnosti ustvarjanja večjega dohodka predvsem, kadar zamenjujemo opremo, ki še ni amortizirana.

2) Izgradnja novih kapacitet za povečano proizvodnjo ali izgradnjo novih dejavnosti:

— izdela programsko zasnovo tehnološkega projekta nove proizvodnje s predlogom potrebnega strojenja in opreme,
— sodeluje pri izdelavi tehnološkega projekta kot sestavnem delu skupnega investicijskega projekta nove proizvodnje.

Pri projektiranju tehnološkega procesa sodeluje z varnostno službo, ki mora že v zasnovi tehnološkega procesa zagotoviti izvajanje predpisov iz varstva pri delu.

3) Sodeluje pri izbiri dobavitelja za opremo.

4) Odgovarja za ustreznost tehnološke zasnove in izbrano opremo.

Varnostna služba

21. člen

Varnostna služba delovne organizacije ima pri načrtovanju, urejanju in izvajanju investicijskih naložb naslednje naloge:

1) sodeluje pri projektiranju gradbenih objektov za proizvodnjo oziroma daje soglasje, da projekt upošteva vse elemente varnostnih normativov, ki zagotavljajo varno delo;

2) sodeluje pri zasnovi tehnološkega procesa in daje soglasje, da tehnološki projekt upošteva vse varstvene normative, ki zagotavljajo varno delo;

3) daje soglasje, da je za zabavo predlagano postrojenje in oprema izdelana v skladu s predpisi o varstvu pri delu in da so vgrajeni vsi varovalni elementi;

4) daje soglasje, da so za nabavljeno postrojenje, opremo in projekte izdane vse potrebne javne listine v smislu zakonitih predpisov varstva pri delu;

5) preskrbi oziroma izdela navodila za varno delo.

Nosilci investicij in izvajalci so dolžni pri načrtovanju, izvajanju in pred začetkom obratovanja sodelovati z varnostno službo delovne organizacije in upoštevati njena navodila.

Ekonomsko-organizacijski oddelek

22. člen

Na področju načrtovanja, urejanja, financiranja in izvajanja investicijske dejavnosti ima ekonomsko-organizacijski oddelek naslednje naloge:

1) sodeluje s finančno-računovodskim sektorjem pri izdelavi predloga letnega načrta investicijskih naložb za delovno

organizacijo kot zbir načrtov vseh TOZD in analizo izvajanja tega programa;

2) izdeluje investicijske programe in ekonomske utemeljitve za investicijske naložbe;

3) za novo proizvodnjo izdela organizacijski načrt oziroma predpis, ki vsebuje:
— sistemizacijo delovnih mest,
— osnove proizvodno finančnega načrta,

— organizacijo dela in poslovanja (mikro organizacijo) skupaj s finančno-računovodskim sektorjem,
— načela delitve dohodka in osebnih dohodkov;

4) za razširitev poslovanja ali sprememb tehnološkega procesa pripravi predlog spremembe sistemizacije, opise in oceno delovnih mest.

Ostale naloge

23. člen

Pripravo prihodnjega poslovanja novih investicijskih naložb za obratovanje praviloma potekajo sočasno z izgradnjo.

V ta namen morajo strokovne službe opraviti še naslednje naloge:

1) zagotovitev in priprava potrebnih kadrov (organizacija izobraževanja za novo proizvodnjo, dodatno šolanje, izvršitev razpisov itd.) — TOZD nosilec investicije skupaj s kadrovskim oddelkom;

2) pripraviti osnutke samoupravnih splošnih aktov, če se organizira nova TOZD — sekretariat sporazumno z vodjem TOZD;

3) predlaga vpis nove TOZD ali razširitev dejavnosti v sodni register — sekretariat.

VI. VIRI IN UPORABA INVESTICIJSKIH SREDSTEV

24. člen

Investicijska sredstva so amortizacija, ostanek dohodka TOZD, ki se nameni za poslovni sklad, sredstva od prodanih osnovnih sredstev, dotacije in krediti za investicijske naložbe.

25. člen

Vrstni red uporabe sredstev poslovnega sklada je:

1) za odplačevanje posojil za osnovna in trajna obratna sredstva in druge finančne obveznosti iz naslova investicij;

2) za združevanje za skupne naložbe po samoupravnih sporazumih in po posebnih pogodbah;

4) za investicijske naložbe in prispevke v zvezi z njimi.

26. člen

Nosilec investicijske naložbe zagotovi potrebna investicijska sredstva:

1) iz razpoložljivih sredstev svojega poslovnega sklada,

- vi sporazuma o skupnem vlaganju,
3) iz eksternih posojil,
4) iz internih posojil,
5) iz dotacij.

VII. PLANIRANJE INVESTICIJ

27. člen

Plan investicij je sestavni del letnega gospodarskega plana in zajema:

- 1) prikaz razpoložljivih denarnih sredstev poslovnega sklada,
- 2) seznam investicijskih objektov in opreme s predračunsko vrednostjo z obveznostmi od teh,
- 3) viri financiranja za posamezno naložbo po 26. členu.

28. člen

Razpoložljiva sredstva za investicijske naložbe TOZD obsegajo:

- 1) prosta sredstva poslovnega sklada po ZR;
- 2) sredstva za investicije iz delitve po ZR;
- 3) predvidena sredstva v tekočem letu:
 - amortizacija (minimalna in pospešena),
 - vračila posojil, depozitov, oročenih sredstev in drugih plasmanov,
 - vplačila od prodanih OS iz prejšnjega in tekočega leta,
 - dotacije in prispevki družbenopolitičnih skupnosti;
- 4) investicijske obveznosti, ki so odbitna postavka od prej navedenih virov, so:
 - neporavnane investicijske obveznosti iz prejšnjih let,
 - zapadla odplačila posojil za investicije in trajna obratna sredstva,
 - oblikovanje trajnih obratnih sredstev,
 - združevanje sredstev po samoupravnih sporazumih,
 - druge izločitve in omejitve uporabe sredstev.

Izračun sredstev in obveznosti za tekoče leto se izdelata tudi po dinamiki.

Nedokončane investicije iz prejšnjih let ter viri financiranja se prikažejo ločeno, lastna udeležba pa se mora zagotoviti iz razpoložljivih sredstev tekočega leta.

29. člen

Plan sredstev za investicije prikazuje vsa razpoložljiva lastna in predvidena kreditna sredstva, ki so oziroma bodo na razpolago za programirane investicije.

Plan investicij se dopolnjuje sproti, v kolikor se med letom sprejemajo nove investicijske odločitve. S sprejeto odločitvijo pa se določijo tudi viri sredstev za financiranje investicij.

30. člen

Kadar se izgradnja pomembnejše investicijske naložbe financira s sovlaganjem več zainteresiranih investitorjev (TOZD znotraj ali izven delovne organizacije), ima takšna investicija značaj (status) skupne naložbe.

Odnosi med vlagatelji se uredijo s samoupravnim sporazumom ali pogodbo, ki obsega predvsem naslednje:

- 1) podpisniki — udeleženci sporazuma oziroma pogodbeniki — sovlagatelji,
- 2) namen sovlaganja,
 - a) izgradnja nove dejavnosti,
 - b) razširitev obstoječe dejavnosti,
 - c) zagotovitev surovine, polproizvodov itd.,
- 3) višina vloge vsakega udeleženca — sovlagatelja,
- 4) odgovornost in rizik za skupno poslovanje in udeležba na ustvarjenem dohodku,
- 5) imenovanje poslovnega odbora, njegove pristojnosti in način odločanja,
- 6) določitev nosilca naložbe — posla, njegove naloge in pooblastila,
- 7) način poslovanja po izgradnji (sestavni del obstoječe TOZD kot PE in vodi ločen obračun ali se organizira nova TOZD),
- 8) rok trajanja samoupravnega sporazuma ali pogodbe, možnosti izstopa, odpovedni rok,
- 9) posledice izstopa,
- 10) sprememba samoupravnega sporazuma ali pogodbe,
- 11) način reševanja sporov,
- 12) pravna veljavnost in druge zadeve v skladu z zakonom za ureditev vseh odnosov med vlagatelji za izvajanje in delovanje samoupravnega sporazuma oziroma pogodbe o skupnem vlaganju.

31. člen

Pristojnosti poslovnega odbora pri izvedbi investicije so:

- 1) opravlja naloge gradbenega odbora po 15. členu tega pravilnika,
- 2) daje soglasje ki imenovanju vodje enote v izgradnji oziroma investicije in nadzira njegovo delo,
- 3) predlaga sprejem investicijskega programa in sprememb v teku izgradnje udeležencem — sovlagateljem,
- 4) skrbi za racionalno angažiranje sredstev načrtovane naložbe,
- 5) po končani izgradnji izvrši pregled in potrdi končni obračun in ugotovi višino deleža posameznega udeleženca — sovlagatelja ter odloča o drugih zadevah v zvezi z izvedbo načrtovane investicije.

32. člen

Pred začetkom izvajanja vsake investicijske naložbe morajo biti zagotovljena finančna sredstva v skladu z zakonskimi predpisi. Za vsako večjo investicijsko naložbo se odpre v interni banki poseben tekoči račun, na katerem se vodijo vsa razpoložljiva finančna sredstva in opravljajo plačila izvajalcem in dobaviteljem. Odredbodajalci za ta sredstva so pooblašteni zastopniki investitorjev.

33. člen

Prekoračitve investicijskih naložb, ki terjajo večja dodatna sredstva,odobrijo pristojni organi, ki so odločali o investicijski naložbi. Sklep o tem mora vsebovati tudi:

- znesek in specifikacijo podražitve,
- viře sredstev in financiranje podražitve.

34. člen

Nadzor nad finančnim izvajanjem investicij vrši interna banka.

Če ugotovi, da izvajanje investicij ne poteka v okviru sprejetega načrta, ima pravico ustaviti nadaljnje izvajanje in sprožiti postopek pred organi, ki so investicijo odobrili.

35. člen

TOZD mora o prodaji osnovnega sredstva, razen zemljišč, pismeno obvestiti o nameravani prodaji sredstva vse TOZD v delovni organizaciji. Ti morajo v roku 10 dni javiti, če so zainteresirani za prevzem osnovnega sredstva, ki je namenjeno za prodajo.

Če se nobena TOZD v roku ne javi kot zainteresirana, se prodaja izvrši po veljavnih

predpisih interesentom izven delovne organizacije.

Prodajno ceno osnovnih sredstev določi komisija delavskega sveta TOZD.

36. člen

Prodajo zemljišč in praviloma tudi stavb opravi oddelek za zemljišča. Prodajo ostalih osnovnih sredstev pa TOZD.

Stroški prodaje bremenijo TOZD — prodajalca. Če jih je več, si stroške razdelijo med seboj sorazmerno doseženemu izkupičku od prodanih sredstev.

37. člen

Osnovno sredstvo oziroma sredstvo skupne porabe, ki ga ni mogoče prodati, se lahko izloči iz uporabe in se proda kot odpadni material ali pa se fizično uniči.

O izločitvi iz uporabe odloča delavski svet TOZD. Posebna komisija TOZD v zapisniku ugotovi, kaj je bilo narejeno z osnovnim sredstvom.

Ta zapisnik je temeljnica za knjiženje osnovnega sredstva iz knjigovodske evidence.

38. člen

O najemanju in dajanju osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe v zakup odloča samoupravni organ TOZD. Istočasno odloči tudi o pogojih zakupa (čas trajanja zakupa, višina odškodnine oziroma najemnine in druge medsebojne odnose).

39. člen

Po en izvod vsakega naročila ali pogodbe o nabavi, prodaji ali zakupu osnovnega sredstva, sredstva skupne porabe ali zemljišča je pooblaščen osebna dolžna po podpisu pogodbe dostaviti interni banki.

Zapisnik o uničenju osnovnega sredstva oziroma sredstva skupne porabe pa se dostavi oddelku za osnovna sredstva.

X. POSTOPEK ZA OBLIKOVANJE INVESTICIJSKIH ODLOČITEV IN IZVEDBA INVESTICIJ

40. člen

AKTIVNOST	NOSILCI AKTIVNOSTI
A. Pobuda za investicije	kdorkoli
B. Ocena pobude in odločitev o pripravljajalnih delih	kolegij TOZD glavni direktor
C. Oblikovanje in vrednotenje investicijske zamisli	službe in strokovni delavci
1. Analiza tržišča in prodajnih možnosti proizvodov in nove naložbe	komercialisti
2. Analiza surovinske baze in nabavnih stroškov surovine	komercialisti
3. Oblikovanje prodajne ponudbe	komercialisti
4. Tehnična in tehnološka zasnova	Io, tehnologi
5. Določitev proizvodnih kapacitet	Io, tehnologi
6. Ocena investicijskih stroškov	Io, ROo, tehnologi
7. Ocena rentabilnosti investicije	EOo, službe TOZD
8. Konstrukcija financiranja	Ib

D. Načelna odločitev o naložbi	delavski svet TOZD delavski svet DO
E. Izdelava ekonomsko tehnične dokumentacije	tehnologi, SVD DO
1. Tehnološki projekt	Io, TOZD
2. Določitev mikrolokacije in zagotovitev zemljišča	Io, TOZD
3. Projektni program in zbiranje ponudb za izdelavo gradbenega projekta	Io, TOZD
4. Idejni projekt	EOo
5. Investicijski program	delavski svet TOZD
6. Dokončna odločitev o investiciji	delavski svet DO
7. Glavni projekt — naročilo	Io, TOZD
F. Poslovna priprava izvedbe	
1. Pridobitev gradbenega zemljišča	Io, Zo, TOZD
2. Lokacijsko dovoljenje	Io, TOZD
3. Gradbeno dovoljenje	Io, TOZD
4. Izbira izvajalca oziroma dobavitelja opreme	Io, TOZD, gradbeni odbor
5. Sklenitev pogodbe z izvajalcem	nosilec investicije
6. Prijava del SDK	Ib
7. Prijava Gospodarski zbornici	EOo
8. Prijava Zavodu za statistiko	EOo
9. Obvestilo organu za ljudsko obrambo za objekte, ki se morajo pri graditvi prilagojevati potrebam ljudske obrambe	EOo
10. Prijava Kmetijski razvojni skupnosti za kmetijske objekte	EOo
11. Prijava pristojnemu inšpektoratu dela	Io
G. Izvedba investicijskih del	
1. Nadzor investicijskih del	Io
2. Pregled obračunov	Io
3. Tehnični pregled	Io, TOZD
4. Kalavdacija objekta	Io, Ib
5. Prenos objekta v amortizacijo	TOZD
H. Priprava objekta za obratovanje	
1. Organizacijski načrt	EOo, ERO, FRS
2. Zagotovitev in priprava kadrov	KaO
3. Organizacijsko ekonomska priprava	EOo, ERO, KaO, sekretariat

XI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

41. člen

Vse investicijske naložbe se izvajajo po tem pravilniku na podlagi sklepov pristojnih organov upravljanja.

Pogodbe in druge listine, s katerimi nastajajo finančne obveznosti v zvezi z izvajanjem investicijskih naložb v TOZD, podpisuje poleg direktorja tudi računovodja.

Pogodbe in druge listine po 17. členu tega pravilnika, s katerimi nastajajo finančne obveznosti, soppodpisuje direktor FRS.

42. člen

Ta pravilnik je skupen samoupravni splošni akt vseh TOZD v delovni organizaciji.

Sprejmejo ga po predhodni javni razpravi delavski sveti TOZD.

Potrdi ga delavski svet delovne organizacije, ko s sklepom ugotovi, da so ga vse TOZD sprejele v enakem besedilu.

43. člen

Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik, preneha veljati »Navodilo o urejanju, financiranju, načrtovanju in izvajanju investicij« z dne 26. 5. 1973.

44. člen

Pravilnik o financiranju in izvajanju investicijske dejavnosti stopi v veljavo 8 dni po objavi.

Zalec, dne 10. 5. 1977

Predsednik
delavskega sveta
delovne organizacije
Jože Četina, dipl. ing. agr.

4.3.4.5. Embaliranje vnetljivih tekočin

107. člen

Vnetljive tekočine je dovoljeno embalirati samo v dobro zaprte posode:

- do 25 l v posodah iz nezlomljivega in nepropustnega materiala,
- do 200 l v sodih iz jeklene pločevine.

108. člen

V stanovanjih in poslovnih stavbah smemo imeti do 50 l gospodinjanskega olja v posebnih zračenih prostorih, varnih proti ognju in izteku olja v kanalizacijo. V prostoru, kjer hranimo olje (50—200 l), morajo biti vrata odporna proti ognju vsaj 2 uri. Tla morajo biti nepropustna in negorljiva, brez odprtih za javno kanalizacijo ali odprtih v dimnikih. Prag mora biti tako visok ali posebno korito oziroma ponev v skladišču tako velika, da sprejme celokupno gorivo s + 10 % večjo prostornino.

V tem prostoru ne sme biti lahko vnetljivih, eksplozivnih in drugih nevarnih snovi.

109. člen

V urejenih kletnih prostorih v največ štiristanovanjski hiši, stoječi na samem, je lahko do 500 l gospodinjanskega olja.

V skladiščih izven stanovanjskih hiš oziroma poslovnih prostorov smemo hraniti v ločenih prostorih do 1000 l olja, in sicer v sodih ali v cisterni.

Večje količine je lahko uskladiščiti v vkopanih cisternah, oddaljenih vsaj 5 m od drugih stavb.

110. člen

Oprema cistern do 1000 l:

- priključek za polnitev in praznitev z ustreznim zapiranjem,
- oddušna cev mora biti speljana zunaj poslopja najmanj 2,5 m nad cisterno. Na cevi zavarovan oddušek s kovinsko mrežico.

111. člen

Vnetljive tekočine pretakamo s prostim padom ali s črpalko. Pri pretakanju morajo imeti odprtino, da se ne povzroča nadtlak ali podtlak. Poskrbljeno mora biti za odduševanje in odvajanje plinov, vzdrževanje cevovodov in varovati pred nekontroliranim iztekanjem vnetljive tekočine. Dostop k uskladiščenim posodam je dovoljen le zaposlenim. Vnetljive tekočine sme pretakati iz posod le priučena oseba.

112. člen

Polnjenje motornih vozil z gorivom na črpalkah.

Med polnjenjem tanka za gorivo na motornem vozilu z gorivom mora biti:

- motor izključen, vozilo zavrt,
- druga vozila morajo biti oddaljena od odprtine tanka, ki se polni, najmanj 1 meter,
- polito gorivo je treba po polnjenju obrisati. Sredstva za čiščenje pa odlagati v hermetično zaprte negorljive posode.

113. člen

Pri pretakanju goriva iz avtomobilske cisterne v cisterno mora biti na razpolago prevoznik gasilni aparat z vsaj 50 kg prahu ali pa 6 aparatov po vsaj 9 kg prahu, s katerimi ravnajo vsaj 3 osebe. V posebnih zabojih mora biti pripravljen tudi pesek in lopate. Med pretakanjem goriva motornih vozil ne smemo polniti z gorivom.

Opremo za požarno varstvo je potrebno dnevno pregledovati.

4.3.4.6. Lakirnice

114. člen

Lakirnice morajo biti ločene od sosednjih prostorov, tako da so zavarovane pred ognjem. Imeti morajo dva izhoda z odpiranjem navzven, označena proti ognju odporna vrata. Električna instalacija in svetila morajo odgovarjati izvedbi po pravilniku o električnih napravah, ogroženih od eksplozivnih zmesi (Ur. list SFRJ 18/64). Stene in tla morajo biti izdelane tako, da je vsebino lahko odstranjevati. Prometne poti morajo biti široke najmanj 1,20 m. Za vsako lakirno mesto naj bo najmanj 30 m³ zračnega prostora ali umetno prezračevanje z zadostno izmenjavo zraka. V prostoru se ne smejo nabirati eksplozivne mešanice vnetljivih hlapov topil in zraka. V odsesalne vode sme priti čim manj usedlin laka.

115. člen

Zaradi odvajanja statične elektrike moramo ozemljiti vse kovinske dele v kabini, odsesovalne vode, rotirajoče dele kot tudi večje kovinske obdelovanice (nad 1 m²). Strelovod mora biti povezan z odsesalnim vodom. Elektromotorji ne smejo biti vgrajeni v odsesovalnih napravah ali lakirnici in morajo biti zaščiteni pred eksplozijo. Krila ventilatorjev se ne smejo brusiti ob okrov.

116. člen

Laki in topila smejo biti samo v zaprtih in negorljivih posodah. Mešanje, sestavljanje in razredčevanje lakov lahko opravimo le v posebnem prostoru za pravo lakov, če lakirnica nima odsesovalnih naprav. Med posameznimi vrstami brizganja z različnimi laki, je treba lakirnico temeljito očistiti.

117. člen

Lakirnice ogrevamo samo z grelci na vročo vodo ali paro. Med brizganjem mora biti prezračevalna naprava vključena, za razprševanje barve ne smemo uporabljati kisika ali gorljivih plinov.

118. člen

Čiščenje lakirnice mora biti redno. Čistimo predvsem dele kabine, kjer se naseđa lak, odsesovalne naprave, svetilna telesa in občasno čiščenje okolice izstopnih odprtih odsesovanja. Usedline odstranjujemo s pripravami iz lesa, medenine ali berilijeve bronce.

119. člen

Predno karkoli delamo na popravilu kabine z ognjem (varenje) moramo iz lakirnice odstraniti vse lake in topila, oziroma vse vnetljive snovi, lakirnico in opremo pa tako temeljito očistimo, da ni možnosti nastanka požara in da je kabina dobro prezračena. Električne naprave popravljamo le, če je tok izklopljen. Po končanem rednem delu mora odgovorna oseba lakirnico pregledati, da ne obstaja nevarnost požara ali eksplozije in da je tok izklopljen, razen za varnostne naprave in zasilno razsvetljavo.

120. člen

Vklop in izklop prežračevalnih naprav mora biti dosegljiv iz delovnega mesta oziroma na takem mestu, ki je dostopno ob požaru. Prazne posode moramo po uporabi takoj odstraniti iz lakirnice, prav tako ne smemo nositi onesnaženih oblek ali jih puščati v lakirnici.

121. člen

Na delu v lakirnici smejo biti zaposleni le delavci stari nad 18 let in poučeni o varnostnih predpisih, strokovnem upravljanju, nevarnosti za zdravje in požaru. Uvajanje v delo mora trajati vsaj 1 mesec.

122. člen

Kadar poteka tehnološki postopek s potapljanjem, morajo biti kadri za barvo iz negorljivega materiala in opremljeni s tesno zapirajočimi se pokrovi s samodejnim zapiranjem. Priporoča se namestiti avtomatično gasilno napravo.

Sušilne peči smemo uporabljati samo če so v eksplozijsko varni izvedbi.

123. člen

Posebni varnostni ukrepi:

— stroji ne smejo biti bližje lakirnici kot 5 m,

— uporaba avtogenskega aparata, odprtega ognja ali aparatov, ki povzročajo iskrenje, je prepovedana v razdalji bližji kot 10,5 m od lakirnice,

— uporabljati samo električna orodja, ki so proti eksplozijsko varovana,

— menjati žarnice le, če so vodi brez napetosti,

— pri delu uporabljati dihalne varnostne priprave,

— imeti pripravljene gasilne aparate in gasilne ponjave za goreče obleke,

— čistilno volno in krpe spravljamo v zaprte in negorljive posode, katere vsak dan po končanem delu spraznimo. Med delom kontroliramo temperaturo v posodi (nevarnost samovžiga).

Krpe sežigamo daleč od objektov.

124. člen

Izstopne odprtne odsesovalnih naprav morajo biti od dimnikov oddaljene najmanj 2 m. Odsesovalne naprave morajo znižati tlak v lakirnicah in tako preprečiti nevar-

nemu zraku dostop v sosednje prostore. Če se prekorači meja škodljivih snovi v zraku (po JUS), morajo biti poleg rednih prežračevalnih naprav še posebno avtomatske prežračevalne naprave z avtomatskim vklopom.

5. POSEBNA PREVENTIVNA DOLOČILA

5.1. Ukrepi in normativi za varstvo pred požarom v kmetijstvu

125. člen

Organizacija združenega dela je po zakonu o varstvu pri delu (5. in 8. člen Zakona o varstvu pri delu, Ur. l. SRS 32/74) dolžna, da že pri uvozu delovnih sredstev, namenjenih v produkcijske procese, ki zahtevajo svojstvene tehnološke procese, uvozijo z opremo tudi tehnološke postopke, v katere so vključeni tudi varstveni ukrepi za delo in protipožarno varnost.

V kolikor pri uvozu delovnih sredstev in opreme ni v skladu z določilom prejšnjega odstavka, je dolžnost tehnoloških služb, katerih delokrog zajema tudi to področje, da le-te izdelajo podrobna navodila za delovni postopek, spravilo in skladiščenje. Pri tem morajo upoštevati delovna sredstva, delovne normative, metode in sistem ter organizacijo dela, zlasti z vidika odgovornosti posameznih delavcev za posamezno operacijo ali obseg tehnološkega postopka.

126. člen

Gospodarski objekti namenjeni vzreji živine, morajo biti zgrajeni po požarnovarnih gradbenih predpisih. Vsak objekt za tovrstni objekt mora biti predhodno pregledan od pristojnega zavoda za požarno varnost, ki strokovno ugotovi požarnovarnostne preventivne mere, in potrdi projekt za objekt kot požarnovaren oziroma daje nanj še svoje pripombe.

127. člen

Pri projektiranju in adaptaciji objektov je stremeti, da so posamezni deli objekta zavarovani proti hitremu širjenju predvsem s protipožarnimi preprekami kot so: požarni zid, požarna zavesa, izolacija lesenih konstrukcij za zadrževanje ognja ali pasovi negorljivih strešnih konstrukcij.

128. člen

Seniki ali drugi objekti z nad 1000 m³ lahko gorljivega materiala morajo biti oddaljeni najmanj 25 m od objektov za vzrejo živine. Objekti morajo biti označeni z opozorilnimi napisi o prepovedi kajenja in uporabe odprtega ognja na vidnih mestih.

129. člen

V gospodarskih objektih z več kot 5 privezanimi glavami živine, smemo le-to privezovati v kombinaciji z baterijskimi (varnostnimi) navezami.

Naveze morajo biti urejene tako, da je poleg odpenjanja z navezami možno tudi posamezno odpenjanje živine.

Baterijske (varnostne) naveze, morajo biti tako izvedene in zavarovane, da je poleg vzvoda za odpenjanje živine brezhibna varovalka, kar oboje omogoča neposredno in hitro odpenjanje živine. Vzvod za odpenjanje navez mora biti nameščen na navezah in pobarvan z oranžno barvo. V posebnih primerih pa je lahko nameščen v neposredni bližini (zid, itd.).

V takem primeru je uporaba teh vzvodov dovoljena samo v primeru požara ali elementarne nezgode.

Tako nameščen vzvod mora biti vidno označen s podnapisom »Uporaba samo v primeru požara« in vzvod zaplombiran.

Vzvod za baterijsko odpenjanje živine mora biti ločen od stojišč živine in v neposredni bližini vrat.

131. člen

Prostore nad hlevi smemo uporabljati za skladiščenje lahko gorljivega materiala, če stropi niso grajeni po zato določenih predpisih.

132. člen

Če je gospodarsko poslopje z živino — hlev predeljen z boksi, v katerih se živina prosto giblje, mora biti vsak boks z do 10 glav goveje živine ali 30 repi drobnice opremljen z vsaj enimi vrati.

133. člen

Vrata na stavbah, hlevih ali boksih morajo biti zgrajena tako, da jih je možno neodvisno odpirati na obeh straneh vrat. Krila vrat se morajo odpirati navzven, če niso izdelana kot smučna vrata.

134. člen

Pri popravilih ali delih na jamah za gnojevko, hlevski gnoj, bazenih za vrenje, kisanje ali okrog cistern za gorivo, je strogo prepovedano varjenje, uporaba odprtega ognja ali svetilk z odprtim plamenom, uporaba iskrečega se orodja in prepovedano kajenje.

135. člen

Električna ograja električnega pastirja mora imeti svoje ozemljilo s presekom najmanj 4 mm², bakrene ali pocinkane žice. Električna ograja ne sme biti nameščena blizu lahko vnetljivega materiala (seno, slama, itd.). Če stoji pulzator v zgradbi in ima zgradba strelvodno instalacijo, je lahko vodnik za ozemljitev naprave (pastirja) spojen z ozemljilom strelvodne instalacije.

136. člen

Kombajni, traktorji, baldožerji in drugi samohodni stroji, za dela na njivah, gozdovih in poljih, moraja poleg aparatov za gašenje s prahom imeti tudi lopato za gašenje požara z zemljo.

137. člen

Vsi stroji, kateri delajo ob zelo sušnem vremenu, predvsem pri žetvi na žitnih poljih in delu v gozdovih, morajo uporabljati iskrolove na izpušnih ceveh.

Samohodne motorne stroje, traktorje in avtomobile je potrebno vedno garažirati tako, da so ti stroji obrnjeni proti izhodu s kontaktnimi ključi v štartnih ključavnicah.

139. člen

Spravilo in dosuševanje sena v stolpnih silosih.

V zvezi požarno varnostnih ukrepov za senene stolpne silose Schwarting, je ravnanje v smislu 125. člena. Pri tem mora tehnolog poleg navedenga upoštevati normativ za dopustno vlažnost krme, ki se skladišči v Schwarting.

140. člen

Pri kontroli vlažnosti morajo biti dobljeni podatki evidentirani in se morajo hraniti 12 mesecev. Seno je skladiščiti le v tehnološki dopustnosti, upoštevajoč tudi druge parametre, ki kvalitativno vplivajo na način, trajanje in postopek dosuševanja. Ustrezen vlagomer določi tehnološka služba. Preprečevanje samovžiga sena v Schwartingu je v sprotni in vsakokratni spremljavi in kontroli vlažnosti upravljajna sena.

141. člen

V silosih Schwarting morajo biti montirani kombinirani javljilci požara in za stalen nadzor je treba uporabiti trenutne sonde in uvesti čuvajsko službo.

142. člen

Naprave za dosuševanje sena (ogrevalci) smemo uporabljati le, kadar so vsi delavci seznanjeni s tehnologijo in navodili izdanimi s strani proizvajalca naprave. Pri tem morajo biti upoštevani vsi predpisani požarnovarnostni ukrepi. Na napravah za dosuševanje sena morajo biti nameščene varovalne mreže, tako da ne morejo lahko vnetljive snovi skozi zračni čistilec.

143. člen

Ogrevalce in naprave za sušenje hmelja (Wolf, pekalo, klimatorji) moramo redno pregledovati, da skozi zaščitne mreže ne prihajajo hmeljske kobule, lističi in drugo, v doseg ognja oziroma vročega zračnega toka in pri tem povzročajo vžiganje sušee tvarine.

144. člen

Skladišča zaščitnih sredstev za varstvo rastlin morajo biti ločena in opremljena za ventilacijo. Električna napeljava mora biti izvedena po predpisih za eksplozivne prostore. Stikala smejo biti nameščena zunaj skladišč. Ventilatorji morajo biti S izvedbe in zamreženi. Na vratih mora biti napis: »POZOR STRUPI« »NEVARNOST EKSPLOZIJE« in »GASITI SAMO S KEMICNIM PRAHOM«. Skladišče mora biti opremljeno z zadostnim številom gasilnih aparatov.

145. člen

Za požarnovarnostno preventivo pri sušenju in uskladiščenju hmelja v sušilnicah ali skladiščih, moramo zlasti:

1. v vsaki sušilni etaži ob vstopni strani namestiti po dva gasilna aparata S ali PH.

Če v sušilnici ali skladišču ni napeljanega vodovodnega hidrantnega omrežja, mora biti v vsaki etaži nameščen še vsaj 200-litrski sod z vodo in vedrom;

2. v vseh etažah sušilnice ali skladišča prepovedati kajenje ali uporabo ognja ali svetil;

3. pred pričetkom obratovanja — sušenja pregledati in očistiti vsa kurišča ter ventilatorje in avtomatične regulacijske naprave ogrevalcev. Ogrevanci morajo biti ozemljeni;

4. delavcem pri sušenju in kurjenju peči prepovedati uživanje alkoholnih pijač;

5. skrbeti, da pri uskladiščenju hmelja ostanejo prehodi, dostopi do sosednjih skladiščnih prostorov, prehodi zlasti pa dostopi od zidnih hidrantov, gasilnih sredstev, električnih razdelilnikov in stikal prosti, ter da so ti dostopi standardno obeženi;

6. skrbeti, da hmelj ne skladiščimo neposredno ob dimniku, posebno pa ne ob dimniških vratih;

7. skrbeti, da se v skladiščih skladišči hmelj, tako da je v manjših skladiščih prost prehod po sredini, a v večjih skladiščih pa še prost prehod ob stenah skladišča ter:

— da se pred pričetkom sušenja hmelja vsi delavci poučijo o nevarnosti požara, o dolžnosti upoštevanja preventivnih ukrepov in naučijo pravilno ravnati z gasilnimi sredstvi;

— da vsakega delavca takoj odstranimo z dela, če ne upošteva preventivnih navodil;

— da na vidnih mestih namestimo potrebna preventivna navodila, opozorila ali prepovedi;

— da premog uskladiščimo vsaj 2 m od peči;

— da pepel sproti odvažamo iz kurišča na pred požarom varen prostor ter;

— da vse omarice z varovalkami opremimo z dovolj veliko zalogo rezervnih in ustreznih varovalk. Krpanje varovalk je prepovedano;

— da po končanem sušenju izklopijo električni tok v skladiščih hmelja.

5.2. VARSTVO GOZDOV PRED POŽAROM

5.2.1. Splošni ukrepi za varstvo gozdov

146. člen

Pravilnik o varstvu gozdov pred požari je sestavljen na podlagi Zakona o varstvu

gozdov pred požari (Ur. l. SRS 2/76), 17. člen Zakona o gozdovih (Ur. l. SRS, 16/74), 48. člen Pravilnika o varstvu gozdov in gozdnih zemljišč pred požarom (Ur. l. SRS 33/66) in uredbo o urejanju posameznih razmerij iz Zakona o gozdovih (Ur. l. SRS 8/75 člen 11).

147. člen

Organizacijska enota gospodari z družbenimi gozdovi na področju občin Žalec, Celje in Smarje.

Organizacijska enota izdelava protipožarni načrt, ki je priloga tega pravilnika. V načrtu predvideva varovanje gozdov in ukrepe, ki zahtevajo izvajanje preventivnih in represivnih ukrepov za varstvo pred požari.

Požarno posebno ogroženih gozdnih predelov organizacijska enota nima.

148. člen

Protipožarni načrt mora vsebovati:

- površino,
- dostopnost (dovozne ceste),
- vodne vire,
- podatke o drevesnih vrstah,
- ukrepe za opazovanje in obveščanje,
- podatke o opremi in vozilih, s katerimi razpolaga organizacijska enota,
- podatke o zadolžitvah in zbirališčih ljudi in opreme,
- sredstva in ukrepe za hitro gašenje oziroma preprečevanje širjenja požara,
- mesto komandnega štaba v primeru gašenja,
- občinske karte kot sestavni del.

149. člen

Na podlagi protipožarnih načrtov morajo biti delavci organizacijske enote seznanjeni z zadolžitvami do 1. marca v tekočem letu in morajo v primeru požara ukrepati v skladu z osebno zadolžitvijo. Protipožarne načrte mora organizacijska enota vsako leto dopolniti.

150. člen

Vodja protipožarne zaščite je vodja organizacijske enote. Naslovi in telefonske številke so sestavni del protipožarnega načrta, ki se lefno dopolnjuje.

151. člen

Sestavni del protipožarnega načrta so opozorilne table z navedbo lokacije. Opozorilne table morajo biti nameščene na vseh dostopih v požarno ogrožene gozdove in se morajo redno obnavljati.

152. člen

Orodje, ki je predvideno v protipožarnih načrtih, mora biti vedno brezhibno, kompletirano in kot je določeno v načrtih na določenih mestih. Orodje se ne sme uporabljati v druge namene.

5.2.2. Posebni ukrepi in normativi za varstvo gozdov

153. člen

Prepovedano je netenje ognja po prostem, v gozdovih, gozdnih plantažah ali v

njihovi bližini. Za netenje ognja zunaj zavarovanih ognjišč se šteje netenje ognja zunaj delavnice, koč in barak, nadalje kurjenje v kladah, votlih deblih, štorih ter uporaba gorilnikov na trda, tekoča in plinasta goriva zunaj zaprtih prostorov v navedenem območju. Za bližino ognja se šteje razdalja 50 m do roba gozda.

154. člen

Osebe, ki smejo netiti ogenj na prostem, so: gozdni delavci, vozniki gozdnih sortimentov in drugi zaposleni v gozdu. Sežiganje lubja, vejevja, sečnih odpadkov, grmovja, dračja, plevela in požiganje na planinskih pašnikih je dovoljeno zgoraj navedenim osebam samo pod vodstvom strokovnega delavca, ki je zadolžen upoštevati vse ukrepe za preprečitev gozdnega požara. O požiganju mora vnaprej obvestiti postajo milice ali najbližjo gasilsko enoto.

155. člen

Prepovedano je netiti ogenj ob močnem vetru, hudi suši, v mladih gozdovih in gozdnih nasadih.

Prepovedano je sežigati ledine in travišča na območju, kjer ogenj lahko ogrozi gozd ali uniči koristno rastlinje na degradiranem zemljišču.

156. člen

Organizacijska enota mora skrbeti, da so njeni delavci usposobljeni in da skrbijo za:

— postavitev napisov z opozorili o prepovedi kajenja ali uporabo odprtega ognja v gozdovih, ter odlaganju raznih odpadkov,

— večkratne nadzorstvene obhode zadolženih delavcev organizacijske enote,

— vzdrževanje presek v primerni širini,

— pravočasno in pogosto redčenje sestoj iglavcev,

— gojitev mešanih iglavcev in listavcev: v gozdovih iglavcev pa zasajanje primernih pasov listavcev,

— redno čiščenje suhih vej, sečnine, suhega drevja in drugega vnetljivega ali odpadnega materiala zlasti v gozdovih iglavcev.

157. člen

Strokovni nadzor na terenu opravljajo zaposleni delavci v organizacijski enoti v tesni povezavi z gozdarskimi delavci gozdarskih obratov GG Celje.

158. člen

V primeru gozdnega požara morajo gozdni delavci in lovsko osebje poklicati h gašenju požara vse za gašenje sposobne ljudi. Vsakdo mora o nastanku gozdnega požara, ki ga sam ne more pogasiti, obvestiti postajo milice, gasilsko enoto, organizacijsko enoto Gozdarstvo v Polzeli, enoto GG Celje ali organizacijske enote TOZD Hmezad.

Gašenje požara vodi poveljnik gasilske enote ob sodelovanju gozdarskega strokovnjaka.

Nizki požar — suhljad, listje, mah, trava, gasimo z udarjanjem (metle, lopate, veje) ali z zemljo ali peskom. V primeru, da se ogenj naglo širi, je potrebno v smeri vetra očistiti pas 5—10 m in prekopati zemljo.

5.2.2.1. Debeleni ali vršni požar

Posekati na primerni razdalji po potrebi do ca. 50 m širok pas drevja. O tem mora odločiti gozdarski strokovnjak. Drevje podirati v smeri požara, ga oklestiti in veje takoj odstraniti. Morebitna goreča debla je zasuti s prstjo.

5.2.2.2. Podtalni požar

Če gori pod površino (šota, humus, korenine) je treba izkopati primerno širok in globok jarek in v njem posekati vse korenine. Gorenje pod površino je treba zadušiti s teptanjem, polivanjem in nasipavanjem zemlje. Po potrebi je treba odkriti tla in odstraniti gorljive snovi.

160. člen

Ko je požar omejen ali pogašen, vodja gašenja določi gasilsko enoto, sestavljeno iz delavcev organizacijske enote. Straža mora nadzirati pogorišče ter bližnjo okolico, ki je ogrožena. V primeru ponovnega izbruha ognja večjega obsega, straža takoj obvesti gasilce, vodjo gašenja ali postajo milice.

161. člen

Gozdarski strokovnjak za sodelovanje pri gašenju gozdnega požara je tov. Trtnik Andrej, vodja organizacijske enote Gozdarstvo s sedežem v Polzeli, telefon 720-035 in Marovt Zvone, vodja PE GOZD, organizacijska enota Gozdarstvo Polzela, telefon 720-035.

Stanovanje: Trtnik Andrej, Polzela 74, Marovt Zvone, Polzela 108a.

V primeru požara mora v pravilniku zadolženi delavec na kraju požara sodelovati pri organizaciji gašenja.

162. člen

Organizacijska enota mora voditi evidenco o požarih. V ta namen vodi požarno knjigo po posameznih občinah. V požarno knjigo vpišuje datum in kraj požara, oddelek, površino požara in nastalo škodo. Poročila o gozdnih požarih je ob koncu leta dostaviti področnim občinam.

5.3. Ukrepi in normativi za varstvo pred požarom pri popravilih in vzdrževanju objektov, strojev, naprav in priprav

163. člen

Vsi objekti in prostori, ki so za požar nevarni ali povečano požarno nevarni itd.

ter povsod, kjer je podana potreba prepovedi kajenja, uporaba odprtega ognja ali neiskrečega se orodja, prepovedan vstop nezaposlenim, mora biti takšna prepoved vidno označena.

164. člen

Vsi dostopi do električnih strojev, električnih odklopnih mest, plinskih, vodnih in drugih zapornih naprav, vhodov, izhodov in požarnih stopnic, ne smejo biti založeni. Prehodi morajo biti vedno prosti, gasilne naprav pravilno razmeščene, brezhibne in vedno dostopne.

165. člen

Popravila na plinskih, električnih in drugih instalacijah smejo opravljati le strokovno usposobljeni delavci. Popravila električnih napeljav eksplozijsko varnih izvedb smejo opravljati le atestirani elektrikarji, kadar naprave niso pod napetostjo.

166. člen

Lahko vnetljive tekočine (v lakirnicah, delavnicah), se smejo uporabljati samo v količinah do enodnevne uporabe. Po končanem delu se jih mora shraniti v zato določenih skladiščih. Delavci, zaposleni v požarno nevarnih prostorih, morajo biti strokovno usposobljeni za preprečevanje in gašenje požarov v teh prostorih.

167. člen

Mastne tekstilne odpadke smemo odlagati v pokrite negorljive posode in jih po končanem delu odstraniti iz delavnic. Poleg objektov ni dovoljeno odlagati vnetljivega materiala.

Električnih ogrevalnih naprav z odprtimi žarilnimi telesi ne smemo uporabljati.

Vse prostore je potrebno redno in temeljito čistiti po končanem delu, po potrebi pa tudi med delom.

168. člen

V vseh prostorih — obratih morajo biti razobešena navodila, izhajajoča iz tega pravilnika in požarnimi ukrepi, ki so značilni za posamezne prostore.

169. člen

Ventili plinskih in tekočinskih instalacij morajo biti vidno označeni in vedno dostopni in tako prirejeni, da je v hipu mogoče prekiniti pretok plina ali vnetljive tekočine.

170. člen

Prepovedano je kajenje, kakor tudi vsak vstop z odprtim plamenom, gorečimi predmeti ali iskročim se orodjem v prostore, v katerih so eksplozivne, lahko vnetljive snovi ali vnetljivi predmeti, ki se obdelujejo ali hranijo (celulojd, seno, sla-

ma, les, itd.). V takih prostorih ni dovoljeno kuriti ali svetiti z odprtim plamenom ali žerjavico. Plinskih jeklenk je lahko le toliko v delovnem prostoru, kolikor je potrebnih za tekoče delo in ni v nasprotju s predpisi. Rezervne jeklenke se smejo hraniti le v ustreznih skladiščih.

V vseh takšnih prostorih in pred njimi je potrebno na vidnem mestu označiti prepoved kajenja in uporabo odprtega ognja.

171. člen

Tomasovo žlindro, apneni dušik in apneni soliter, če le-ti vsebujejo delce negašenega kalijevega oksida (živo apno), ni dovoljeno uskladiščiti poleg amonijevega nitrata ali kalijeve soli zaradi možnosti samovžiga. Prav tako ni dovoljeno skupaj skladiščiti minij, železo v prahu zmešano z oljem, žveplo in različna organska barvila.

172. člen

Hmelj, koruza v zrnju, vreče iz jute, če so namaščene z oljem, terpentinom itd. obstaja nevarnost samovžiga, zato moramo pri uskladiščenju navedenih snovi upoštevati vse protipožarne ukrepe.

173. člen

Prašni delci moke, škroba, riža, sladkorja, gume, žvepla, mila in suhega mleka lahko tvorijo z zrakom eksplozivno mešanico. Možnost eksplozije obstaja tudi pri gašenju gorečih naštetih tvarin.

174. člen

Travo, seno, otavo, deteljo, žito, stročnice, oljne sadeže, otrobe, mekine, sadne kalčke in podobno, ne smemo skladiščiti vlažne in nakopičene v gomilah, ker se razvijajo mikroorganizmi in množiče se celice sproščajo toploto. Zato se temperatura v gomili dvigne in lahko povzroči samovžig.

5.4. Požarna varnost v remontnih in servisnih delavnicah

175. člen

Med popravilom vozila oziroma delovnega stroja, traktorja in oskrbovanjem z gorivom in mazivom mora motor vozila mirovati.

176. člen

Pri večjih popravilih, varjenju in barvanju vozil je potrebno vozila zavarovati pred požarom in eksplozijo. Zato je preprečiti iztek goriva iz rezervoarja, olje iz motorja ali elektrolit iz akumulatorske baterije.

Pri popravilih, pri katerih je potrebno varjenje na rezervoarju, cisterni ali drugi posodi za prevoz vnetljivih tekočin, je potrebno najprej posodo napolniti z vodo ali internim plinom (CO₂ in pod.), kovinsko telo pa predpisano ozemljiti.

177. člen

Pri pranju vozil je dovoljeno odvajati nečisto vodo v kanalizacijo šele, ko je nev-

tralizirana in očiščena goriva in olja, če se uporabljajo za pranje delov, raztopine bencina ali petroleja, morajo imeti mesta, ki so določena za pranje, stalno ventilacijo, pri uporabi trikloretilena pa še posebno komoro z ventilacijo. Vseposvodi je pri pranju z vnetljivimi tekočinami prepovedano kajenje in delo z odprtim ognjem. Delovno mesto mora imeti aparat za gašenje požara (S-9).

178. člen

V akumulatorskih delavnah oziroma polnilnicah je prepovedano kaditi ali uporabljati odprti plamen. Vse gorljive predmete je sproti odstraniti in urediti v teh prostorih prisilno ventilacijo. Odprtine ventilacije morajo biti zamrežene in kovinski deli premazani z brez kislinjskimi barvami. Na vratih polnilnice mora biti napis: »Akumulatorski prostor — prepovedano kajenje in uporaba ognja.«

179. člen

Akumulatorji na polnjenju in formiranju morajo biti trdno spojeni s sponkami, tako da ne morejo nastajati električne iskre. Za vezanje akumulatorskih sponk se ne sme uporabljati žica.

180. člen

Pranje in razmaščanje z etaliziranimi bencini je prepovedano. Dovoljena pa je uporaba neetaliziranih bencinov, motornega petroleja, plinskega olja in špirita. Proces razmaščanja, pranja in čiščenja mora biti hermetiziran. V kolikor to ni mogoče izvesti, moramo:

— učinkovito zračiti prostor, da se prepreči koncentracija lahko vnetljivih hlapov,

— uporabljati zaščitna sredstva (roka-vice, predpasnike, ustrezne maske),

— ne variti ali uporabljati iskrečnega orodja na razdalji 10,5 m,

— opozoriti delavce na nevarnost pred požarom in pripraviti gasilna sredstva,

— v prostorih mora biti električna instalacija izvedena po tehniških predpisih za eksplozivne snovi (S-izvedba).

5.5. Požarna varnost pri varjenju in rezanju kovin

181. člen

Za preprečevanje netenja požara pri varjenju in rezanju kovin je osnova protipožarne varnosti odstranitev vseh vnetljivih in eksplozivnih snovi od mesta varjenja, oziroma mesta odprtega ognja. Zato je pri varjenju in rezanju kovin obvezno odstraniti vse našteje snovi vsaj 11 m od mesta varjenja. Posebej velja to za bližino vnetljivih konstrukcij, lahko vnetljivih snovi, vsebino skladišč z vnetljivimi snovmi itd.

Če so tla vnetljiva, jih polijemo z vodo, pokrijemo s peskom, zavarujemo z ognjevarnimi pokrivali (azbestni, kovinski). Robovi morajo biti nepropustni, da ne

zaidejo pod nje nevarne iskre. Zakriti moramo odprtine v zidih, fleh, ustaviti transportne trakove in podobno, nevarna mesta zavarovati z braniki (azbestne in kovinske plošče) in pregledati nasprotno stran zaradi preverjanja toplote ali žarčenja.

183. člen

Varjenje kovinskih sklopov, delov, pregrad, streh, ogrodja ali drugih kovinskih konstrukcij, ki se dotikajo ali so preblizu vnetljivih snovi, ni dovoljeno.

Pri varjenju v lahko vnetljivem okolju morajo biti pripravljena gasilna sredstva v zadostni količini in ustrezni izbiri.

Vodja varjenja ali varilec si mora pred pričetkom varjenja v lahko vnetljivem okolju za varjenje priskrbeti pismeno dovoljenje od ustrezne strokovne službe.

Tisti, ki izda dovoljenje za varjenje v nevarnem okolju, mora z dovoljenjem izdati tudi strokovna preventivna navodila za varno varjenje ali avtogeno rezanje, oziroma osebno poskrbeti za prehodne preventivne protipožarne ukrepe.

184. člen

V kolikor niso izpolnjeni predpisani varnostni pogoji, varilec ne sme delati ali variti vse dotlej, dokler niso pogoji varstva pred požarom zanesljivo izpolnjeni (eksplozivne posode, prostori, bližina lahko vnetljivih snovi, itd.).

Tudi za uporabo odprtega ognja (bencinski spajalniki in podobno), se je podrediti zgoraj navedenim zahtevam.

185. člen

Na delovnem mestu morajo biti pripravljene ustrezni gasilni aparati in po potrebi priključene cevi na zidni ali zemeljski hidrant, kadar obstaja večja požarna nevarnost pri varjenju in rezanju kovin, ali tudi drugih delih.

186. člen

Električne varilne agregate je potrebno pazljivo priklapljeti, paziti na namestitve kablov, da jih ne poškodujemo, ali da ne odlagamo držala na neizolirano podlago.

187. člen

Kadar varimo posode ali rezervoarje lahko vnetljivih tekočin ali vnetljivih plinov, jih moramo napolniti z inertnim plinom (npr. CO₂) ali vodo, da preprečimo eksplozijo ali vžig posode.

6. REPRESIVNI UKREPI

188. člen

Kdor opazi požar, ga je dolžan pokušati pogasiti z vsemi za to razpoložljivimi sredstvi za gašenje začetnih požarov. Vsi delavci, kateri se nahajajo v bližini požara, so dolžni priskočiti na pomoč pri gašenju požara.

189. člen

Če delavci ugotovijo, da nastalega požara sami ne bodo mogli pogasiti ali nastanka kakršne druge škode preprečiti, morajo takoj sprožiti alarm, istočasno pa poklicati najbližjo gasilsko enoto, postajo milice in direktorja TOZD.

V takšnem primeru požara je mogoče najhitrejšo pomoč pričakovati od naslednjih enot:

— od poklicne gasilske enote Zavoda za požarno, reševalno in tehnično službo

Enota je opremljena za gašenje vseh vrst in velikosti požara, ter lahko intervenira (nastopi) v ca. minutah od znaka alarma;

— od teritorialne gasilske enote

Enota je opremljena za gašenje vseh vrst in velikosti požara, ter lahko intervenira (nastopi) v ca. minutah od znaka alarma;

— od teritorialne gasilske enote

Enota je opremljena za gašenje srednje razvitih — navadnih požarov in lahko nastopi v ca. minutah od znaka alarma, odvisno od prisotnosti njenih članov;

— od industrijske gasilske enote

Enota je opremljena za gašenje srednje razvitih — navadnih požarov in lahko nastopi v ca. minutah od znaka alarma, odvisno od prisotnosti njenih članov;

— od industrijske gasilske enote

Enota je opremljena za gašenje navadnih in kemičnih, srednje razvitih požarov. Nastopi lahko v ca. minutah, odvisno od prisotnosti njenih članov;

— omenjene gasilske enote so dosegljive po telefonu in v območju zvočnega dometa električne sirene.

190. člen

Če je dan znak za alarm o nastalem požaru, so vsi delavci dolžni, da takoj zapustijo svoja delovna mesta ali domove in takoj priskočijo na pomoč pri reševanju ljudi in premoženja in odstranjevanju posledic požara.

191. člen

Gasilska skupina ali trojka v enoti ob požaru takoj:

— prične organizirano gasiti požar,

— prične z obrambo in reševanjem ljudi in premoženja v primeru, da z razpoložljivimi sredstvi in močjo ne more požara lokalizirati,

— če še ni bilo alarma, takoj obvesti gasilce in postajo milice,

— gasilskim enotam nudi vso pomoč glede spoznavanja terenskih razmer.

192. člen

Pri pričetnem gašenju požara vodi akcijo vodja gasilske enote ali trojke na delovni enoti vse do prihoda prostovoljne gasilske oziroma poklicne gasilske čete.

193. člen

Pri zadete ljudi rešujejo, če je mogoče, le zato usposobljeni in opremljeni delavci.

194. člen

Za nemoteno in čim hitrejšo izvedbo gasilne in reševalne akcije, mora vodja akcije zlasti:

— pritegniti h gašenju ali reševanju potrebno število delavcev;

— prepovedati dostop osebam, katere ne sodelujejo pri gašenju požara ali reševanju;

— ukazati evakuacijo oseb in premoženja iz sosednih stavb, ki so ogrožene pred požarom;

— zahtevati, da se popolnoma ali delno porušijo deli objektov, zaradi katerih bi se utegnil požar razširiti in to le s sodelovanjem tehničnega osebja;

— zahtevati, da se izklopi električni tok, dovod pare ali plina, če to zahtevajo pogoji gašenja, reševanja ali za varnost reševalnih enot;

— zahtevati pomoč še od ostalih gasilskih enot.

195. člen

Pri gašenju požarov z vodo ali drugimi močnimi in kemičnimi sredstvi je skrbeti, da se po nepotrebnem ne dela škoda (nepotrebno in nesmotrno polivanje vode).

196. člen

Delavci, ki so določeni na delovnih enotah, da sodelujejo v gasilskih skupinah ali trojkah, so dolžni, da na podlagi tega pravilnika in določil drugih splošnih aktov v teh enotah sodelujejo.

Svoje naloge morajo opravljati resno in požrtvovalno ter poslušati odredbe svojih gasilskih vodij.

Zaradi usposabljanja za opravljanje svojih gasilskih nalog morajo obiskovati določene gasilske tečaje in se udeleževati vaj in predavanj.

7. PRILOGE: PREVENTIVNI UKREPI

197. člen

7.1. **Situacijsko požarnovarnostni načrt je sestavni del tega pravilnika.**

198. člen

V situacijsko požarnovarnostnem načrtu morajo biti vrisana nahajališča oziroma situacija in to zlasti:

a) gradbeni objekti (proizvodni in komunikacijski)

— za proizvodnjo

— za vzdrževanje

— za administracijo

— za energetske vire

— za skladišča

— za pomožne službe

b) inštalacije:

— za prenos energije do potrošnih mest (elektrika, parni vod, topli vod, plinski vod),

— za telekomunikacije (javljanje, obveščanje, alarmiranje) in strelovodne naprave,

— za ogrevanje in klima napravo,

— za transport proizvodov in drugo,

c) notranje in zunanje namestitve naprav in priprav ter ostala delovna sredstva;

d) prehodi in izhodi v stavbah in okoličih;

e) nahajališča z odvzemi vodnih gasilnih virov;

f) razmestitev gasilnih sredstev in reševalne opreme (količinsko in specifično po potrebi gašenja);

g) predvideni obrambni napad posameznih gasilskih enot.

200. člen

Situacijski požarno varnostni načrt mora biti vselej dostopen čuvajski službi, če

7.2. Legenda alarmnih signalov

1. Nevarnost zračnega napada:

Zavijajoč zvok siren s trajanjem 60 sekund

2. Nevarnost napada z jedrskimi, biološkimi ali kemičnimi sredstvi:

Zavijajoč zvok siren s trajanjem 3 krat po 20 sekund s 15 sekund trajajočimi presledki

3. Požar (velja tudi v miru):

Enakomeren zvok siren v trajanju 3 krat po 20 sekund s 15 sekund trajajočimi presledki

4. Naravne nesreče:

Enakomeren zvok siren v trajanju 20 sekund, zavijajoč zvok s trajanjem 20 sekund in zaključni enakomeren zvok v trajanju 20 sekund brez presledkov

5. Prenehanje vseh nevarnosti (v miru preizkus siren vsako soboto ob 12.00 uri):

Enakomeren zvok siren v trajanju 60 sekund

8. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

203. člen

Določbe tega pravilnika veljajo tudi za imovino »Hmezada« locirano v drugih socialističnih republikah, vendar mora biti urejenost usklajena s predpisi zadevne socialistične republike.

204. člen

Ta pravilnik s prilogama iz člena 147 in 197 postane veljaven 8 dni po tem, ko ga je sprejel delavski svet TOZD.

205. člen

Za spremembe in dopolnitve tega pravilnika velja isti postopek kot za njegovo sprejetje.

206. člen

Z uveljavitvijo tega pravilnika prenehajo veljati predpisi o požarni varnosti, ki

čuvaja ni, pa drugi odgovorni osebi. Izvod tega načrta se dostavi:

— poklicni gasilski brigadi — četi,

— področnemu prostovoljnemu gasilskemu društvu,

— organu milice,

— oddelku za notranje zadeve pristojne občinske skupščine.

201. člen

Oštevilčeni dvojniki vseh ključev, ki se hranijo v zapečateni omarici pri hišniku, portirnici oziroma vratarnici ali na drugem za to določenem mestu, se smejo uporabiti le v primeru požara. Po končanem gašenju jih je treba ponovno zapečatiti in izročiti na določeno mesto.

202. člen

Nadzor za pravilno izvajanje požarno-varnostnih ukrepov opravlja za to določeni referat pri SSVD pri podjetju. To nalogo je konkretno določiti v opisu delovnega mesta za določeno delovno mesto.

Kontrolno službo preventivnih mer opravljajo tudi nočni čuvaji v smislu pravilnika o zavarovanju premoženja v TOZD.

jih je predpisoval pravilnik o higiensko tehničnem varstvu, sprejet na zasedanju delavskega sveta podjetja dne 11. junija 1964.

V, dne 1977

Direktor TOZD:

.....

Predsednik
delavskega sveta TOZD:

.....

PRILOGA: NAČRT POŽARNEGA VARSTVA GOZDOV

(po 147. členu pravilnika o varstvu pred požarom Hmezad Žalec)

a) GOSPODARSKA ORGANIZACIJA
Hmezad Žalec — TOZD Kmetijstvo, DE
Gozdarstvo Polzela.

Sedež: Polzela, telefon 720-035.

b) POVRŠINA GOZDOV, S KATERIMI
ORGANIZACIJA GOSPODARI:

Občina	Površina
Žalec	645 ha
Celje	251 ha
Šmarje	259 ha
Skupaj:	1.155 ha

c) POŽARNO OGROŽENIH GOZDOV
NA PODROČJU ORGANIZACIJSKE ENO-
TE NI.

d) ORGANIZACIJSKA IN TEHNIČNA
PRIPRAVLJENOST DELOVNE ORGANI-
ZACIJE ZA PROTIPOŽARNO VARNOST
GOZDOV.

a) Strokovni vodja protipožarne službe:
Tratnik Andrej, upravnik DE Gozdar-
stvo Polzela, telefon (sl.) 720-035.

Marovt Zvone, vodja PE Gozd Polzela,
telefon (sl.) 720-035.

b) Čuvajska in opazovalna služba na
terenu ter obveščanje na:

b/1 področju občine Celje:

Tratnik Andrej, Polzela, tel. 720-035.

Marovt Zvone, Polzela tel. 720-035.

Zupanek Maks, Socka — p. Strmec.

Pušnik Ivan, Razdel, p. Strmec.

Opomba: Odgovorni delavec lahko v
primeru potrebe določi tudi druge delavce.

b/2 področju občine Žalec:

Tratnik Andrej, Polzela 74.

Marovt Zvone, Polzela 108a.

Kolšek Franc, Prešerje 17.

b/3 področju občine Šmarje:

TOZD Kmetijstvo Šmarje z naštetimi
enotami:

ZE Šmarje: Novak Zvonko, Šmarje 98,
tel. 820-063.

ZE Rogaška Slatina: Grobin Franc, Ra-
tanska vas 24 — sušilnica.

PE Rogatec: Stojnšek Franc, Rogatec
n. h.

PE Škrbnik: Bokalič Franc, Pristava
26, tel. 82-8179.

ZE Pristava: Kamenšek Leopold, St.
Nezbiše 47, 824-160.

Amon Leon, Dobležice 12, b., p. Lesič-
no.

ZE Imeno: Šalekar Franc, Imeno 3.

ZE Kozje: Kramar Franc, Kozje 28.

ZE Bistrica ob Sotli: Žučko Drago,
Črešnjevce 20, p. 63235 Bistrica ob Sotli.

PE Kostivnica: But Franc, Kostivni-
ca p. 63241, Podplat.

PE Lemberg: Potisk Jože, Lemberg 24,
tel. 824-160.

Hmezad Žalec, TOZD Kmetijstvo — DE
Gozdarstvo Polzela gospodari s 1155 ha
gozdov, ki ležijo na področju občin Žalec

(645 ha), Celje (251 ha) in Šmarje (259 ha).
Vsi navedeni gozdovi izvirajo od bivših
kmetijskih gospodarstev, katere je dodeli-
la v upravljanje bivša uprava za gozdar-
stvo Celje. Del gozdov pa je Hmezad in
njegov pravi predniki nakupil pri aron-
dacijah kmetij. Gozdovi so razdrobljeni v
manjše površine in ležijo na področju na-
vedenih občin. Vse gozdne parcele Hmeza-
da se prepletajo s parcelami zasebnih
kmečkih gozdov in z gozdovi, s katerimi
gospodari Gozdno gospodarstvo Celje. Za-
radi tega »Hmezad« DE Gospodarstvo ni v
stanju v celoti s svojimi delavci organi-
zirati opazovalne in obveščevalne službe.
Vse to je narekovalo, da smo se organiza-
cijsko povezali za preventivno službo z
gozdnim gospodarstvom Celje, oziroma
njemim TOZD na področju občin Celje,
Žalec in Šmarje.

c) KOMANDNO MESTO

Komandno mesto je na kraju požara in
ga določita skupno poveljnik gasilske eno-
te in odgovorna oseba DE Gozdarstvo Pol-
zela.

d) RAZPORED ZA GAŠENJE POŽA-
ROV

DE Gozdarstvo ima določene kraje zbi-
rališče delavcev za gašenje požarov.

1. Za področje občine Žalec je zbirali-
šče na sedežu DE, to je žaga Polzela.

Poleg tega še:

— gasilski dom Vransko: zbirališče za
okolico Vranskega,

— gasilski dom Braslovče: zbirališče za
okolico Braslovč,

— gasilski dom Prekopa: zbirališče za
okolico Prekope,

— hlevi Založe: zbirališče za okolico
Založ,

— gasilski dom Prebold: zbirališče za
okolico Prebolda,

— gasilski dom Polzela: zbirališče za
okolico Polzele,

— gasilski dom Gotovlje: zbirališče za
okolico Gotovelj,

TOZD Sadjarstvo Kasaze-Mirosan: zbi-
rališče za okolico Lihaj,

pri Mostnarju (križišče Velenje—Dob-
rna): zbirališče za okolico Studenca.

2. Za področje Celja:

— gasilski dom Strmec: zbirališče za
okolico Strmea.

Poleg tega še:

— gasilski dom Vojnik: zbirališče za
okolico Vojnika,

— gasilski dom Lemberg: zbirališče za
okolico Dobrne.

3. Za področje Šmarja:

Glavno zbirališče:

Sedež GG Celje TOZD Boč.

— v Podčetrtku: zbirališče za okolico
Podčetrtko.

Poleg tega še:

— gasilski dom Šmarje: zbirališče za
okolico Šmarja,

— gasilski dom Rogatec: zbirališče za okolico Rogatca,

— gasilski dom Pristava: zbirališče za okolico Pristave in Škrbnika,

— gasilski dom Imeno: zbirališče za okolico Imena,

— gasilski dom Kozje: zbirališče za okolico Kozjega,

— gasilski dom Bistrica ob Sotli: zbirališče za okolico Bistrice,

— gasilski dom Rogaška Slatina: zbirališče za okolico Rogaške Slatine,

— gasilski dom Kostrivnica: zbirališče za okolico Kostrivnice,

— gasilski dom Lemberg: zbirališče za okolico Sladke gore, Lemberga.

Za gašenje požara se delavci morajo opremiti z naslednjim orodjem:

motorno žago z zadostno rezervo goriva in maziva, rovnico ali krampom, cepinom, sekiro in lopato.

Za delavce, stanujoče na področju Celja, je na razpolago kombi vozilo, ki ga vozi Zupanek Maks, stanujoč v Socki pri Strmecu. V času večje požarne nevarnosti mora biti vozilo opremljeno z zgoraj navedenim orodjem in opremo.

Za delavce, ki se zberejo na žagi Polzela, je orodje na razpolago na žagi.

Za delavce, ki se zberejo v Podčetrtku, so delavci, vozila in orodja od GG Celje, TOZD Boč, ki razpolagajo z ustreznim orodjem in opremo. Na ostalih zbirališčih pa razpolagajo skoraj vsa gasilska društva z motornimi brizgalnami, vozili in orodjem za gašenje gozdnih požarov.

4. Preskrba ekip s hrano:

Hrano lahko nabavimo v poslovalnicah Savinjskega magazina za področje občine Žalec ali v enotah Kmetijstva, v poslovalnicah »Jelša« za področje občine Šmarje in poslovalnicah »Merx« za področje občine Celje. Poslovalnice so v vseh večjih krajih na teh področjih. Poleg tega je veliko obratov družbene prehrane.

5. Prijava požarov:

Poklicni gasilci Celje, Dečkova, telefon 93, 22-090, 22-071.

Postaja milice Vransko 724-022

Postaja milice Žalec 92, 710-922

Postaja milice Celje 92, 22-000

Postaja milice Vojnik 772-022

Postaja milice Šmarje 820-092

Postaja milice Kozje 92

Postaja milice Rogaška Slatina 810-902.

Stalna služba UJV Celje: 23201, h. c. 23-941.

6. Poleg tega se lahko prijavi požar tudi direktno na sedeže gasilskih društev.

Občina Žalec: Ločica pri Vranskem, Vransko, Prekopa, Tabor, Ojstriška vas, Gomilsko, Trnava, Braslovče, Letuš, Polzela, Parižlje, Ločica pri Polzeli, Latkova vas, Prebold, Matke, Sešče, Griže, Zabukovica, Šempeter, Vrbje, Gotovlje, Žalec, Petrovče, Drešinja vas, Levec, Pernovo, Vinška gora in Ponikva.

Občina Celje: Celje, Gaberje, Škofja vas, Vojnik, Strmec, Lemberg, Dobrna, Store.

Občina Šmarje: Šmarje, Sladka gora, Sladka gora, Rogaška Slatina, tel. 810-988, Rogatec, Kostrivnica, Kristan vrh, Pristava, Zibika, Podčetrtek, Imeno, Virštanj, Lesično, Kozje, Podstreda, Bistrica ob Sotli, Steklarna Straža, tel. 826-000, Steklarna Rogaška Slatina, tel. 810-020.

7. Sedeži TOZD in DE Hmezada Žalec, ki imajo priključen telefon:

a) v občini Žalec:

DE Kmetijstva in ZE Kooperacije:

Vransko, Tabor, Žovnek, Latkova vas, Trnava, Braslovče, Polzela, Šempeter, Vrbje, Gotovlje, Petrovče.

b) v občini Celje:

Vojnik, Višnja vas, Šmarjeta, Celje.

c) v občini Šmarje:

TOZD Kmetijstvo Šmarje:

ZE Šmarje

ZE Rogaška Slatina

ZE Pristava

ZE Imeno

ZE Kozje

ZE Bistrica ob Sotli.

8. Preventivni požarno varnostni ukrepi v gozdovih:

Postavljeni opozorilni napisi o preprečevanju kurjenja v gozdu:

a) občina Žalec

1. cesta Pirešica—Železno: pri mostu za Meden graben odd. 12 B,

2. cesta Pirešica—Ponikva: pri Studencah odd. 38 N,

3. cesta Arja vas—Gorica: pri vhodu v gozd za Arjo vasjo odd. 13 M,

4. cesta Petrovče—Kasaze: pri stanovanjskih provizorijih Mirošan odd. 16 E,

5. cesta Petrovče—Liboje: ob cesti v Brnico odd. 14,

6. cesta Žalec—Zabukovica: v parku Griže odd. 17 c,

7. cesta Prebold—Trbovlje: v odcepu Marija Reka—Nahodno odd. 14 F,

8. cesta Gomilsko—Tabor: v Ojstriški vasi ob poti za Cukalovo žago odd. 21,

9. cesta Vransko—Tešova: za vasjo Brode odd. 2333,

10. cesta Vransko—Trojane: za vasjo Ločica (Ceretov laz) odd. 258,

11. cesta Braslovče—Podvrh: za provizorijem v Žovneku odd. 29,

12. cesta Braslovče—Podvrh: ob cesti za Strojanskem odd. 29,

13. cesta Polzela—Velenje: v Andražu pri sotočju odd. 31 E,

14. cesta Polzela—Velenje: v Šeneku ob začetku TRIM steze odd. 32,

15. cesta Polzela—Založe: Založe za Korberjem odd. 34 D,

16. cesta Založe—Briše: ob cesti v Briše odd. 37 A,

17. cesta Ložnica—Plevno: v Gotovljah za graščino Plevno odd. 40 K,

18. cesta Gotovlje—Rinka: pri daljnovedu odd. 40.

b) občina Celje

19. cesta Dobrna—Lokovina ob cesti odd. 1 c,
20. cesta Dobrna — nad transformatorjem odd. 1 s,
21. cesta Dobrna — ob turistični stezi nad Dobrno odd. 1 A,
22. cesta Celje—Dobrna, v Lembergu odd. 2 A,
23. cesta Celje—Dobrna v Višnji vasi, most za Ravnakom odd. 4 A,
24. cesta Dobrna — nad sušilnico Štolnar ob cesti odd. 6 G,
25. cesta Vojnik—bolnica, ob cesti za bolnico odd. 7 K,
26. cesta Proseniško—Ljubečna v Šmiklavžu odd. 8 J,
27. cesta Celje—Lisce nad Petričkom odd. 10,
28. cesta Celje — Prešnik za Šentjungert odd. 11 A.

c) občina Šmarje

29. Bistrica ob Sotli: Trebče pri cesti,
30. Bistrica ob Sotli: Zagaj pri kamnolomu,
31. Rogatec: za pokopališčem,
32. Rogatec: v parku pri garažah,
33. Šmarje: pri Ribniku,
34. Rogaška Slatina: Ratanska vas pri daljnovođu,
35. Rogaška Slatina: Cerovec — za vasjo,
36. Imeno: Virštanj pri Božičku,
37. Podplat: pri prehodu čez progo,
38. Kostrivnica: pri kmetijski preskrbi,
39. Lemberg: pri kamnolomu,
40. Sladka gora: pri križišču za Lemberg,
41. Pristava: pri plantaži Škrbnik — začetek gozda,
42. Pristava: Škrbnik — v dolini proti Gabrcam.

9. Pojačani nadzorstveni obhodi v primeru večje nevarnosti za požare v sušnih mesecih (marec, maj, avgust):

Z oziroma na veliko raztresenost in razdrobljenost gozdnih površin, Tratnik Andrej in Marolt Franc nadzorujeta v času večje nevarnosti za nastanek požara v medsebojni povezavi z gozdarskim osebjem Gozdnega gospodarstva Celje oziroma TOZD za kooperacijo Vransko, TOZD Gozdnik Žalec, TOZD Celje in TOZD Boč Podčetrtrek.

Gozdne protipožarne preseke, steze, poti in gozdni viri v večjih kompleksih gozdov last Hmezd TOZD Kmetijstvo, organizacijska enota Gozdarstvo Polzela, obstaja zelo gosta mreža gozdnih stez, poti, gozdnih vlak in jarkov. Zato menimo, da je rešeno vprašanje protipožarnih presek, ker ni potrebe po novih presekih.

Dovozne poti in vodni viri:

Občina Žalec:

1. Cesta Ločica—Vransko—Motnik: potok Bistrica.

2. Cesta Žovnek—Podvrh—Cimperšek: potok Trnavca, ribnik.

3. Cesta Polzela—Andraž—Velenje: potok Ložnica.

4. Cesta Polzela—Založe—(N. Klošter)—Puše: ribniki Založe.

5. Cesta Gotovlje—Jedert: potok Ložnica.

6. Cesta Ložnica—Plevno: potok Vršca, Ložnica.

7. Cesta Arja vas—Velenje—Studence: potok Pirešica in dotoki.

8. Cesta Petrovčev—Kasaze—Liboje: potok Bistrica.

9. Cesta Vojnik—Frankolovo—Višnja vas: potok Potok.

10. Cesta Vojnik—Dobrna: ribniki v Dobrni.

Občina Šmarje:

11. Cesta Bistrica ob Sotli—Bizeljsko—Svete gore: potok Čehovnica in vodni rezervoar.

12. Cesta Bistrica ob Sotli—Podsreda: vodno zajetje Trebče, Bujan vrh.

13. Cesta Kozje—Pilštajn: potok Bistrica.

14. Cesta Imeno—Virštanj: potok Sotla.

15. Cesta Imeno—Bučka gorca: potok Sotla.

16. Cesta Virštajn—Rudnica: potok Olimščica.

17. Cesta Pristava—Škrbnik: potok Nezbiše in vodni rezervoar Škrbnik.

18. Cesta Pristava—Sodna vas—Roginska gorca: Potok Mestinjščica in Roginjščica.

19. Cesta Rogatec—Žetale: potok Dragajna.

20. Cesta Rogatec—Krapina: potok Sotla in pritoki.

21. Cesta Rogatec—Stojna sela: potoka Strmec in Ribnik.

22. Cesta Rogaška—Cerovec—Sečovo: potoka Sečovo in Cerovec.

23. Cesta Rogaška Slatina—Ratanska vas—Kostrivnica: potoka Nagajna in Kostrivnica.

24. Cesta Rogaška Slatina—Rogatec: potoka Hidranti, Potok.

25. Cesta Podplat—Kostrivnica: potok Kostrivnica.

26. Cesta Mestinje—Lemberg: potok Lemberg, Mestinjščica.

27. Cesta Podplat—Rečica: potok Lemberg, Mestinjščica.

28. Cesta Lemberg—Pečica: potok Lemberg, Mestinjščica.

29. Cesta Šmarje—Sotensko: potok Dvor in hidranti.

30. Cesta Šmarje—Zadarže: šmarski ribniki, potok Zadarže.

31. Cesta Šmarje—Celovec: potok Zadarže.

32. Cesta Šmarje—Grobelno: šmarski potoki in šmarski ribniki.

Seznanitev delavcev z načrtom požarnega varstva:

Na sestankih zborov delavcev, pismeno in objavljeno v glasilu »Hmeljar« Hmezd Žalec.